

مولانا خالد شاره زوری نه خشبه ندی

هه ركهسى فهره ننگ و زانين به دهس بيئي
ره حمهت و بهره كهت به سهر خويدا ده بار يئي (شه پول)

نوسهر: محمده د صالح ئيبراهيمي (شه پول)

لاپه‌ره‌ی کتیب‌وه‌ک شاپه‌ره‌که روّحی ئیّمه
بوّلا‌ی نورو‌روناکی ده‌خاته‌هه‌لفرین: ویلتیّر.

□ ناسنامه‌ی کتیب‌: □

مولانا خالد

- - مه‌ولانا خالد نه‌خشبه‌ندی شاره‌زوری
- - نوسراوی دوکتور محمه‌د صالح ئیبراهیمی (شه‌پوّل) ئوستادی دانشگاه مذاهب
ئیسلامی دانشگاهی تاران.
- چاپی‌یه‌که‌م ئوکتوبری ۲۰۰۴ ی‌زاینی
- جه‌لدی شه‌شه‌م.
- بیت‌چنی مؤئه‌سه‌سه‌ی نقش چلیپا خانم طاهره‌شامانیان - تاران

هه‌رکاتی ده‌چمه‌په‌رلانه‌خه‌فه‌تمه؛ که‌ته‌مه‌ن، چه‌ن
کورته، بوکه‌لک وهرگرتن له‌وسفره‌ره‌نگینه (شه‌پوّل).

شماره زوری: مه ولانا خالد

مه ولانا خالد مورشیدیکی کامل، خواناسیکی بی لف، که ئیستایش ۲۰۰۹ ز - ریبازی نه قشبه نندی به ناوی ئه و زاته له دنیا ناوداره و ماوه، زور حازر جواب کوژ گهرم، خودان به ره کهت، به نفوز، خاوهن بیرو هوش، تهرده ست، له تیفه گو، قسه زان زمان، پاراو، ئیسک سوک خوین شیرین، ره زاسوک به هونه رو شاعیریکی لاهوتی بووه.

یه کییک له مریدانی، قه صیده یه کی، زور غه را و شیوای، له ستایشی، مه ولانا خالد وه، گو تو وه، ئه مه ش، دو شیعیه تی:

(أُمید است که بَخْت دشمنت برگردد مُلک دو جهان، تُرا میسر گردد تو سایه ی رحمت این بسی عَجَب است کز سایه جهان چنین منور است) زانایان و زمان پاراوانی، شام و نیشتمانه کانی تری جیهانی ئیسلامه تی چه ندها ستایشنامه یان، له بابته فه ضل و که مال و ئا کار و خوئی چاک و دین و دانایی و زانایی، ئه وزانا مه زنه کورده، خواناسه، گه وره یه نویسه و شین نامه یه کی، فره زوریش، له بابته مهرگی ئه و که له میره، گو تراوه و ری سرا وه و بادراوه و گشته ک گشته ک کرژ له، سه ریه ک که له که کراوه و، باقه باقه و دهسته دهسته له چاپ دراوه، یه ک له وانه، زانای ناودار به: (سه یید محه مه د، کوری عابیدین) ه، که په راوه ی: (الادارة الجزئية) ی له شین و کوتهل گیرانی مه ولانا خالد ا نویسه و زانای پر عیلم (مه لاهه بدوللا بیواتی) راوه تی کرده و له ۱۳۴۷ ی مانگیدا، له چاپ دراوه.

له به رکولی دیوانی شیعی ته دهب (میصباح ال دیوان) دانوسراوه شیعه کانی مه ولانا خالد له (خارق العاده) کانی چاکتر و گرینگ تره و دیوانی شیعی مه ولانا له ئیران چاپ کراوه.

عه للامه داودی به ننایش شینی بو مه ولانا گیزاوه و په راوه یه کی له ستایشی مه ولانا دا

نوسیوه. له کتیپی (التعریف) دا نوسراوی عه للامه مه لا محمه ده قزلجی موفتی نه عزه می به غا تاوا نوسراوه: مه ولانا خالید له زمانی کورد و پارسی و عه رهبی دا خیوی قه صیده و په راوه یه کی فرس و دیوانی شیعی وی له (آستانه) دا به فرمانی پاتشای وهخت له چاپ دراوه.

له په ند دادان وقسه پاراوه کانی، وا وهدهر نه که وی که پله و پایه ی مه ولانا له سه عدی (لری) و حافظی شیرازی نزمتر نه بو ه و نه مهش وینه ی شیعی پارسی مه ولانا خالید:

ندارد هیچ کس یاری من همایون فر

خُجَسْتَه طَلَعَتْ، وَ فَرَّخَ رُخْ وَ مَاهِ سَعِيدَاخْتِر

صنوبرفامتی آهونگامی کبک رفتاری

سمن بوی، قمر روی ملک خوی پری پیکر

جبین مهری پری چه ری ستمکاری دل نازادی

شهی سرکش تبی سرخوش نگارینش مه انور

بطلعت خور به سیما مه به مو سنبل به خط سبزه

دهن فندق لبان بسته زبان طوطی سخن شکر

خجل از گردن و روی و لب موی و قدا ویند

صراحی ناب صهبا و عنبر و عرعر...

برفت از سحر چشم، و عشوه، و ناز و نگاه او

خرد از سر، روان از تن، شکیب از دل، دل از بر

زیاد روی آتش سان و خالی عنبرینش هست

دمم دود، و نفس آتش، تنم عود و دلم مجمر

ز جور هجر و رنج پیچ و تاب دل ریش دارم

به سر خاک و به چشم آب و بلب باد و بدل اخگر

مه ولانا خالید نه قشبه نندی که خوئی بنیات دانه ر و مورشیدی ریگای نه خشبه نندی یه، له ولاتی تورکیا و عیراق و ئیران و کوردستان و مه لبه نندی شماره زور و سلیمانی دا مرید و پهیره وانی زاف فرهی هه بووه و نازناوی (ضیاء الدین) ی پیدراوه. مه ولانا خالید کوری نه حمه د کوری حوسه یین و له تیره ی پیر میکائیلی جافه و له (۱۱۹۳ ی مانگی دا چاوی به ژیان هه لیتاوه.

له گو فاری گه لاویتر چاپی سالی ۱۹۴۳ ی مه سیحی و میتروی خولاسه ی کورد و کوردستان په ره ی ۳۶۵ به رگی یه کهم نوسراوی زانای ناودار نه مین زه کی وه زیری نابوری و نه ندانی مه جلیسی نه عیانی به روی عیراق ناوه ها نوسراوه: مه ولانا خالید له ۱۱۹۷ ی مانگی و ۱۷۸۳ ی مه سیحی ی له گوندی (قه ره داغ) له دایک بووه و له عه شیره ی پیر میکائیله، که تیره یه کن، له جاف و ناودار به میکائیلی یا میکائیلیه ن.

له بابه ت سالی له دایک بووی حه زه تی مه ولانا خالیدی شماره زوری و وه فاتی نه و زاته جیاوازی بیرو راهه یه. خهیره بوونی دین زه ره کلی له نه علامه دا نوسیویه تی: له (۱۱۹۰ - ۱۲۴۲ ی مانگی و ۱۷۷۶ و ۱۸۲۷ ی زاینی له دایک بووه و وه فاتی کردوه و ره و زولته زهر ۳۵ ده نوسی: مه ولانا خالید له هوژی میکایلی و له عه شره تی جافه و له ۱۱۹۷ ی مانگی له دایک بووه و ره و زه تولبه شهر ۸۰ ده لی: له ۱۱۹۳ ی مانگی له دایک بووه و فیه رس من مه هاریس ۱: ۲۷۷ ده نوسی مه ولانا خالید بن حه سه ن نه قشبه نندی کوردی شماره زوری به نه بو زیا ناو داره و شیخ نه سعده صاحب خزمی نیژیکی مه ولانا خالید له بوغیه تولوا جید، سالی ۱۱۹۳ ی مانگی بو نوسیوه و مونته خه باتی ته واریخ - ی دیمه شق، ده نوسی له سالی ۱۱۹۳ ی مانگی له دایک بووه و تاریخی سلیمانی ۲۲۵ ده لی: خالید بن حوسین له سالی ۱۱۹۳ ی مانگی له دایک بووه و له ریجله ی ریچدا که له ۱۸۲۰ ز - له عیراق بووه، له به شی ۱، په ره ی ۹۸ ده نوسی له ولاتانی عه ره بی و تورکیه و شماره کوردنشینه کاندازیاتر له ۱۲۰۰۰ مریدی

هه بووه و له ۲۵ ته شرینی ۱ سالی ۱۸۲۰ ز - و موهره می ۱۲۳۶ ی مانگی سه رله به یانی بو جاری سیوهم ده چیتته وه به غا و شیخ عه بدوللا هیره وی له سلیمانی له سه رخانه قای خوئی دایناوه. - کورده کان مهولانا خالیدیان له شیخ عه بدولقادر گه یلانی کوردی لای کرماشان، که له نه عزه میه ی به غا نیژراوه، به گه و ترو موباره کتر زانیوه و مه حمود پاشای بابان، عاده تی وا بووه، له به رده م مهولانا خالید، به پیوه راوه ستاوه، به نه قل له پهره ی ۲۹۴ ی نه علامی زهره کلی به رگی ۲ چاپی ۶ بیروت سالی ۱۹۸۴ از -

حه زره تی مهولانا خالید شاره زوری کوردا به تی: کورده و به فیترگی نه قشبه ندی پهره ی داوه و به کیه تی و وه حده تی له نیونه ته وه ی نه جیب و شه ریفی کورد، به دهیستاوه و به دل و یستویه تی له ریگای وه حده تی گه لی کورد و فیترگی نه خشبه ندی یه وه، ده ولله تی سه ر به خوئی کوردی له کوردستانی گه وره، ساز بدا، به لام دژو دوژمنانی کورد، به تایبه ت گزیکارانی ئینگلیس و روس، خه لکیان له بنه وه، به دژی نه ووزاته، هه لخراندوه.

خویندنی قوتبولعاریفین (ضیاء الدین) مهولانا خالید: مهولانا خالید - له سه ره تاوه لای باوکی، لای سهید (عبدالکریم) ی به رزنجی و برا که ی سهید (عبدالرحیم) ولای مه لا صالح تره ماری و زانایانی تری کوردستان خه ریکی خویندنی زانست و زانیاری و مه عارفی ئیسلامه تی و عیلمی حیکمه ت و که لام بووه. به کورتی بلین: نه و جوژه عیلمانه ی وا له و سه رده مه دا باوبون خویندویه تی و له دوایی دا چوووه ته شاری سنه: (سنه دژ) لای سه روکی زانایان: شیخ (محمد قه سیم) سنه یی کورد و لای نه م زانا هوژانه پایه به رزه، پایان نامه ی زانیاری و علومی ئیسلامه تی و ئیجازه نامه ی ئیفتا و ئیحتیهاد له فقهه و ئوصولی ئیمامی شافعی دا وه نه گری.

له پاشان نه چیتته وه شاری سلیمانی و خه ریکی ته دریس و ئیفتا و رینوینی و

تیگه یاندنی نه ته وه کورده که ی خوئی ئه بی.

له سالی ۱۲۲۰ی مانگیدا بو حج کردن له ریگای موسل و شامه وه به ره و (مه گه) ئه روا، به لام له شام لای (شیخ مصطفی) کوری محمه د کوردی و شیخ (محمه د که زبه ری) لائه دا و هندی مه به ستگه لی (عِلْمُ الْحَدِيثِ وَ عِلْمُ الْقُرْآن) ئه پرسیتته وه. مه ولانا دواي حج کردن به ره و شاری سلیمانی ئه گهریتته وه و له و کاته دا (میرزا ره حیم الله). ناودار به (دهرویش محمه د) ئه چینه سلیمانی و له گه ل مه ولانا خالیدا قسه ئه کا و مه ولانا هان ئه دا برواته لای شا (عَبْدُ اللَّهِ) ده هله وی هیندوستان و که وته ری.

مه لا (موحسین) له به رگی ۳ و ۶ی گو فاری گه لا ویژی سالی ۱۹۴۲ی مه سیحی دا نوسیویه تی: کاتی مه ولانا ریگای هیندوستانی که وته به ره له کوردستانه وه، له سه ره تا وه چوو ته شاری سنه و له ویوه چوو ته هه مه دان و تاران. مه ولانا له تاران له گه ل شیخ سمایلی کاشی دا دیدار و مونا زه ره یه کی عیلمی توند ده س پی ئه کا و سه ره نه نجام شیخ سمایلی کاشی بوژ ئه دا و ئه م مه به سته ی له قه سیده یه کدا رایگه یاندوه، ئه مه ش سه ره تای ئه و قه سیده یه:

کملت مسافة کعبة الآمال حمد المن قدمن بالاکمال

له تاران وه به خه رقان و بستام و سه منان و نه یشابور و توسا، ئه چینه شاری مه شهه د و مه ولانا خالد له مه شهه دیشه وه: ئه چینه قه نده هار و غه زنه ین و له وی ئه که ویته بیرو یادی نیشتمان و به قه صیده یه کی زور خوشیک و پاراو، گری دهرونی خوئی سه به ره ت به خوشه ویستی زیدی خوئی کوردستان ده ره ئه بری و له سه ره تا وه ئه بیژی:

شاعر

خالدا گرنیستی دیوانه و صحرا نورد تو کجا و کابل و غزنین و خاک قندهار
ئه م شاعره نیشتمان خوشه ویستی و کوردایه تی کردنی چه زره تی مه ولانا خالد
شاره زوری فره جوان نیشان ده دا و له پاشان مه ولانا خالد ئه روا تا ئه گاته ده لی، جهان

آباد، له و ماوهی و له هیتدوستانا لای شا (عَبْدُالله) دههلهوی بووه، میژ و نوسان بیرورای جیا جیا یان نوسیوه، ههندی نوسیویانه سالیڤک ماوه تهوه، ههندی تر ماوه یه کی که متریان نوسیوه.

ئه لێن: مه ولانا زور بهری و جی دهستوره کانی مورشیدی خوئی ئه نجام داوه و له پاشان ئیجازه ی ئیرشاد و رینوینی و هرگرتوه و به ره و دیاری یاران: کوردستان گه راوه تهوه و چوه ته شاری سنه و خه ریکی بلا و کردنه وه ی رچه و ریگی نه خشی بووه، تا ماموستا زانا ناوداره که ی خوئی مه لا: (شیخ محمه د قه سیم سنه یی) ئه چیه ناو ته ریه ی نه خشه ندی، ئه وسا مه ولانا ئه گه ریته وه شاری سلیمان.

نوخته: من «شه پۆل» له باوکم که ئه ویش له باوکی حاجی خه لیفه مه لا محمه د باله قولویی: (به ها) ئه مین خوروری شیخ عوبه دیدیلا نه هری شاهی شه مزین له راپه رینی سالی ۱۸۸۰ زاینی، ئه ویش له خوله فاو مریدانی مه ولانای بیستبوه که مه ولانا له سه ر بانگه پشته ی خه لکی موکریان ها توته گوندی تیکان ته په ی به گزاران و بوکان و ئه و ناوه، ته نامه ت خه لکی جیگی دانیشه ی مه ولانا خالد له مزگه وتی تیکان ته په دا دیار کردوه و هیمانیس ئه و جیگایه ده زانن. ئه شی بزاین ئه م مزگه وته له لایه ن فه یز و لابه گی (عبدالکریم) به گی به گزارانه وه، بو (عه للامه مه لا سه عیدی گه وره) ساز دراوه. ئه م مه لا سه عیده باپیره گه وره ی (شه پۆل) نوسه ری ئه م دیرانه یه. ئه م مه لا سه عیده له سالی ۱۲۶۹ ی مانگیدا له گوندی تیکان ته په موده ریس بووه و له ۱۲۹۰ ی مانگیدا مردوه. پروانه گوڤاری گه رشه ی کوردستان ژماره ی ۴ و ۵ ی سالی ۱۳۶۰ ی هه تاوی و ریکه وتی ۱۹۸۱ ی مه سیحی). خاوه ن ئیمتیا ز و سه ر نووسری گه رشه ی کوردستان (شه پۆل) - ه که ژماره ی ئه وه لی له ۱/۳/۱۹۸۱ ز - له تاران به زمانی شیرینی کوردی له چاپ دراوه.

مه ولانا خالد له پاشان له سلیمانیه وه ئه روا ته (به غا) بو ماوه ی پینج سال له ته کیه ی

قادری ئه مپیته وه و ئه وسا ئه گهریته وه سلیمانی و خهریکی ئیرشاد و ری نیشاندانی خه لک ئه بی و خه لکی زور ئه بنه مه نسوب و مریدی و حه شیمه تی زور له مه ولاناده ئالین. ناوی ته قوا و پیاو چاکی مه ولانا دنیا ته زی ئه کا، که چی پهیره وانی رچهی قادری به مه رقیان ده جوئی و زور بو مه ولانا ده هیتن و ناچاری ده کهن له ۱۲۲۸ ی مانگیدا بگهریته وه به غا و له فیرگه ی (ئیحسائییه) دا دانیشی. کاتی داود پاتشا ئه مه ی زانی فرمانی دا، بو یان ئاو و گل کردو ناویان نا (ته کیه ی خالیدییه) و بووه ناوهندی ئیرشادی، مه ولانا خالید و حه شیمه تی زور له پیاو مه قولان و پیاو مه زان و زانایان و دانایانی به غا، به ژن و ئافره تیشه وه یه کی له و ئافره تانه سه ییده فاته مه ی کچی مه ولانا خالید بووه که له زانایی و کارزانی و دانایی له عه جاییی دنیا ی خوئی بووه. چونه ناو ته ریه ی نه خشی و بونه مریدی مه ولانا، پاش ماوه یه ک ئه میری بابانی (مه حمود پاتشا کوری) (عبد الرحمن) پاتشای به به ئه چینه به غا و چاوی به مه ولانا ئه که وی و تکای لی ده کا تا بگهریته وه سلیمانی و جیگای له وی بو ساز ئه کا و مه ولانا ش له وی خهریکی خوا دوژی و ری نویتی و ئیرشاد و کوردایه تی کردن. ئه بی و خه لکی زوری تی ده موروکی، ئه م تی موروکانه، دوباره ئه بیته هوئی توره و گرژو قه لس بونه وه ی ئه و نه ی تری به ره ی ته ریه تی قادری و ته نانه ت هه ر له هه مان کاتیشا مه حمود پاتشا له گه ل حوکومه تی به غا تیک ئه چی و له نفوزی مه ولانا ش زور سه خت دل ته نگ و نیگه ران بووه، به تایهت له رقه به رایه تی و مله به ملانی کردنی ده سه و تا قمی: (نه خشی و قادری) که مه ولانا یان به هوئی بادی هه وایی و در دونگی و دزی ئه و تا قمانه داناوه، ئه و هه مووه ریزو خوشه ویستی یه و له لایان به غاوه بو مه ولانا ده سی داوه، هوئی نیگه رانی مه حمود پاتشای بابانی پیک هیتاوه، کاتی مه ولانا له و را ماوه و سلیمانی بو ژیان لاناوه و بارگه ی به ته نیا به ره و به غا تیک ناوه و له ته کیه ی خالیدییه له به غا داگیر ساوه و شیخ (عبدالله) هیره وی خه لقه ی خوئی له خانه قای سلیمانی له جیگای خوئی داناوه.

مهولانا یه کی تر له خوله فای خوئی به ناوی (شیخ نه حمده نه رده ویلی یا هه ولیری) به ره و شام نه نیروی و پیی نه سپیری ته نانهت بجیته دیمه شقیش له و سه روده مهی دا سهید (تاها - ی شه مزینان نه هری) دیته لای مهولانا و له ناو چیاو تورکیادا نه بیته خه لیفهی مهولانا خالید «دیاره بنه ماله ی ساداتی نه هری، له مهلیک غازی شیخ عوبه یدیلان نه هری شاهی شه مزین و سهید عه بدولقادر ناودار به عهوسی سانی و سهید نه حمده و سهید تاهای دوه م و حاجی سهید عه بدوللا گه یلانی زاده و دوکتور عه زیزی کوری ناودار هه مو کوردایه تیان کرده. نه وه خوئی باش نیشان ده دا که مهولانا خالید کوردایه تی کرده و شیخ (عوسمانی ته ویلهش) ئیجازه ی خه لافهت وهر نه گری له و ههستان و بزوتنه و هه دا مه حمود پاتشای بابان دوا ی چهن وت و ویژیک له گه ل حوکومه تی به غادا له مهولانا ی تکا کرد تا بگه ریته وه سلیمانی به لام مهولانا وای به باش زانیوه بجیته شام نه وه بوله ۱۳۲۸ ی مانگی و ۸۲۲ ی مه سیحی چوو ته شام و هه مو بیرو هزری خوئی بو بلا و کردنی ته ریه تی نه خشی به کار نه هیئاو هه ره له و کوچه دا بوو که چوو زیاره تی (بیت المقدس) و (مسجد الاقصی).

مهولانا خالید له شهوی هه پیی ۱۴ ی زی قه عیده له ۱۲۴۲ ی مانگی و ریکه وتی سالی ۱۸۲۶ ی مه سیحی له نیوان (مه غریب و عیسا) له سوئنگه ی نه خوشی تا عونه وه مردوه و چاوی لیک ناوه و له صالحیه ی شام نیرواوه به بیژه ی (مغرب) به حیساوی نه بجهد ماده تاریخی مردنی بو دئراوه.

له سالی ۱۲۵۸ ی مانگی و ۱۸۴۲ ی مه سیحی به فه رمانی سولتان (عبدالحمید) خان گومه زو باره گای له سه ر چا کراوه و مه و قوفه و به رات، بو زیاره تکاران و کریکارو کلفه تی نه وی له بهر چا و گیراوه. نه جیب پاتشای والی شامیش نه و باره گایه ی دوباره ماله سواخ داوه.

به یانی پله و پایه ی زانست و زانیاری و خوئاسی و که سایه تی مه زنی مهولانا خالیدی

شاره زوری له م وتاره بهرته سکه دا ناگونجی. تکایه بو زانیی پایه ی زانیاری و فهزل و که مال و زمان پاروی و بلیمه تی و دانیش و بینشی مه ولانا پروانته نه م کتیبانه:

- ۱- (الشیخ مه عروفي النودیهي) به عره بی.
- ۲- موفتی زه هاوی به زوانی کوردی نوسراوی عه للامه هو زانی مه زن قازی محه مه دی خال چاپی به غا.

۳- (ئه صفی الموارد، فی سلسال نه حوال ئیمام خالد) نوسراوی شیخ وه سمان کوری: (سند الوائیلی النجدی) نه مه ش چه ند شاعر له م کتیبه:

أيا منزل الاكراد بوركت منزلا لنا فيه اقمار المعارف تشرق
سعدت فما اصبحت الا حديقة بها زهر التحقيق بالدرس مورق
تائه لي:

ولكنهم قوم كرام فصبهم سعيد و ان بالبعد و الصد ذوقوا.
په ره ی ۲۰۶- واتای شیعه کان، یانی نه ی مال و جی و شویتی کوردان نه و نیشتمانه جوان و رهنگین و پر به ره که ته تان لی موباره ک بی ئیمه باش ده زانین له نیو نه ته وه ی کوردا مروفی فره زاناو پر نه قل و ته دبیر و ئازاو دل سوژ و سه خی و دلاوا و دلگوشا و دل لاوین هه بووه و هه یه که دنیا یان پر کردوه، له عیلم و هه ره وه کور روژ دنیا یان به نوری مه عریفه تی خو یان روشن و رونا ک کردو ته وه ئارامگا و گلکوی زانا و خواناسی مه زنی کورد و جیهانی ئیسلامه تی: (مه ولانا خالد) له (حه یول نه کراد) ی- شاری دیمه شق دایه.

۴- (الفيض الوارد علی مرثیه مه ولانا خالد نوسراوی موفه سیری مه زن نه بو سه نا سه ید مه حمود آلوس که له ۱۲۷۸ ی مانگی له چاپخانه ی (الکستلیه) چاپ کراوه.

۵- (ئه لمجد التالد فی مه ناقب مه ولانا خالد) نوسراوی عه للامه ئیبراهیم فه صیح حه یده ری به غایی که له ۱۲۹۲ ی مانگی له آستانه له چاپ دراوه.

۶- سل حسام الهندی لنصره مه ولانا خالد نه قشبه ندی نوسراوی زانای ناودار

محهمه د ئه مین ناودار به عابدين كه له ۱۳۰۱ ی مانگی له چاپخانه ی ویلايه له دیمشقا چاپکراوه.

۷- (الاساور العسجدیه فی المائر الخالديه نوسراوی شیخ حه سه نی کوری ئه حمه د به سری ده سوری)

۸- ئه لحه ديقه الندیه و البهجة الخالديه، نوسراوی محهمه د کوری سلیمانی حه نه فی به غایی که له کوپه ی کتیبی ئه صفی المه واریدا چاپکراوه.

۹- النشر الوردی باخبار مه ولانا خالیدی نه خشبه ندی کوردی، نوسراوی ئه بو به کر محهمه دی حه نه فی ئه حسائی دیاره به پیی نوسراوی ئه بو به کر محهمه دی حه نه فی ئه حسائی هه روا به پیی نوسراوی ماموستای عه للامه محهمه دی خال ئه م کتیبه له ژیر ژماره ی ۴۸۲۶ ی له په رلانی، یانه ی گشتی ئه وقافی به غاهه یه.

۱۰- (ئه لقه ول الصواب بردماسمی بتحریر الخطاب) نوسراوی محهمه د ئه مین نوقی حیلله.

۱۱- (السهم الصائب لمن سمی الصالح بالمبتدع الکاذب نوسراوی محهمه د ئه مین سویدی به غایی).

۱۲- (حصول الانس فی انتقال) حه زره تی مه ولانا خالد نوسراوی سه ید سمایلی غه ره وی عامیری موفتی شافعی له دیمه شقی شام.

۱۴- ریاض المشتاقین فی مناقب مولانا خالد ضیاء الدین نوسراوی عه للامه محهمه دی خال که به رگیکی ده سنوسی ئه م کتیبه له په رلانی بیاره دا هه یه.

۱۵- مسلی الواجد و مثير النواجد فی ته شیریه مه رثیه ی مه ولانا خالد) نوسراوی شیخ داود کوری سلیمانی کوری جرجیس که به پیی نوسینی عه للامه ی هوژان محهمه دی خال یه ک به رگی ده سنوسی ئه م کتیبه له په رلانی گشتی ئه وقافی به غابه ژماره ی ۵۷۶۵ هه یه.

۱۶ - بغية الواجد) له بابته نوسراوه كانى حه زره تى مه ولانا خالد نوسراوى محمه د ئه سعه د صاحب كه له ۱۳۳۴ ى مانگى و ۱۹۲۴ ى مه سيحى له ديمه شقا له چاپ دراوه.

۱۷ - جمع القلائد و مجمع الشوارد فى قرائة حه زره تى مه ولانا خالد محمه د ئه سعه د صاحبو زاده.

۱۸ - الرّحمة الهابطة فى ذكر اسم الذات و الرابطة) نوسراوى شيخ حوسه بن كورى ئه حمه د ده سوري خيوى كتيبي (الاساور العسجديه فى المآثر الخالديه)

۱۹ - حه دائيقى وه ردى يه نوسراوى مه جيد خانى خاليدى نه خشبه ندى.

۲۰ - (الانوار القدسيه فى مناقب السادة النقشبندى يه) نوسراوى محمه د سه خاوى كه له ۱۳۴۴ ى مانگى و ۱۹۲۵ ى مه سيحى له ميسر (چاپ بووه).

۲۱ - نور الهدايه و العرفان فى مرابطة و التوجه) و خه تمى خواجه گان نوسراوى محمه د ئه سعه د صاحبو زاده كه له ۱۳۱۱ ى مانگى له چاپخانه ي عيلميه ي قاهره له چاپ دراوه

۲۲ - (الفروضات الخالديه) نوسراوى محمه د ئه سعه د صاحبو زاده ئه م كتيبه له كه نارهى كتيبي (نور الهدايه و الفرقان) له چاپ دراوه.

زاناي هوژان ماموستا محمه دى خال خيوى كتيبي شيخ مه عروفي نوديني ئه نوسى: بيچگه له و نوسراوانه، كورى تر له خاوه ن نوسينگ و زانايان له بابته مه زنى وزاناي و كاراي و له كارزاني و چا كه و خواناسى و ته ريقه ي مه ولانا خالد گه ليكيان نوسيوه وه كو: عمللامه سه ييد عوبه يديلا حه يده رى، شيخ ئه حمه دى ته رابلسى ئه روادى، شيخ سمايل كورى عه لى دوره كى، حاجى شوكرى رومى ئه سته مبولى.

له م په راوانه ش دا له بابته خوى چا كه و كه شف و كه رامات و پله و پايه ي زانيارى مه ولانا خالد روز ليكوله رانه، نوسراوه، وه كو كتيبي ۱ - كرامات الاوليا نوسراوى

یوسف کوری سمایل نبهانی ۲- الاعلام نوسراوی خیره دین زهره کلی کورد ۳- نشوة الشمول و نشوة المرام و غراب الاغتراب نوسراوی ئه بوناى آلوسی. ۴- عنوان المجد نوسراوی فه صحیح هه یدهری ۵- قاموس الاعلام نوسراوی شه مسه دین سامی ۶- المسک الازفر فی علماء القرن الثالث عه شهر نوسراوی سهید مه حمود شوکری آلوسی ۷- السعادة الابدیة فیما جاء به النقشبندیه ۸- الحدائق الوردیه فی حقائق اجلاء النقشبندیه، نوسراوی عبدالمجید کوری محمه دهخانی ۹- معجم المؤلفین: نوسراوی عومه ره زاء، که حاله. ۱۰- مونته خه بات ته واریخ: نوسراوی دیمه شقی وته قیه دینی الحصنی. ۱۱- المقامات السعديه نوسراوی محمه ده مه زهه ری مه عصومی. ۱۲- قافله: نوسراوی مه حمود عیظه. ۱۳- مه شاهیری شهرق له سه تهی تاسیع عه شر نوسراوی جورج زهیدان. ۱۴- هدیة العارفين فی ئەسماء المؤلفین نوسراوی سمایل پاشای به غایی بابانی. ۱۵- معجم المطبوعات العربیه: نوسراوی یوسف ئه لیان سه رکیس.

۱۶- حه دیقهی ئه ولیاء نوسراوی خواجه زاده ئه حمه د حیلمی

۱۷- که شاف له مه خطوطاتی خه زاین ئه وقافا: نوسراوی دوکتور محمه ده ئه سعده ته لسی

۱۸- مطالع السعود: نوسراوی شیخ وه سمان کوری سه ند.

۱۹- ته نویر القلوب نوسراوی ئه مین کوری هه وکیری.

۲۰- حه سبجالی سالیک: نوسراوی ئه حمه د شه وکته.

۲۱- التراث الروحي: نوسراوی شیخ محمه ده عبدالمنعم الخفاجی.

۲۲- مجمع الادبا: نوسراوی مه ستوره خانم کوردستانی، خیزانی خه سره وخانی

والی ئه رده لان.

۲۳- التعریف: نوسراوی زانای ناودار مه لا محمه ده قزلجی: (تورجانی زاده)

۲۴- خولاسه ی میژوی کورد و کوردستان: (من اقدم العصور التاريخیه)

۲۵- مه شاهیری کورد و سلیمانی و ده وروبه ری نوسراوی محمه ده ئه مین زه کی ئه م

په راوه په له لایه ن زانای میژوزانی کورد، محمه د جه میل بهندی روژبه یانی له کوردی یه وه. کراوته عه ربی و نوسراوه و مه بهستی تری لی زیاد کراوه.

و من (شه پوډل) وهرم گیزاوه ته سهرزوانی پارسی و آماده ی له چاپ دانه وه ک مه قالیک هندیکی له سالنامه ی نوری دانش له سالی ۱۳۴۹ی هه تاوی پهری ۷۸ له تاران له چاپ دراوه.

۲۶ - په راوه ی الاکرا د فی بهدینان.

ماموستا محمه د خال له په راوه ی شیخ مه عرفی نودی دا له پهری ۴۲ و ۴۵ دا فرمویه تی: زوری له شاعیران و بیژاوه رانی دیاری شام، زورقه صیده ی پر واتایان له په سندی مه ولانا خالد اگوتوه.

وه کو: ۱ - شیخ شاهین عه تار ۲ - محمه د کوری عبدالله خانی ۳ - موساسباعی ۴ - محمه د جومله ی حنه فی دیمه شقی خالوه تی (نهم وتاره ی نیمه گونجایشی باس کردنی نه و هه مووه ی نییه ودای نه نین بو وتاری تر. تیکوشانه کانی هوژانی مه زن مه ولانا خالد: مه ولانا خالد نه قشبه ندی نهم کتیانه ی نویوه.

۱ - ته علیقاتی موده وه نه له سهر (خه یالی) و له سهر عبدالحکیم خه یالی. له عیلمی که لاما، نهم په راوه له سالی ۱۳۰۷ی مانگی و ۱۸۸۹ی مه سیحی له آستانه له چاپ دراوه. نهم نوسراوه خو ی به لگه یه له سهر هیرو وزه ی مه ولانا خالد له عیلمی حکمه ت و که لاما.

۲ - العقد الجوهری فی الفرق بین کسبی الماتریدی و الاشعری که عبد الحمید خه رپوتی شهرحی کردوه و ناوی ناوه (السمط العبقری) فی شرح: (العقد الجوهری) و سه ید ئیبراهیم فه صیح حه یده ری به غدایش راوه تی کردوه.

۳ - شهرحیک به پارسی له سهر (الذهب) نوسراوی جار والله زه مه خشه ری.

- ۴- شه رحیک له سهر مه قاماتی ههریری کورد. ماموستا محهمه د خال ئهنوسی:
ته و اووی نه کردوه و نوسخه یه کی ده سنوسی مه قاماتی ههریری که هه زه تی مه ولانا
خالید به دهس و خه تی خووی به پارسی شه رحی داوه و نوسیویه ته وه هه یه.
- ۵- کوبه و حاشییه له سهر کتیبی (جمع الفوائد) من جامع الاصول و مجمع الزوائد
له کتیبی هه دیسی حافیزی روزگاری خووی، محهمه د کوری سلیمانی مه غربی.
- ۶- کوبه له سهر نهایی ره مه لی له فیهی ئیمامی شافعی داله باسی جومعه داله ۲
جه لدا.
- ۷- شه رح له سهر شه رحه عه قایدی عه ضودی.
- ۸- په راوه یه ک له عیباداتا که بو مریدانی هه نه فی که له دوایی دا چونه ته سهر ر
چهی شافعی نوسراوه ته وه، مه ولانا خالید له بهر کوله که ی دائامازه و دیاری بو ئه مه
کردوه.
- ۹- یه ک کوبه له عیلمی نحواله ته تیمه ی (سه یاله کوتی) حاشیه ی (عبدالغفور لاری)
له سهر شه رحی کتیبی جامی شه رحی کافیه نوسراوی ئینو حاجبی شاره زوری کورد
که مه ولانا خالید له پیش سه فهری هیندوستان نوسیوتی.
- ۱۰- دیوانی شیعی مه ولانا به کوردی و پارسی که له ۱۲۶۰ ی مانگی و ۱۸۴۴
مه سیحی له ئه سته مبول له چاپ دراوه.
- ۱۱- (جالبة الاکدار، فی تقلبات الامصار).
- ۱۲- شه رحی له سهر هه دیسی ئیمان به پارسی که عه قایدی ئیسلامه تی له واکو
کردو ته وه و ناوی ناوه (فه رائید الفه وائید) و ماموستا قازی محهمه دی خال نوسیویه تی
نوسخه یه ک لای منه.
- ۱۳- (جه لاء الاکدار و السیف البتار و صلاوات و تن بو پیغه مبهری مه زنی ئیسلام).
- ۱- (ریساله یه ک له ئیسباتی رایته دا، ئه مه ش هه ره له گه ل بوغیه الواجدا چاپ کراوه.

۱۷ - مه کتوباتی عہ رہبی کہ شیخؒ ٹہ سعہد صاحیوؒ ٹہ وانی لہ کتیبیکئی ٹہ ستورا کوؒ کردوٹہ وہ.

۱۸ - مه کتوباتی پارسی کہ لہ یہ ک کتیبی ٹہ ستورا کوؒ کرا ونہ تہ وہ، ماموستا قازی محہ مد خالؒ فرمویہ تی: زورئ لہ و پارسی یا نہ، لای من ہن و ہندی کیش لہ پەرلانی خاوهئی کتیبی: (ٹہ نوار القدسیہ) و پەرلانی شیخؒ ٹہ سعہد صاحیوؒ ہہ یہ.

خولہ فای مهولانا خالید

۱ - حہ زرہ تی شیخؒ (عبدالله شہ مزینی: «نہ ہری» کہ لہ سالی ۱۲۲۹ ی مانگی و ۱۸۱۴ مہ سیحی چوہ تہ بہ غا و دوای چلہ کیشان و ٹہ نجام دانی سلوکی باو، بوٹہ خہ لیفہ ی حہ زرہ تی مهولانا خالید.

۲ - سہ ید تاہای نہ ہری شاہی شہ مزین باوکی مہ لیکؒ غازی شیخؒ عوبہ یدیلانہ ہری کہ لہ ۱۸۸۰ ی زاینی بوؒ سازدانی دہ ولہ تی کورد، راپہ ریوہ.

۳ - مہ لا عہ بدوللای کوری مہ لا (عبدالرحمن جہ لی) کہ لہ سالی ۱۲۲۳ ی مانگی و ۱۸۱۷ ی مہ سیحی دا چوٹہ بہ غا و ٹیجازہ ی خہ لافہ تی لہ مهولانا وەرگر تووہ.

۴ - شیخؒ عبدالله ٹہ رزنجانی مہ کی، لہ مہ کہ دانیشتووہ و خہ لیفہ ی مهولانا بووہ.

۵ - شیخؒ خالید کوردی لہ شاری مہ دینہ دانیشتووہ و خہ لیفہ ی مهولانا خالید شمارہ زوری بووہ.

۶ - مہ لا مستہ فا کوری عہ للامہ جہ لالہ دین گوؒ لعمہ بہری.

۷ - شیخؒ عبدالفتاح عہ قراوی (آکرہ بی) کہ لہ سالی ۱۲۸۶ ی مانگی و ۱۸۶۹ ی مہ سیحی دا مردوہ.

۸ - سہ ید ٹہ حمہ د سہ ردار بہ رزنجی سہ رگہ لوئی.

۹ - مہ لا ٹہ حمہ د کوردی ہہ کاری.

- ۱۰ - شیخ مه حمود (عبدالرحمن کوردی خه لگی دیمه شق).
- ۱۱ - شیخ مه حمود عومهر سوسی که له عیماره دانیشتوه.
- ۱۲ - شیخ عبدالله قهردی خه لیفه ی مه ولانا له به یته لموقه ده سا بووه.
- ۱۳ - شیخ عبدالقادر به رزنجی سه رگه لوی که له مه دینه دانیشتوه.
- ۱۴ - شیخ نه حمه د قه سته مونی.
- ۱۵ - شیخ سمایل نه نارانی که دوای مردنی مه ولانا خالید، بووه ته جی نیشی مه ولانا خالیدو سهر په رهستی مال و سامان و ته کییه و باره گای ئیرشادی نه خشی به نه ستو گرتووه.
- ۱۶ - شیخ عبدالله هره وی دووه مین سهر وه صی مه ولانا خالید.
- ۱۷ - شیخ محمه د ناصح سیئه مین وه صی مه ولانا.
- ۱۸ - شیخ محمه د صالح پیشه وای شافعییه کان له حرهم و مه که دانیشته جی بووه.
- ۱۹ - شیخ مه حمود نه فهنندی گه یلانی نه قیب نه شرافی به غا
- ۲۰ - مه لاره سول سابلاغی.
- ۲۱ - حاجی حوسه ین نه فهنندی که له مه لاره تیه دانیشتوه.
- ۲۲ - شیخ نه حمه د کوری سلیمان ته رابلسی نه روادی که هاتوته شام لای مه ولانا خالید که سبی فهیزی کردوه.
- ۲۳ - شیخ سمایلی به رزنجی کونه کوتری.
- ۲۴ - شیخ محمه د حافظ ئور قلی زه هاوی.
- ۲۵ - شیخ سمایل شیروانی که له سالی ۱۲۷۷ ی مانگی و ۱۸۶۰ ی مه سیحی مردوه و له شیروانه نیژیکی باکو پیته ختی آذربایجانی شوره وی هاتوته شاری سلیمانی کوردستان بو که سبی فهیض له مه ولانا خالید. ئیستا، ناوی شیروانه بووه ته (کیروف آوا).

- ۲۶ - شیخ ئەحمەد ئەغریبوری خەلیفە ی مه ولانا خالید له ئەزمیر
- ۲۷ - شیخ عوبەیدیلا خەیدەری خەنەفی و شافعی له بەغا
- ۲۸ - شیخ عبدالغفور المشاهیدی به غدایی.
- ۲۹ - شیخ محەمەد خەجزوب عیماری.
- ۳۰ - شیخ خالید خەزەری که له دیار به کری کوردستان بووه.
- ۳۱ - شیخ سمایل به سری.
- ۳۲ - شیخ وسمان سیراجەدینی ته ویله که له ۱۲۸۳ ی مانگی و ۱۸۶۶ ی مه سیحی دا مردوه.
- ۳۳ - مه لا عبدالغفور که رکوکی.
- ۳۴ - شیخ محەمەد کوری سلیمان خێوی کتیی ئەلحەدیقه النەدیە.
- ۳۵ - شیخ مه حمود صاحبۆ ۳۶ - مه لا موسا خەبوری
- ۳۷ - مه لا ئەبوبه کری به غایی ۳۸ - مه لا هیدایە الله هه ولیری ۳۹ - شیخ ماری ته کرتی عیراقی. ۴۰ - شیخ تاهیری عه قراوی ۴۱ - شیخ مه لا ئەبوبه کری کوردی گه لآله یی دانیشتوی دیمه شق. ۴۲ - خێوی صه فوة النه فاسیر. ۴۳ - شیخ مه سعود آمیدی. ۴۴ - شیخ ئەحمەد هه ولیری. شیخ جەدید خەلیفە که بو زیاره ت و ئیجازه وه رگرتنی خیلافه ت له به غا چوووه ته زیاره تی مه ولانا خالید ۴۵ - شیخ عبدالقادر الیملانی ۴۶ - شیخ محەمەد عاشیق ۴۷ - شیخ محەمەد قمرمشکی که یه کی له پیشه وایانی رچه ی ئیمامی شافعی بووه و له دیار به کر دانیشتوه. ۴۸ - شیخ مه لا خالید کوردی که ئیمامی مزگه وتی السویقه و خەلیفە ی مه ولانا بووه. ۴۹ - شیخ حه سه ن قازانی ۵۰ - شیخ ئەحمەد سه مین موده رسی ئەزه میه. ۵۱ - شیخ عه لی بالۆلی ۵۲ - مه لا محەمەد قزله ری ۵۳ - شیخ هه باسی که رکوکی ۵۴ - شیخ محەمەد هه رائی

دانیشتوی ئۆلب ۵۵ - خاجه محمود راسیم ئەفەندی.

ئەشی بزائین ئەم خەلیفانە هەمویان بە نۆبە ی خۆیان چلەیان کیشاوه و کاری تەریقە تیان بە جی هیتاوه، ئەوسا ئیجازەیان بو خیلەفەت لە لایەن مه ولانا خالیدەوه پی دراوه. کۆرپی زور لەو خەلیفانە لە روی زانست و آکاری شیا و وچاکەوه، خەلکیان بەخواگە یاندوه و تەنانت خۆشیان خەلیفەیان هەبووه، وه کو حەزەرەتی (سەید تاها ی نەهری) پیرانی شەمزین که هەم مریدومه نسوینیکی زوریان هەبووه وه هەم خەلیفە مه لا محەمه د: (به‌ها) باپیره ی (شه پۆل: محەمه د صالح ئیبراهیمی محەمه دی و ئەمین حوزوری شیخ عوبەیدلا و شیخ عبدالقادر، پیری شەمزین و خەلیفە ی ئەوان بووه. که هیمنیش لە ناوچە ی موکریان و نیو بە گزادان و لە شاری مه هابادا سەتھا مرید و مه نسوبی هەیه و لە مه هاباد نیژراوه و لە سەر شەقامی جامی جەمی شاری مه هاباد لە داوینە ی داشامە جید نیژراوه و ئارامگە یه که ی هیمن زیارە تگە یه. بروانە کتیپی ژیناوه ری رانایانی کورد... نوسراوی (شه پۆل) چاپی سالی ۱۳۶۴ ی هەتاوی له ۸۵۰ پەرەدا له تاران و هەروا برواننە گوڤاری گرشە ی کوردستان ژمارە ی ۴ و ۵ پەرە ی ۳۲ و ۳۸ چاپی تاران سالی ۱۳۶۰ ی هەتاوی و ریکه وتی ۱/۳/۱۹۸۱ ی مه سیحی. خاوه ن ئیمتیاز و سەر نوسەری (شه پۆل) بووه.

نوکتە: شەرحی حالی مه ولانا خالیدم زور ریک و پیک و لیکولە رانە، بو تیز و پایانامە ی دەورە ی فوکه لیسانسی زانستگە ی ئیلاهیات و مه عارفی ئیسلامی زانکو ی تاران نوسیو، دوای تاپه کردن دامە دەس ئوستادی تاپه تی ئەوکاره، بەلام بەداخه وه له لایەن ریژیمی تاغوتە وه ئوستاد خرایه بەندیخانە و ئەو ریساله، نامادە کراوه، تیاچو، نه ما و منیش ناچار ئەوه ی وا له بیرم مابون له گەل هەندی مه بهستی ترکه م تا کورتی، به دەسمه وه مابو گردو کوم کردنه وه و به زوانی پارسی ریک و پیکم کردن تا به لکوله

چاپی بدن به لام هیمان ری نه که وتوه له چاپ دری.

کووری زور له زانایان و هوژانفاوان که پهیره و، مریدو مه نسوبی مهولانا خالید بون زوریان له په سندی مهولانا دا قسه کرده و کتیبیان نویسه و شیعو هه لبه ستیان وتوه. نه توانین ناوی نه مانه بهرین: محمه د قه سیم عه للامه ی سنه یی، که له زانستی زاهیریدا ماموستای مهولانا بووه، عومر نه فهنندی غه زی موفتی شافعی له شام و دیمه شقا، موحه دیسی ناودار، عه بدوره حمانی که زهبری، (عبدالرحمن طیبی) عبدالله پاتشا حاکمی عه کا که له مه که له دایک بووه، موسته فا عاصم نه فهنندی شیخ الاسلام، شیخ شامیل داغستانی، شیخ فهوزی، داود پاشا والی بهغا، سهید راغیب نه فهنندی، نه جیب پاشا والی بهغا، سهید راغیب نه فهنندی، نه جیب پاشا والی شام، عهینی نه فهنندی، سهید عه زیز گه یلانی نه قیبی بهغا (مهلیک غازی شیخ عوبه یدیللا شه مزینی و سهید عه بدولانه هری پیرانی شه مزین).

حاجی وهلی یه دین پاشا والی سوریه، عه للامه سهید عبدالسلام حه یده ری موفتی شافعی له بهغا، سهید عبدالرزاق حه یده ری، سهید عیسا کوری سهید عبدالسلام حه یده ری، سهید فضل الله حه یده ری، عه للامه سهید صبغة الله حه یده ری، (عالمی نه دیب سهید عبدالقادر صدقی حه یده ری)، شیخ عبدالرحمن روزیهانی، سهید محمه د تاهیر نه فهنندی حوسهینی موفتی قودس، شیخ نه بولخه یر دیار به کری، سهید محمه د نه سعه د نه فهنندی ناودار به تبین نایب، شیخ صالح عجلونی ناودار به فه تح، عه للامه سهید محمه د نه فهنندی جوندی موفتی معرفة النعمان، له حه له ب، شیخ عومر موحته هیدی دیمه شقی. حاجی بیک نه حمه د به گی، له پیاوه ناوداره کانی شاری سلیمانی، نه مه تنوکیکه له زریا یه ک، سه باره ت به زانایی و بلیمه تی و نایبغه بونی مهولانا خالید، به هیوام بهم چهن دیره توانی بیتم په رده ی ره شم له سه ر ژیناوه ری مهولانا خالید

لادابی، چونکا به داخه وه له م سه د سالی دوا یه دا قه له م به ده سانی پارس به ئاقه ست
هیچیان له بایه ت زانایانی کورده وه، نه نویسه وه، وه ک ئه مه ویستویانه ناوی کورد و
زانایانی کورد بخه نه شوینه گومکی بو زیاتر ناسینی مهولانا خالید پروانه یادی مهردان
نووسراوی ئیمام شافعی روزگار: مهلا عه بدولکه ریم موده ریس و هه روا و تاری
دوکتور حسین خه لیقی و دوکتور حه سه ن جاف به فارسی.

شعیری کوردی

هامسه ران نه سه ب... هامسه ران نه سه ب...

مه جووییم هه ن شای عالی نه سه ب

ئیسمش موحه ممه د، قوره یشی و عه ره ب

ئه داش ئامینه کناچه ی وه هه ب

ته مامی عومرش شه صت و سی ساله ن

باب و باپیرش بی طه رز و حاله ن

مهولانا خالید شاره زوری و خزمه تی عیلمی و کوردایه تی نهو

مهولانا خالید باش زانیویه تی عیلم میحوه ری ورد بونه وهی زانینه و عیلم بوته هونه ری روژ باو. جا هه ره له بهر نه وه بهر له هه موشتیک چووه لای گه و ره زانیان خویندویه تی و عیلم فیر بووه و خوئی به نوری عیلم و زانین غه نی کردوه و خوئی به عیلم و نه خلاقی مروقانی و هونه ری روژ باو، رازاندو ته وه. چون زانیویه تی ته نیا هوئی ته ره قی و سه رکه و تنی مرو عیلم و زانینی روژ باوه. لای نه م زانیانه ی سه رده می خوئی عیلم و زانین فیر بووه، که سانی وه ک : باوکی خوئی، مه لا سه ید عه بدولکه ریم به رزنجی، مه لا سه ید ره حیم به رزنجی، مه لا جه لاله دین خورمالی، شیخ مارف نو دئی (که ته ریه تی قادریشی به ده سبووه)، لای مه لا ئیبراهیم بیاره بی (تاریخی سلیمانی په ره ی ۲۲۵). لای مه لا صالح ته ره ماری، شیخ عه بدوللا خه رپانی، مه لا مه حمود غه زایی، لای مه لا ره حیم زیاری، صبیغه توللا نه فهندی، عه للامه مه لا محهمه د کوری ئادم باله کی، که هه ره یه که، له وانه نه ستیره یه کی گهش و پرشینگداری عیلم و هونه ری ئاسمانی کورده واری، نه ده ب و فه ره ننگ و عیرفان و زانیاری بون.

مهولانا خالید له پاشان چووه ته شاری سنه و له فیرانکوئی عه للامه شیخ محهمه د وه سیم مه ردوخی حساب، هه نده سه، فه له کیات، نه ستیره ناسی، حیکمه ت و که لام، لای نهو زانایه ده خوینی و فیریان ده بی و ئیجازه ی ئیفتا و ته درسی زانیاری یه کانی ئیسلامی له سالی ۱۲۱۳ مانگی، لهو زانایه، وه ره ده گری و ده گه ریته وه شاری سلیمانی و له ۱۷۹۸ ز - که مهولانا شیخ عه بدولکه ریم به رزنجی ماموستای مهولانا خالید، وه فاتی کردبو و خه لکی و زانیانی شار نه و له جیبی ماموستاکه ی داده مه ز رین و مهولانا خالید دهس ده کا به ته دریس و رینویتی کردن و له شاری سلیمانی فه قی و مه لای زور دینه حوجره و فیرگه ی مهولانا خالید و عیلم و زانین و خوو ئاکاری چاک و مروقانی لهو فیرده بن.

۱ - هیدایهت له (تهزکه ره ی ریاز عارفین) دا، ده لی «مهولانا خالید کوری نه حمه د

فەخری عاریفان و زینەتی سالیکان و جیبی فەخر و شانازی هەمووانە و لە پینگە یشتن و تیگە یاندن و پینگە یشتندا لە بارو بابەتی سوری و مەعنە ویدا تەک و تاک بوو لە تۆرە مەهی جاف و کوردی سلیمانی و لە بەغا خێوی خانەقا و بارەگا بوو.

۲ - مەولانا خالید دوای ئەوەی خوێ بە عیلم و مەعریفەت رازانده وە، دەسی کرد بەراژە و بە خزمەت کردن، بو و ینە خزمەت کردن بە زمانی شیرینی کوردی، چونکا ئەوزاتە پاکە زانیویەتی نەتەوێ کوردکە تائیسنا ماوێ و نەفە و تاوێ، بە هۆی زمانە کە یەوێ، ماوێ و لە نیو کورە و تەنوری گەرداری داگیرکەرانی نەتاواوێ تەوێ و زەق و زیندو خوویی پتەو راگرتوێ.

مەولانا خالید و یستویەتی بناغە یەکی فیکری و هزری، کوردایەتی و خزمەت و راژە کردن بە زمانی کوردی کە مەروفی کورد، بە کوردی فیکر بکاتەوێ و لە بیری کوردایەتی دابی، دابمە زریتی، بە جوړی کە لەوێ و لاکەس نەتوانی ئینکاری زمانی کوردی یا زمانی کوردی قەدەغە بکا.

۳ - مەولانا خالید، چووێ بە کوچیلی خەلیفەیی عوسمانیدا و دیوانی شیعرە کوردی یە کانی خوویی پیی لە چاپ داوێ، مەولانا خالید لە و ریبازەوێ بە خەلیفە حەمیدی عوسمانی و بە خەلکی حالی کرد، دە کری بە زمانی کوردی هەر وێ ک زمانە کانی تر، زانیاری و هونەر و دینی پی بنوسی و بە زمانی کوردی، بخویندێ چونکا زمانی کوردی نیشانی خوا یە و فرە بە دیهی و ئاشکرایە و هەرکەس ئینکاری زمانی کوردی بکا، وێ ک ئینکاری و جودی عەر زوئاسمان و بە دیهیات بکا وایە و هەرکەس ئینکاری بە دیهیات بکا، کافر دەبی (و من آیاتہ خلق السموات و الارض و اختلاف الستکم و الوانکم ان فی ذلک لایات للعالمین. روم ۲۲).

۴ - مەولانا خالید چون تیگە یشتن و پینگە یشتنی خوادادی و نبوخی زاتی هە بوو، لە کتیبە کاندایە نوسخەیی جامیعیە و نوسخەیی نابغە ناو براوێ، مەولانا قەریحە و زەوقی زاتی

شیر و تنی هه بووه و چون له بیر کوردایه تی دابووه. شیعی به زمانی کوردی، داناوه. ۵- سولتان عه بدولحه مید خه لیفه ی عوسمانی له ته سته مبول له سالی ۱۳۶۰ مانگیدا، دیوانی مهولانا خالیدی له چاپ داوه و بلاوی کردوته ووه به وه زمانی کوردی به خه لیفه و خه لک به ره سمی ناسیندراوه و به ردی بناغه ی زمانی کوردی و کوردایه تی دانراوه و مافی ئینکاری زمانی کوردی به که س نادری و کوردایه تی حقه و مافی ره وای نه ته وه ی نه جیبی کورده و زمانی کوردی به شی گه و ره له شارستانی و ته مه دون و فه خری کوردی ئیمه یه.

۶- مهولانا خالید کوری حوسین و له توره مه ی میکایه لی جافه و هوژی جافیش پاشاو حاکمی فره پرده سه لات و شیره میرانی لی هه لکه و تووه و حه شمیه تیشیان فره بووه، جامه ولانا خالید به نبوغی زاتی خوی، هاته سه ره ئه و فیکره تاله ریگای عیلم و ئه خلاق چاک، کاری بکا، ئونس و ئولفه ت و باوه ره یه به کتر کردن و خوش و بستنی زیاتر له نیوچینی زانایان و خه لکدا، زیاتر بکاوه له نیو نه ته وه ی کوردا، باوه ره یه به کتر کردن پته و تر بکاوه ره ی پیی بدا و کورد له یه کتر نیزی کتر بکاوه یه کیه تی و وه حده ت له نیو گه لی کورد، سازبدا.

۷- مهولانا خالید له ۱۲۲۰ مانگی که چوته حج و له گه رانه وه دا، ده چینه نه هری و میوانی مه لا سه ید عه بدوللا نه هری ده بی و چوونی خوی بو دیه لی له گه ل خانه خو بیکه یدا، ده خاته بهر و توویژ و سه ید، به مهولانا ده لی: «تو به وه هه مووه ژیری، زه کاوه ت، عیلم و که ماله وه، ده چیه لای کی؟» مهولانا پیی ده لی: ئه وه سه فه ره هو ی دینی و نیشتمانی هه یه و مه لا سه ید عه بدوللا یش ده لی: ئه رگه روا یه منیش له گه لت دیم، مهولانا پیی ده لی: تو خه ریکی ته دریس به، هه ر خو م ده چم (له م سه فه ره م دا بوورمی چومه مالی خانه دانی ساداتی نه هری شه جهره نامه و شه رحیی هه ندی رو داوی یان نیشان دام که له بابته چاو پیکه و تنی مهولانا خالید شاره زوری له گه ل مه لا سه ید عه بدوللا

نه هری، ئاماژه یه ک به وه کراوه - شه پوئل) - موته رجیمی قانون له عیلمی تیب؛ شاعیری ناو داری کورد، هه ژار له په سه ندی مهولانا خالید و سه ید عبدالله و سه ید تاها پیرانی نه هری شاهانی شه مزین به شیعر به زمانی کوردی ده لی:

که سه رده سته ی هه مو مه ستانه خالید نه مامی باغی کورد ستانه خالید
فیدات بم نیشتمان بو شاره زورت که رو ناکه شام و ئه سته مبول به نورت
مه به ست له ئه سته مبول شیخانی نه هری شه مزینه که ئه مین حوزوری مهولانا خالید
بون، هه وه ک ده لی:

به عبدالله و تاها پیری شه مزین له داوای دین نه ماندو بون، نه شه مزین
شه می دل بون و زهینی مه حفه لی دین وه تهن هه رشاد بی تو و او دو کوره ت دین.
□ ئه گهر زه مانی ئه وشیعرا نه وه هوی دانانه کانی له به رچاو بگرین باری سیاسی
ئه وانه مان فره به جوانی بو دهر ده که وی.

۸ - مهولانا خالید له ری بازی ته ریقه ی نه خشبه ندی ئه و هه مو وه زانا و مرو فیه ژیرانه،
به ناوی دو ست، مه نسوب و مرید و خه لیفه له باز نه یه کدا کو کردو ته وه و ئولفه ت،
وه حده ت و یه کیه تی له نیو یاندا پته و ساز دا بو و.

۹ - مهولانا خالد باش ده یزانی به کار هیئانی زمانی کوردی، ههروه کو عه ره بی و زمانه
کانی تر ده بی ئازاد بی و که س مافی قه ده غه کردنی زمانی کوردی بو نیه و قورئان و دینیش
ریی له ئازادی زمانی کوردی نه گرتوو و مهولانا خالید ئه م فه رموده ی دیوه که
مرو فیککی ته میمی به زار او هی خو ی پرسویه تی: «امن ام بر ام سیام فی ام سفر!» که
پیغه مبه ر له وه لا ما هه ر به و جو ره: «لیس من ام بر ام صیام فی ام سفر!»

مهولانا له م ئایه ته به وردی روانیویه تی «لولا فُضِّلَتْ آيَاتُهُ أَعْجَمِيٌّ وَ عَرَبِيٌّ. فصلت
۴۴» یانی بو چ نیشانه کانی به رونی به یان نه کراوه؟ قورئانی عه جه می و پیغه مبه ری
عه ره بی. یا ئه م ئایه ته «ولو نَزَّلْنَا عَلَيَّ بَعْضَ الْأَعْجَمِينَ - فَقرأَ عَلَيْهِمْ مَا كَانُوا بِهِ مُؤْمِنِينَ -

شوعه را - ۱۹۸۱» یانی ته گهر ته وه «قورئان» مان به سهر هندی له عه جم (ناعه ره ب) نازل بکردبا - جابه سهر ته واندا، بی خویند بایه وه، بروایان نه ده هیئا (له برواداران نه ده بون).
 ته م ئایه ته نه ته وه ی کوردی له عه ره ب، به باشتر زانیوه، قورئان به زمانی کوردیش نیه،
 که چی کورد باشتر له عه ره ب پهیره وی له قورئان کردوه و عه مه لی پیده کا، به لام ته گهر
 قورئان به زمانی شیرینی کوردی نازل بوایی، عه ره ب باوه ری پی نه ده کرد. ته وه یه ته بو
 حه نیفه فرمویه تی به ههر زمانی که هه ته، نو یژ و دو عای پی بخوینته.

نو کته: پرسین له وجود بون گه وره ترین پرسیری دنیا به و تائه مرو هیچ که سی وه ک
 په هه له وی زمان، وه لامی ته وه ی نه داوه ته وه، په هه له وی زمانی خه لکی کوردی گوران
 زمانه.

«الفهلویون الوجود عندهم حقیقة ذات مراتب تعم
 مراتب غنی و فقر تختلف کالنور حیث ما تقوی و ضعف».

(سه بزه واری). - سوهره وردی شیخی ئیشراق فه یله سوفی کورد، فه لسه فه ی، پیاده یی:
 مشائی له سه ربنچینه ی ژیر ئوگری په هه له وی زمانانی، که سانئ وه ک: جاماسب فه رشاد
 شور، بوزورگ میهرو که یخوسره و خوایی (حیکمه تی خوسره وانی) سوار کردوه و
 پرشکوترین ته قل ئوگری میژوی، بنیات ناوه و به ئاژاوه ی یه ک و چه ند (ئاژاوه ی
 وه حده ت و که سره ت) خاتیمه ی داوه.

۱۰ - حه زره تی مهولانا خالد (د - خ) به پی ته م ئایه ته (وما أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ إِلَّا بِلِسَانٍ
 قَوْمِهِ لِيُبَيِّنَ لَهُمْ - ئیبراهیم - ۴) باش زانیویه که پیغه مبه ریکه، هه ره ک یه حیا - که قورئان
 ده فه رمی: (يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا خُذُوْا كِتٰبَ بَقُوَّةٍ وَّ اٰتَيْنٰهُ الْحَكْمَ صَبِيْاً - مریم - ۱۲) یانی چلوئ یه حیا
 به رپرس بووه که ته ورات توند بگری به ده سه وه و ا تا که ی بو خه لک به یان بکا، مهولانا
 خالیدیش خوئی به به رپرس زانیوه که ده بی قورئان توند بگری و ده وه له تیکی کوردی
 سازیدا و جائه وسابه زمانی شیرینی کوردی دین و دینداری فی ری کورد بکا.

۱۱ - به لآم به داغه وه کورد، نه یوانی یه ک بگری و دوژمنانیش، ئازاوه ی له نیو کوردا، وه ک همیشه سازدا و گه وره زانایانی وه ک عارفی ره بانئ مه لا مارف نوڊیی و مه لای باله کی له مه ولانا خالید بونه ملوژم، ههر چهند ههروه کو میژو ده لی: چون ئیمام فه خری رازی ببوه دوژمنی شیخی ئیشراق و له دواییدا که چاوی به تالیفاتی شیخی ئیشراق، ده کهوی، په شیمان ده بیته وه و ده گری و ده لی: بوچ؟ دلئ ئه و فه یله سو فیه گه وره م له خو م ره نجاندا، هه زره تی نوڊیی. له وه که له خو را دلئ مه ولانا خالید - ی له خو ره نجاندا بو، په شیمان بوته وه، کورد، فه رمویه تی: (دوای باران که په نک). ئه و جار هه ل هه ل که کیس درا.

۱۲ - له بهر ئه وه یه حاجی قادر ئه و گه وره نیشتمان وه یسته ی کورد به شیعر فه رمویه تی: (قوتبی زه مانه خالید ئاواره بو، وه ک من - بی قه در و قیمه ت و شان، بی خانمان، بی نان). دیاره ئه م شیعره ی حاجی واتای رامیاری هه یه - نازانم بو کورد بوته زیندو کوژی مردو په رست. خه لک مه زنی خو ی ده با ته نیو مانگ، به لآم کورد، قه لا و سه نگه ره کان له خو ده رو خین.

کورد ده لی: (گیا له سه ربنجی خو ی شین ده بیته وه) و (سه د سوزن گاسنیکی تیا نابئ). ده بیا ئیمه ی کوردیش، وه ک خوا پیدا وان له بیری وه حده ت و یه کیه تی دا بین تا به ما فی ره وای خو مان بگه ین. **دیاره نامه وی شته که بهر ته سک بکه مه وه و بوت په رست بین**، ره خنه نه بی ته ره قی نابئ به لآم نه قد و ره خنه ی سازنده دروسته، نه ک ته خریب، بزنان چلو ن رو حانیانی کورد، پیغه مبه ری (یه حیا) یان له دلئ موسولمانانی کورد، زاخاو داوه، (سه ره بو خه لک ده که ن، بته بو نه ته وه که ی خو مان نا که ن)؟

۷ - له بابته فه زیله ت و گه وره ی مه ولانا خالید کتیبی فراوان نوسراوه و له چاپ دراوه که خو ی نیشانه ی زانایی و ده سه لاتی مه عنه وی و عه زه مه ت و خو شه ویستی مه ولانا خالید شاره زوی یه. ناوی هه ندی له و کتیبانه - ۱ - کتیبی (سل الحسام الهندی

لنصره) مهولانا خالد نه خشبه نندی نوسینی محهمه د ئهمین بن سهید عومهر ناودار به کوری عابدین، که له ۱۳۰۱ مانگی له دیمه شق چاپ کراوه - ۲ - ئه صفه لمه وارد له زنجیره ی ئه حوالی ئیمام خالد نوسینی شیخ عوسمان بن سند وائیلی، نه جدی که له میسر له سالی ۱۳۱۳ مانگی له چاپ دراوه - شیخ ئه بوبکر بن شیخ مهجد ئیحسائی به ناوی نه شری و دی له خه بهری مهولانا شیخ خالد کورد، ئه م - کتیبه ی کورت کردوه ته وه - تو بروانه زانایان و شاعیران له خووشی مهولانا خالد چلوون به نیشتمان و زانایانی کوردیان هه ل و تو وه:

أيا مَنزِلَ الاكراد بوركت منزلا لَنَا فِيهِ اَقْمارِ المَعَارِفِ تَشْرُقُ
سعدت فيما صحبت الاحديقة بها زهرا لتحقيق بالدرس مورق
تا ئه و جیبی یه که ده لی:

ولكنهم قوم كرام فصبهم سعيد وان بالبعد و الصد ذوقوا
(برواننه: ژینا وهری زانایانی کورد له جیهانی ئیسلامه تی به قه له می (شه پۆل)
په ره ی ۴۰ چاپی ۱۳۶۴) - ۳ - حه د یقه ی ندیه له ته ر یقه تی نه خشبه نندی و به هجه ی
خالدیه نوسینی عه للامه محهمه د بن سلیمان بن مراد بن ئه و ره حمان عه بیدی به غدادی
حه نه فی نه خشبه نندی، یه کی له خه لیفه کانی مهولانا خالد که شه رحی حال و ژینانی
مهولانا خالیدی به جوانی و پرو ته ژ ی له مه به ست، باسی کردوه. - ۴ - فه یزی وارد له سه ر
رهوزه ی مه رسیه ی مهولانا خالد نوسینی ئه بوسه نا حه مود ئالوسی چاپی که سته لیه
۱۲۷۸ مانگی - ۵ - مه جدی تالی له مه ناقبی مهولانا خالد به قه له می ئیبراهیم فه سیح
حه یده ری به غدادی چاپی ئه سته مبول. - ۶ - آساور سجدی به له مآثر خالدیه نوسینی شیخ
حوسین بن ئه حمه د به سری دسوری - ۷ - نه شری وردی باخبار مهولانا خالد
ئه خشبه نندی کورد، نوسینی ئه بی به کربن محهمه د حه نه فی ئیحسائی که له مودیره تی ئه و
قافی به غا به ژماره ی ۱۴۸۲۶ هه یه. - ۸ - قه ولی صه واب له ره دی ئه وه ی به ته حریری

ژماره ی ۵۷۵۶ هه یه - ۱۴ - بوغهی واجید له بابته مه کتوباتی، حه زره تی مه ولانا خالد نویسی ته سهد صاحیب، دیمه شق ۱۳۳۴ - ۱۵ - فیوزاتی خالیدی نویسی محمه د ته سهد صاحیب زاده - ۱۶ - جمع القلائد و مجمع الشوارد فی فرائد حضرت مه ولانا خالد نویسی محمه د ته سهد صاحیب زاده - ۱۷ - رحمه تی سه هابه له زیگری ئیسمی زات و رایته نویسی حوسین بن نه حمده، دسوری - ۱۸ - حه دائیقی و ردیه نویسی عه بد مه جید بن محمه د خانی خالیدی نه خشبه ندی - ۱۹ - نه نواری قودسیه له مه ناقبی گه وره زانای نه خشبه ندی نویسی محمه د بن محمه د ره خاوی چاپی میسر ۱۳۴۴ مانگی - ۲۰ - نوری هیدایه و غیر فان له رازوره مزی رایته و جهو هر و خه تمی خواجه کان نویسی محمه د ته سهد صاحیب زاده چاپی میسر ۱۳۴۴ مانگی - ۲۱ - سه عاده تی ته به دی له وهی که له ریازی نه خشبه نیدا هاتووه، چاپی میسر سالی ۱۳۱۳ مانگی - فره زانای تریش له په سنی مه ولانا خالد شتیان نویسه، زانایی وه ک عه للامه مه لا عه بد ولکه ریم موده ریس ئیمام شافعی زه مان و جه نایی پیره میردو که سانی وه ک شیخ عوبه دیدیلا نه هری شاهی شه مزین، سید عه بد وللا نه هری، شیخ فهوزی، مراغیب نه فه ندی، سید عوبه دیدیلا حه دیده ری، شیخ نه حمده ته رابلوسی نه رواری، سید عه زیتر گه یلانی نه قیبی به غا، تاهیر نه فه ندی حوسینی موفتی قودس، شیخ ئیسماعیل کوری عه لی دوره کی، حاجی شوکری نه فه ندی رومی ته سته مبولی، حاجی وه لیه دین پاشا والی سوریه، سید عه بد و سه لام حه دیده ری موفتی شافعی به غا. شیخ یوسف کوری ئیسماعیل نه بهانی، خه یره دین زه ره کلی، عومه ره زاکه حاله، شیخ محمه د قزلجی، نه مین زه کی، محمه د، قه سیم سنه یی، عومه نه فه ندی غه زی موفتی شام و دیمه شق، نه وره حمان که زبه ری، پاشای عه کا، مسته فا عاسم نه فه ندی، شیخ شامل داغستانی، شیخ فهوزی، داود پاشا والی به غا، نه جیب پاشا والی شام، بابا مه ردوخ روحانی، نه نوهر مائی، موفتی زه هاوی، شه پوډل (بروانه ژیناوه ری هه نه وئی)، محمه د نه مین بن عابیدین. بوگه وره یی و عه زه مه تی مه ولانا نه وه به سه که زیاتر له ۳۷ خه لیفه و نوینه رو ۳۱ مه نسوب و مریدی هه بووه و هه موشیان عالم و زانابون و دوکتور خه لیقی نویسه تی که زیاتر له ۲۰۰۰

سوریه، سید عهبدو سهلام حهیده ری موفتی شافیعی بهغا. شیخ یوسف کوری ئیسماعیل نه بهانی، خهیره دین زه ره کلی، عومهره زاکه حاله، شیخ محهمه د قزلجی، ئەمین زه کی، محهمه د، قهسیم سنهیی، عومهر ئه فهندی غهزی موفتی شام و دیمه شق، ئه وره حمان که ز بهری، پاشای عه کا، مسته فا عاسم ئه فهندی، شیخ شامیل داغستانی، شیخ فهوزی، داود پاشا والی بهغا، نه جیب پاشا والی شام، بابا مهردوخ روحانی، ئه نوهر مائی، موفتی زه هاوی، شه پوئل (بروانه ژیناوه ری ههر ئه وی)، محهمه د ئەمین بن عابیدین. بوگه وره یی و عه زه مته تی مهولانا ئه وه به سه که زیاتر له ۳۷ خه لیفه و نوینه رو ۳۱ مه نسوب و مریدی هه بووه و هه موشیان عالم و زانابون و دوکتور خه لیقی نوسیویه تی که زیاتر له ۲۰۰۰ خه لیفه ی هه بووه، که سانی وه ک شیخانی بیاره و ته ویله و...

زیاتر له ۲۲ جوړ کتیب له بابته مهولانا خالید و مه تاقیب و شهرح حالی مهولانا خالید نوسراوه و خویشی زیاتر له ۲۰ کتیب و کوچه و رساله ی تئلیف کردوه. باوکی مهولانا خالید ناوی پیرمیکایه لی و له بنه ماله ی جافه و له ده ودان سه ر به جوانو مردوه و نیژراوه و دایکیشی له ساداتی پیرخز شاهویه. له بابته سالی له دایک بونی مهولانا خالید جیایی بیرورا هه یه. فره یی له زانایان لایان وایه له سالی ۱۱۹۳ مانگی له دا یک بووه و ههنری تر سالی ۱۱۹۰، ههندی تر ۱۱۹۲ و ههندی کیش سالی ۱۱۹۷ مانگیان نوسیوه و بو وه فاتیسه ده لئین: له ۱۲۴۲ مانگی و ۱۸۲۶ ز - وه فاتی کردوه و (خالد قطب توفی) ماده تاریخیه تی و به حیسابی زاینیش ههندی سالی ۱۷۸۳ - ز - یا ۱۷۷۳ ز - یا ۱۹۴۳ ز - یان بو نوسیوه.

شویندانانی ریبازی ته ریهت یا نیزیامی عیرفانی له سه ر فه ره نگ و کلتوری کورده واری یانی شوینی ریبازی مهولانا خالید شاره زوری نه خسه ندی له سه رنه ته وه ی **کورد و کوردستان** - ۱ - دیاره ته نیا ورد بونه وه له ژبانی مادی و ئه نبوژه ی، وه خو دورخسته وه له مه عنه وییهت و خو پاک کردنده ی دهرون و ته زکیه ی نه فس، جوړی

له پهریشانی و بی نه زمی له ژیانی ئابوری، کومه لایه تی و سیاسی له نیو مروفا به دی دیتی، خودزینه وهیش، له مادیات و پی بژیو، دیوه زمهی نه داری و روت وقوتی و برسیه تی، درگا به مروفا ده گری. مرو بونه وه ریکه، ده بی ههردولا، لای مادی و لای مهعنه ویات، له بهرچاو بگری، ۲ - دیاره به دریژی میژو کیسه کیتی چینایه تی فره یی روی داوه. ۳ - له و سونگه وه، مرو فگه لی هه بون که له دهرونی خوین فیکریون و بیران له مهعنه و بیته کردوته وه و فیرگه و فیرانکویه کی مروفانی و نه خلایقی، ئیلاهی، ره بانیان بنیات ناوه، کهس ناتوانی نه وه نه فی بکا. ۴ - لی ره دا ده بی بلیین: مهولانا خالید خوا عیلم و حکمهت و زانین و خیر و به ره که تی به سهرا باراندوه (ومن یوتی الحکمة فقد اوتی خیراً کثیراً - به قه ره ۲۶۹) یا هم ئایه ته (یرفع الله الذین آمنوا منکم و الذین اوتوا العلم درجات) چون مهولانا خالید له بیرئ عنده ویتشدا بووه و بهرز و بهزرتو بوته وه و خوئی به عیلمی روژباو غه نی کرد بوو، ۵ - دیاره هه مو ده زانین نه قل و نه زمون و ته جربه پیکه وه، توانیویانه له م سهرده مه دا، هم هه مووه ته رقیاته بو به ره ی مروفا دابین بکن، به دیهینانی بهرق، فروکه، ته له یفون، ئوتومبیل، موبایل، مانگ واره، تلویزیون، کامپیوتر، ته ره قی عیلمی پزیشکی و داو ده رمان، دیاره نه بی نه وهیش بزنانین که صوفی و ده رویش، ههروه ک زوهدی موته شه ریعان و موحه دیسان، بو نه وه، ناحهزی و به دفه ری کاری حاکمانی موسولمانان نیشان بدن، نه وانه قهت له بیرئ ئازاردانی حاکمان، ته نانهت به (ناوی موباره زهی مه نفی) نه بون، هه ر بو نه وه بووه که خوین له که سبی مالی دنیا و لهزهت بردن دوربخه نه وه و نه ونهش پشتیان به خوا به ستووه، و یستویانه نه خوشی خوین به دو عا چاره بکن و فره گوینان به پزیشک نه داوه و پهرو و پالیان به دارا هه لواسیوه و شفا و یارمه تیان لیتویستون، دیاره قورئانیش فره مویه تی (وان لیس للأنسان الا ما سعی) یانی مروفی خو پاریز، مروفی عاتیفی، به ته نیا نه یوانیوه یه کی له هه زارگری کویره ی ژیان له رینگای بزای کومه لایه تی، هاو نه وعانی خوین، بکه نه وه (بروانه ژیناوه ری رانایانی کورد له جیهانی ئیسلامه تی به نوسینگی محمه د صالح ئیبراهیمی (شه پوئل) چاپی

۱۳۶۴ هه تاوی، تاران، چاپخانه ی مه هارهت)

به لام مهولانا خالید که ریباری نه خشبه ندی گرتبووه بهر به بیرو هه زریکی نوئی بوگوردایه تی هاتبووه مهیدان، ههروه ک چلون پیغه مبهری مه زنی ئیسلام له شاری مه دینه بهردی بناغهی حوکومه تی ئیسلامی دانا، مهولانا خالیدیش ده یویست بنجینه ی ده وله تی کوردی له شاری سلیمانی دابمه زریتی، پیغه مبهر که سانی وه ک عومه ر و نه بو به کر و یارانی صوفه و سه کوئی له گهل بووه و مهولانا خالید شاره زوری که سانی وه ک عه للامه مهلا یه حیا مزوری، عه للامه مهلا قه سیم مه ردوخی، سه ید فه سیح حه یده ری، نه بوخه یر دیار به کری، عه للامه مهلا ره حمان روژبه یانی، سه ید عه بدوللا، حه یده ری ماوه رانی، سه ید عه لی بهر زنجی، شیخ مهلا تاها جزیری، مهلا محمه د هه ولیری، مهلا عه بدوللا ئامیدی، شیخ ئیسماعیل نه نارانی، مهلا عه بدوللا حه لی کوئی، مهلا عه بدوللا ئامیدی، مهولانا خالید خه لیفه و نوینه ری، له مسیر، شام، کوردستان، له قودس، به غا، هه ولیر، جزیر و بو تان، دیار به کر، مه ککه، مه دینه، ئیزمیر، کهر کوک، عیممادی، شیخانی نه هری، بیاره، نه وه یه که ریچ ده نوسی زیاتر له ۱۲ هه زار مریدی هه یه و پاشاله خزمه ت مهولانا خالید به پیوه ده سه و نه زر، راده وه ستا (کورد، عه ره ب، تورک، سیسیل، جی، ئیدموندز پهری ۱۴ ته رجمه ئیبراهیم یونسی چاپی ۱۳۶۷ تاران، دانیشمه ندانی کورد، ته رجمه مه ی ده س و قه له م جوان و خه ت خوش ته حمه د حه واری نه سه ب چاپی روژنامه ئیتلاعات ۱۳۶۹ تاران). مهولانا خالید فی رگه و فی رانکوئی کوردایه تی دامه زراند و به ره سمی زمانی کوردی به حوکومه تی عوسمانی ناساند. خوینه رانی به ریز ئیمام شافعی ده لی «العلم نقطه تز داد بتلاحق الافکار» منیش به باوه رو بو چونی خو م هه ندی بیروه زری تازه م له سه ر بیرو رای نه و نوسه رانه، زیاد کردوه که له بابه ت مهولانا خالید، شاره زوری قه له میان گیراوه (شه پوئل) ۲۱ ئوکتوبری ۲۰۰۷ ز - و ۲۹ ره زبه ری ۲۷۰۷ کوردی، تاران.

نه مه یش چه ن پارچه شیعی کوردی مهولانا خالید شاره زوری:

نه مه ش شیعریک له مهولانا خالد

دور له روت هیښده موته ووهل بو شهوی هیجرانی تار موخته سهر زور ده ست دربیژی کردوه زولفه بینی تو
چاوی بیمار که نه روانی «شیفا» یه بو نه خوش (۱) «بوعه لی» نه «حکمة العین» هی نیبه وه ک عه بینی تو. (۲)
رومه ت ناوی دلارامی هه وای ته رکردوه تا له سهر کولمت ده ری خست شیوه بی قه وسه بینی تو. (۳)
بی تو «خالد» شه رحی نهو نه بر وشمسکینه بکا «قاب قوسین» ه مه تافی رو حی بو سه همه بینی تو (۴)

هونه:

وه نهو دال نه که م وه نه و دال نه که م
بازوی ده رویشیم پر خر خال نه که م
چه نی دهیری یان مال به چول نه که م
فه ناییم به خاک سه حرای بهر نه که م
بیخ ریشه ی نه خل زه و قم په ی نه که م
په ری به خت ویم خاک وه سهر نه که م
جه قه ووم و عه شره ت خوم بیزار نه که م
(خالد) بی! ره فیق، روژ وه شه و نه که م
تا که ی خو م چون قه یس وه نه و دال نه که م
پو شاک ی جه لو ننگ شا ده سما ل نه که م
ته حصیل، روژی به که شکول نه که م
به کانی و سیلا و دیده م ته ر نه که م
چار گوشه ی جیهان به سکه ن ته ن نه که م
یامهن هوو په ی سه د سکه نده ر نه که م
عه زم وه نه ی کابل و قه نده هار نه که م
چون قاف ئوان، ته رک، خه و، نه که م (۵)

(۱) ناماژه یه بو کتیبی شفای بوعه لی سینا له مه نتیق، نیلاهیات و ته بیعی یات، وه گرینگترین کتیبه له فه لسه فه ی
نیسلامی داو له حکمه ت دا، نهو پله ی هه په که قانون له پزشکی دا هه به تی و زوری شه رح له سهر نوسراوه که له هه مو ان
په ره دارتر شه رحی سه دره دین شیرازی یه.

(۲) مه به ست له بوعه لی کوری سینایه و «حکمة العین» یش له فه لسه فه و پزشکی دایه نوسراوی بوعه لی سینایه

(۳) یانی تا له سهر کولمت کو لکه زیرینه: قه وس و قه زه ح و به لکه زیرینه له شیوه ی برویی که و انت ساز بدن

(۴) قاب قوسین: ژبی که وان، مه تاف: جیی تواف و سورانه وه یانی نه گه ر بی تو خالد دهم له شه رحی بروی ره شی
بون خوشت بدا نه بی به نه ندازه ی دوری ژبی که وانیک، وه کو په روانه به ده وری رومه ت دا بسوریته وه و رو حی شی
بکاته نیشانه بو تیری موژکانت قاب قوسین: ناماژه یه بو میعراجی ره سولی خوا له شه وی نیسرا - بروانته کتیبی رو حی

مهولانا خالد، هی پیره میرد. په ره ی ۹۱ تا ۹۰ چاپی ۱۹۸۷ چاپخانه ی زه مان په غا -

(۵) یادی مهردان ج ۱ په ره ی ۶۲۲ چاپی ۱۹۷۹ چاپخانه ی کو ری زانیاری کورد.

Dr.Saleh Ebrahimi

شەپۆل / ۳۳

مەولانا خالید شارەزوری و خزمەتی عیلمی و کوردایەتی ئەو

کونگره‌ی ههورامان ناسی و ریژدانان بوئه وزاتانه‌ی ههورامانین یا بهزاراوه‌ی ههورامانی قسه ده‌کهن که له ۱۵، ۱۶ و ۱۷ ی گولانی سالی ۱۳۷۹ ی هه‌تاوی و ئاوریلی ۲۰۰۰ ی زاینی له شاری سنه‌ی زاناپه‌روه‌ر سازده‌دری.

شاره‌زوری: مهولانا خالد:

قوطب الاقطاب نوسخه‌ی جامعیه و نوسخه‌ی نابیغه مهولانا خالد شاره‌زوری
(قُدس سِرُّه العزیز)

روناکی ده‌ری ریگا، نیشاندهری حه‌قیقه‌ت و تیشکی ریبازی خودایی، پیری ده‌ستگیر، سه‌ر زنجیره‌ی ته‌ریقه‌تی نه‌خشی دانشتوی دوندی پیگه‌یشتو، بو تیگه‌یاندنی تیگه‌یشتو، بو ژینه‌ری سه‌ته‌ی سیژده‌هه‌م، تیریژو تیشک و نوری روژ (ضیاء‌الدین ابوالبها) نوسخه‌ی نابیغه، مهولانا خالد ذوالجناحین، شاره‌زوری - ۱ - نه‌خشبه‌ندی زاتیکی گه‌وره‌و گران و نورانی و هوزان بووه، هه‌ر وه‌کو زریوار لیواو لیو بووه له زانست و زانین و خواناسی و غیرفان، که له ئاسمانی کورده‌واریدا، روژیکی پرگرشه‌گرش و ورشه‌ورش و پرشینک ده‌ر و تیریژهاویژ بووه، له ماوه‌یه‌کی که‌مدا له سوینگی گرینگی نوری خوئی، به‌شیکی زوری له نیشتمانه‌کانی جیهانی ئیسلامی سه‌رده‌می خوئی روناک کرده‌وه و په‌رده‌ی ره‌ش و نه‌گبه‌تی له سه‌ردل و ده‌رونی خه‌لکی لادا و نوری خواناسی و زانست و خو و ئاکاری جوان و چاکی له دل و هه‌ناوی خه‌لکدا هه‌لکرد.

خوالیخوشبو هیدایه‌ت^{میجده} له (تذکره‌ ریاض العارفین) داله‌بابه‌ت حه‌زهره‌تی مهولانا خالد نه‌خشبه‌ندی یه‌وه (قدس سره العزیز) نوسیویه‌تی: «خالد کوری ئه‌حمده‌ حوسه‌ینی سوله‌یمانه‌یی، فه‌خری عاریفان و زینه‌تی سالیکانه‌و جیی شانازی هه‌موانه، شیخ‌خالید، له پیگه‌یشتن و تی‌گه‌یاندن و تیگه‌یشتندا له‌بار و بابته‌ی سوری و مه‌عنه‌وی ته‌ک و تاک بو، له تو‌رهمه‌ی کوردانی سوله‌یمانی یه‌و له به‌غا خییوی خانه‌قاو خاوه‌ن باره‌گا بووه.

له‌گه‌ل زانایان و هوزانفانانی خولی خویدا هاو ده‌م و هاو نشین بووه، ساله‌های سال به‌فه‌قی‌یه‌تی هه‌لوه‌دای فی‌ربونی زانست و زانین بووه له‌خزمه‌ت زانایان و پیرانی

دهستگیری ئه و روزگار، رهنج و شه و نخونی کیشاوه، تامهزه ی مه عریفهت و حوتاسین و خواناسی چیشتوه و چه شکهی کردوه، درگانه ی په ناگای هه ژاران و کوری ته ژی له میران بوه، زور دلاوا و دل لاوین بوه و به تاعهت و عیادهت کردن بو خوا ناو داربوه، زوری ته ریفهت دیوه، به لام ئاگری ئه وینی رینازی نه خشی له دل و هه ناویداگری گرتوه و ئوگر به و ته ریفهت بوه، ئیستا زنجیره ی بهرزو ته رزی نه خشی به وجودی ئه و نه خشاوه و شانازی پیوه ده کا، شیخیکی سهر به خو و شیایوی ئه و دارو دیاره یه، له ولاتی زور دوره وه به تایهت خه لک ده چونه ده سبوسی، به هوئی دهرونی پاکی ئه وزاته پاکه وه قفلی گه نجینه ی ویست و ئاره زویان ده که نه وه...» ۲- باوکی مهولانا خالد ناوی خوسه ینه و ۳- له تیره ی (میکایه لی) یه که یه کیکه له تیره کانی خیلی جافی مرادی. نوکته: هه ندی لایان وایه ناوی باوکی مهولانا خالد ئه حمده - ه، ههر وه کو محمه مد بن سلیمان عه بیدی نوسیوتی. (۱)

زاناو خواناسی گه و ره مه لا محمه مد - ی (مه حوی) که له سالی / ۱۲۵۲ کوچی له دایک بووه و له ۱۳۲۴ کوچی مانگی وه فاتی کردوه له په سنی هه زره تی مه وه لانا خالد شاره زوری به شیعر فه رمویه تی ئه مه بریک له وه هونه:

هونه:

وتم: واهه رفه رازت کردم، ئه مجا سا ده خیلتم بم
له باتیی من، صه با، تو ده چیه وه عه رض که ئه مجاره

(۱) لاپه ره ی ۲۹ ی په راوه ی هه دیکه ی ندیه له ته ریفه تی نه خشبه ندی یه دا که له په راویزی په رتوکی (فیض وارد) له سهر کتیی رهوز مه رسیه ی مهولانا خالد چاپی میسر سالی ۱۳۱۳ کوچی دا نوسراوه.

خیلی جاف زیاتر له بیست هه زار بنه مالهن که له کوردستانی گه رمین و کویستاندا ده ژین.

ئەگەرچی مودەیینکە من لە ظولماتی سیا بەختی
 ونە، زەرەیی وجودم، روژی روناکم شەوی تارە
 لە فەیزی ناوی مهولانا ضیائەدین)ە وە ئیستە
 هەمو روژە شەوم، قەترەیی وجودم بەحری ئەنوارە
 هەتا ئەو ناوہ پاکەم کردە زیکرو فیکری روژو شەو
 هەناسەم بوئی میسکی گرتوہ لیوم شە کەربارە
 بە یومنی ئەو بەھارە پایزو زستان و هاوینم
 کە هەر گاهی بکەم بەحسی لەدەورم گول بە خەروارە
 بە ئیخلاسی ئەوم ئاوینە کەیی دل وا جەلاداوہ
 کە چیرەیی شاھیدی مەقصودی تیدا نمودارە
 جەمالی رابیطەیی وا دل بەرە بەختی خەوالوشم
 بە ئوممیدی تەماشایە کە هەمیشە چاوی بیدارە (۱)
 حەزرەتی مهولانا خالد لە ھۆزی میکایەلی جافە، ھەندی لایان وایە لە سالی
 ۱۱۹۲ و ھەندی تریش لایان وایە لە ۱۱۹۳ ی مانگی و ۱۷۷۹ ز - لە قەرەداغ سەر بە
 سولەیمانی لە دایک بوہ - ۴ - بەلام مهولانا شیخ ئەسەد صاحبب کە خزمی مهولانا
 خالدە، لە کتیبی: (بغیة الواجد) دا سالی ۱۱۹۳ ی بەراست داناوہ (۲) - ۵ - دایکی مهولانا
 خالد ناوی فاتمە خاتون ژنیککی سەبیدە لە بەرەیی سەبید محەمەد زاھید ناو دار بە (پیر
 خدری شاھویی) یە. - ۶ - باوکی حەزرەتی مهولانا خالد مهولانا ئەحمەد حوسەینی لە
 نەوہی پیر میکایەلی شەش قامکەیی جافە (۳)

(۱) دیوانی مەحوی پەرەیی ۴۶۷ تا ۴۶۵ چاپی ۱۳۶۷ ئوسفیتی ئیران اینتشارات صلاح الدین ایوبی مرکز نشر فرهنگ و ادبیات کردی.

(۲) یادی مەردان ج ۱ پەرەیی ۸ چاپی ۱۹۷۹ ز کۆری زانیاری کورد.

(۳) میژوی مەشاھیری کورد لا پەرەیی ۲۹۷ و ئەکراد لە بادینان پەرەیی ۷۷

ههندی لایان وایه ههزره تی مهولانا خالد ده چیتته وه سهر ههزره تی عوسمان کوری عه فان^(۱) ناودار به زی نوره یین خه لیفه ی سیوه م. هوزی مهولانا له بهر ته وه ی ده چیتته وه سهر پیر میکایه ل به پیر میکایه لی ناوداره.

خویندنی مهولانا خالد:

ههزره تی مهولانا خالد له سهره تاوه له قهره داغ له پینج فرسه خی سوله یمانی قورثانی پیروژو کتیبه وردیله کانی باوی روژگاری خوئی: فارسی و کوردی و عهره بی لای باوکی خویندوه. جا له دواییدا ته ویش وه کو هه مو مه لا و فه قیی، نیو کورده واری بو خویندن ده چیتته حوجره ی فه قی یان و به فه قی یه تی شاره و شارو گوندا و گوند بو فیرونی زانست ده گهری، له فیرگه ی هوزانفانانیککی وه کو مه لا سه یید عه بدولکه ریم به رزنجی و مه لا سه یید ره حیم به رزنجی برای مه لا سه یید عه بدولکه ریم، مه لا جه لاله دین خورمالی، شیخ ماری نوئی که له ته ریه ت دا له سهر ریباری قادری بووه و لای مه لا ئیبراهیم بیاریه یی^(۲) و مه لا محمه د صالح ته ره ماری^(۳) و شیخ عه بدوللا خه رپانی و مه لا مه حمود غه زایی و عه للامه مه لا ره حیم^(۴) که ههر یه که له وانه ته ستیره یه کی گه ش و پرشینگدار بون به ئاسمانی زانین و زانست و ته دهب و فه ره ننگ و زانیاری یه وه. ههر وه ها ماوه یه کیش لای (صبغة الله) ته فه ندی له به غا خویندویه تی.

مهولانا خالد، ماوه یه کیش له فیرگه ی عه للامه ی گه وره: مه لا محمه د کوری ئاده م باله کی خویندویه تی.

(۱) نه نواری قودیسیه په ره ی ۲۲۵

(۲) تاریخی سوله یمانی په ره ی ۲۲۵.

(۳) ته ره مار گوندیکه له ناوچه ی سورداش

(۴) زیاری گوندیکه لای شه قلاوه سهر به هه ولیر

حه زره تی مهولانا خالد له سه ره تاي خویندنه وه خوی به کهم خهوی و کهم خوړی گرتبو و خوی دابوه عبادت کردن و ریزهت کیشان و دواي ته و او کردنی دهرس خویندن و پیا چونه وه، کاتی خوئی به عبادت و زیکر و فیکر کردنه وه و قورئان خویندن و سه رنج دان به و اتاو ته فسیری قورئان، رای ده بوارد.

مهولانا خالد گیان و له شی پاکسی خوئی بو دهرکی ئه نواری مه عریفهت و تی گه یشتن و پیگه یشتن، تاماده، ده کرد. هه روا قه ریحهی زاتی و زه وق و چه شهی خوا پیدای خوئی تا قی ده کرده وه و جارو بار چامه و هونهی دهوت و شیعی ده هونده وه و کهم کهم هیژی نوسه ری و شیعو شاعیری په پا کرد.

ئه مه ش شیعیک له مهولانا خالد

دور له روت هینده موته و وهل بو شهوی هیجرانی تار
 موخته سه ر زور دهست دریژی کرده زولفهینی تو
 چاوی بیمار که ئه روانی «شیفا» یه بو نه خوش (۱)
 «بوعه لی» ئه م «حکمة العین» هی نییه وه ک عهینی تو. (۲)
 رومهت ئاوی دلارامی هه وای ته ر کرده
 تا له سه ر کولمت دهری خست شیوهیی قه و سهینی تو (۳)

(۱) ئاماژه یه بو کتیی شفای بوعه لی سینا له مه نتیق، ئیلاهیات و ته بیعیات، وه گرینگترین کتیبه له فهلسه فهی ئیسلامی داو له حیکه مت دا، ئه و پله ی هه یه که قانون له پزشکی دا هه یه تی و زوری شرح له سه ر نوسراوه که له هه موان په ره دار تر شه رحی سه دره دین شیرازی یه.

(۲) مه به ست له بوعه لی کوری سینایه و (حکمة العین) یش له فهلسه فه و پزشکی دایه نوسراوی بوعه لی سینایه

(۳) یانی تا له سه ر کولمت کولکه زیرینه: قه وس و قه زه ح و به لکه زیرینه له شیوهی برویی که و انت ساز بدنه

بيٽو «خالد» شهرحي ٿهو ٿهبرو مشڪينه بڪا
 «قاب قوسين» ه مهتافي روحي بو سههميني تو^(۱)

حاجي قادر کويي و مهولانا خالد

حاجي قادر کوي به شيعر دهلي: قوتبي زهمانه حهزره تي مهولانا خالد شاره زوري
 نه قشبه ندي (۷۷۷-۱۸۲۶ ز) هر وه کو من له دهس داگير کهران ٿاواره بووه.
 قوتبي زهمانه خالد ٿاواره بو وه کو من

بي قه درو قيمهت و شان، بي خان مان و بي نان.^(۲)
 دواي گه رانه وه، بو قه رده داغ، ٿهو ره حمان پاشاي بابان تڪا له مهولانا خالد ده کا
 که بچيٽه سوله يمانی و له فيرگه ی ٿهو دا خه ريکي دهرس و تنه وه، به فه قي و مه لايان بي.
 به لام مهولانا دهلي: هي مان ده يه وي بخويي و له قه رده ا غه وه ده چيٽه ٿيران و له شاري سنه
 له فيرگه ی عه للامه ی ناودار شيخ محمه د قه سيم مه ردوخي که ماموستاي زانستي ريازي
 بوه دهس ده کا به خويندني حيساب و هه نده سه وه له کيات و زانستي حيكمهت و
 هه يٽهت و ٿه ستي ره ناسي و خه ريکي فير بوني ٿهو زانستانه ده بي و له دواييا. ٿي جازه ي ٿي فتاو
 ته دريس له مه عاريفي ٿيسلاميدا لاي ٿهو زاته وه ر ده گري و له سالي ۱۲۱۳ ي کوچي

(۱) قاب قوسين: ٿي ٿي که وان، مه تاف: جي ٿي تواف و سورانه وه ياني ٿه گه ر بيٽو خالد دم له شهرحي
 بروي ره شي بوڻ خوشت بدا ٿه بي به ٿه نده ازه ي دوري ٿي ٿي که وان يک، وه کو په روانه به ده وري
 رومهت دا بسور ٿه وه و روحيشي بکاته نيشانه بو ٿيري موژکانت قاب قوسين: ٿاماژه به بو مي عراجي
 ره سولي خوا له شه وي ٿيسرا - بروانه کتبي روحي مهولانا خالد، هي پيره ميرد. په رهي ۹۱ تا ۹۰
 چاپي ۱۹۸۷ چاپخانه ي زه مان به غا -

(۲) په رهي ۸۷ ديواني حاجي قادر کويي چاپي ۱۹۸۶ - به غا

مانگی له شاری سنه‌ی زانا په‌روه‌ر ده‌گه‌ریته‌وه بو نیشتمانی باو باپیرانی خوئی، له‌و سه‌رده‌مه‌ی دا - له‌سالی ۱۷۹۸ ز - مه‌ولانا شیخ عه‌بدو‌لکه‌ریم به‌رزنجی ماموستای مه‌ولانا خالد له شاری سوله‌یمانی بارگه‌ی به‌روه‌و لای خوا تیکنابو، جا کورئ له زانایان تکا له مه‌ولانا خالد ده‌که‌ن بچیته سوله‌یمانی و له‌سه‌ر فی‌رگه‌ی ئه‌وزاته پاکه‌خه‌ریکی ده‌رس و تنه‌وه‌و ریئویئی کردن بی. جا له شاری سوله‌یمانی فه‌قی و مه‌لایه‌کی زور له‌هر لایه‌که‌وه‌روده‌که‌نه مه‌ولانا خالد شاره‌زوری و له‌زانست و زانینی ئه‌وزاته پاک و چاک و زاناو بلیمه‌ته، زانست و خو و ئاکاری چاک و جوان و خودایی فی‌ر ده‌بن.

مه‌ولانا خالد دوای شه‌ش سال ده‌رس و تنه‌وه‌ له‌سالی ۱۲۲۰ی مانگی و ۱۸۰۵ ز - بو‌حه‌ج و زیاره‌ت به‌روه‌و حیجاز و مه‌که‌ و مه‌دینه‌ ده‌که‌ویته‌ ریگه‌، له‌ریگای موصل، دیار به‌کر، ره‌ها، حه‌له‌ب و شاره‌کانی شام و فه‌له‌ ستینه‌وه‌، ده‌رواو له‌هر شارو ئاوايه‌کدا ده‌چیته‌ دیده‌نی زانایان و پیاو چاکانی ئه‌و شوینانه‌و خه‌ریکی ئیفاده‌و ئیستیفاده‌ ئه‌بی، له‌شام ده‌چیته‌ دیداری (شیخ محه‌مه‌د کوز به‌ری) که‌ له‌سالی ۱۲۳۱ کوچی و فه‌اتی کردوه، که‌ موده‌ریسی دارالحدیس بوه). له‌مزگه‌وتی به‌نی ئومه‌یه‌ له‌شاری دیمه‌شق دا و هه‌روا له‌ویدا ده‌چیته‌ خزمه‌ت شیخ مسته‌فا کوردی که‌ هه‌ردوکیان له‌عیلم و عه‌مه‌لدا زور ناو‌دارو عه‌للامه‌ی روزگار بون و له‌فی‌رگه‌ی پر پیت و به‌ره‌که‌تی ئه‌و دو زاته‌دا ئیجازه‌ی ئه‌ورا دو ئه‌زکار و گه‌یرانه‌وه‌ی فه‌رموده‌ی پیغه‌مبه‌ (د - خ) و ه‌رده‌گرئ و له‌گه‌ل ته‌ریقه‌تی قادریشدا ناسیاو ده‌بی^(۱)

مه‌ولانا خالید دوا به‌دوای زیاره‌ت کردن له‌مه‌که‌وه‌ به‌روه‌و مه‌دینه‌ ده‌روا و له‌و ماوه‌ی که‌ له‌شاری مه‌دینه‌دا بووه‌قه‌صیده‌یه‌ک به‌زمانی فارسی له‌په‌سه‌ندی پیغه‌مبه‌ر دا (د - خ) که‌ به‌حه‌وت به‌ند ناو‌داره‌، دانه‌نی :-

(۱) بروانه‌ ئه‌نواری قودسیه‌ لاپه‌ره‌ی ۲۲۶.

هوٽه:

سرور عالم! من دلداده حيرانِ توام
واله و سرگشته‌ی سودای هجرانِ توام
شاه تخت قاب قوسینی تو، من کمتر گدا
کی بُود یارای آن گویم که مهمانِ توام
دیگران بهر طوافِ کعبه می آیند و من
کوبه کو افتاده‌ی، کوه و بیابانِ توام
دوش در خوابم نهادند افسرِ شاهی به سر

گوئیا پا می نهد بر فرق، دربانی توام
دهلین: مهولانا خالد شهویک شاعره بدوللا دیهلهوی له‌خه‌وندا له جلکی
دهرویشدا نه‌ینی و پیی دهلی: برو حج تهوه بو له سالی ۱۲۲۰ کوچی دا چوته حج و
دوای گهرانهوه بو شاری سوله‌یمانی: چاوی به میرزا ره‌حیم به گ ناودار به (محهمه‌د
دهرویش عه‌ظیم ئابادی) ده‌کوهی و پیکه‌وه له سالی ۱۲۲۲ - هندی ده‌لین: له
۱۲۲۴ ی مانگی و ۱۸۰۹ ز - به ره‌ودیلهی ده‌رون و ده‌چنه حوزوری شاعره بدوللا
دیهله‌ووی مورشیدو شیخی ته‌ریقه‌تی نه‌خشی هیند^(۱) که له کوردستاندا به (به‌هائه‌دین
محهمه‌د نه‌حشبه‌ند ناوه‌داره و ناز ناوی (خواجه‌ی موشکیل گوشا) ی پی دراوه، هر
وه کو حه‌زره‌تی مهولانا خالد له په‌سندی ته‌ودا فهرمویه‌تی:

(۱) پروانه تاریخی سوله‌یمانی لاپه‌ره‌ی ۲۲۵ و التعریف بمساجد السلیمانیه لاپه‌ره‌ی ۴۸ و
تاریخی تصوف له کوردستاندا لاپه‌ره‌ی ۱۰۵.

هوئنه:

به بی نقشی چو کردی سر بلندش نهادی نام شاه نقشبندش
 زبس از وی گره از کار و اشد خطابش خواجهی مشکل گشا شد
 ده گیرنه وه که مهولانا خالد له (ریگای کوردستان و کرمانشاه و هممه دان، تاران،
 بستم، خهرقان، سه منان و نیشابور، به ره و هیندوستان دهر او له بستم له کاتی زیاره تی
 قهبری (سولتان الاولیا شیخ بایه زیدی بستمی) بره شیعیک ده لی که هممه هندی له و
 شیعرانه یه:

هوئنه:

یارب به حق تربت سلطان بایزید یارب به قاطعیت برهان بایزید
 یارب به آشیانه ی شهباز لامکان یعنی به قرب و منزلت جان بایزید
 تائه و شوینه که دهر فهرمی:
 بر (خالد) شکسته ی پیچاره ی غریب
 بگشا، دری، زمخزن، عرفان بایزید
 او را به خود، رسان و زخود بینیش رهان
 اوهم شود یکی ز غلامان بایزید
 وه له ویوه بو زیاره تی باره گای (هزه ته تیمام ره زا - س) ده چینه مه شهد وه
 گهل زانایانی ته وی ده که ویته نیوباسی عیلمی و فهلسه فی، همو له زانایی، حازر جوابی،
 وردی و بیوردی ته وزاته مات ده مین.
 هزه ته مهولانا خالد شاره زوری له مه شه ده وه به ره و شاری جام ته رواو
 له کاتی زیاره تی گلکوی شیخ الاسلام شیخ ته حمه د نامقی جامی چهن شیعیک به م جوره
 ده لی :-

هوټه:

(خالد) بياو عزم سفر در اين مقام کن

بر روضه رضا به دل و جان سلام کن
مهولانا خالد له و سه فهدا ته گاته خاکی ته فغانستان و له شاره کانی هيرات،
قهنده هار، کابل، پيشاوهر و لاهوره وه ته رواو له هه مو شوينیک له وشارانه له گهل
زانایان دا ته که وپته و تو یژ و قسه ی زانستی و زانباری و له زور بهی ته و شوینانه، زور ریژ له
مهولانا خالد ده گرن و له زانایی و نوکته زانی و وردی و حاضر جوابی و زانست و عیلمی
مهولانا خالد که لک و هرده گرن و شاد دهن و سهر سور ده مین.

مهولانا له ته فغانستانه وه ده چپته هیندوستان.

موسافه رت و ریواری مهولانا خالد له سوله یمانی به وه تا چونی بو هیندوستان
ماوهی سالیکی خایاندوه، له ریگادا کاتی ده گه یشته هه ر گوندو شارینک، ده کوشا
تاچاوی به زانایان و پیاو ماقولان و خواناسان بکه وی و قسه یان له گهلدا بکا، له هه نندی له
شاره کانی ئیران، بو وینه له گهل زانایان و تو ویژ و قسه ی عیلمی و دینی، دا مه زاندوه. جا
دوای ته وهی زانایان به راده ی عیلم و زانست و ئاگاداری و ته قوای ته وزاته په یان دهر د،
زوریان ریژ بو دانه ناو ته نانه ت ده کوشان له باتی سهردان له هیندوستان له ئیران لای ته وان
بمینیته وه و خه ریکی ئیفاضه، بی.

مهولانا خالد له وه لام دا پی ده فهر مون: هیمان به مه قسه د و مه قسه د نه گه یشتم،
شوین دانانی ته م سه فهره م دهرک کردوه و لیم حالی بوه وه هنگاوی، که له م ریگایه دا
دام ناوه به ئیختیاری خو م نیه.

هوټه:

(رشته ای در گردنم افکنده دوست می برد هر جا که خاطر خواه اوست)
مهولانا خالد کاتی ده گاته شاری دیهلی و به (دار الارشاد - جیهان ئاباد) ده گاو له

شا عه بدوللا ده هله وی نیژیک ده بیته وه، دو قه سیده عه ره بی و فارسی ده لی که یه کهم
شعیری عه ره بی یه که ی ته مه یه:

هونه:

كَمُلْتُ مَسَافَةَ كَعْبَةِ الْأَمَالِ حَمْدًا لِمَنْ قَد مَنَّ بِالْإِكْمَالِ

ته مه ش چهن شعیریك له قه سیده فارسی یه که ی: -

هونه

دهید از من خبر آن شاه خوبان را به پنهانی
که عالم زنده شد بار دیگر از ابر نیسانی
صف نظارگان در انتظارش چشم بر راهند
پری رویان همه جمعند و مطرب در غزل خوانی
خرامان و چمان با صد هزاران عشوه و داستان
کند تشریف را یکدم به صحن گلشن ارزانی
گذارَد از کفِ پا لاله را مرهم به داغ دل
نَهَد داغ غلامی لاله رویان را به پیشانی
بَرَد آب از لطافت تازه گلهای بهاری را
دهد تاب از خجالت نو نهالان گلستانی
کند آکنده از رشک رخس گل را به خون دل
کند شرمنده طاوس چَمَن را در خرامانی
شود روشن به دیدار شریفش دیده نرگس
رَهَد از پای بوش سُنْبِلِ تر از پریشانی
تائه وی که یادی مه مدوحه که ی ده کا و ده لی:

هزاران گل شکفته از نسیم صبح در یکدم
چو دلہای مریدان از نگاهِ قطب ربانی
چراغِ آفرینش مهر برج دانش و بینش
کلید گنج حکمت، مخزنِ اسرار سبحانی
مہین رهنمایان شمع جمعِ اولیا دین
دلیل پیشوایان، قبلہ اعیان روحانی
عبیدالله شاه دہلوی، کز التفات او
دہد سنگ سبہ خاصیت لعل بدخشانی
امام اولیا سیاحِ بیدایِ خدا بینی
ندیمِ کبریا، سبّاحِ دریایِ خدا دانی
یَمَن شد گوئیا ہندوستان از یَمَنِ انفاسش
دمادم می دہد زو نفعہٴ انفاسِ رحمانی
دوای چہن شیعری تر تاوادمہ رمی:۔

اگر چہ کافرستان است باشد از وجود او
بہشت و این سخن نبود خلافِ نصّ قرآنی
مرا نادیدہ باشد با سرکوش سر و کاری
پس از دیدن عراقی را تَبُد با پیر ملتانی
بسی توییح کردند اہل توران و خراسانم
بہ دارالکُفر رفتن چون پسندی گر مسلمانی
بہ دہلی ظلمت و کفر است گفتند و بہ دل گفتم
بہ ظلمت رو، اگر در جستجوی آب حیوانی
نشد باطل صحبت ز اولیای یثرب و بطحا
میسر آنچه ازوی شد مرا نادیدہ ارزانی

به جان شو بنده اش ای آنکه می خواهی شدن آزاد
 ز تشویلات نفسانی و تلبیسات شیطانی
 لغیمی گفت: من نزدیکم و شناسمش، گفتم
 مگر نقل ابوجهل و پیمبر را نمی دانی؟
 تمنای قبولش دارم و دانم که نااهلم
 مدد یا روح شاه نقشبند و غوث گیلانی
 بخود کن آشنا، چون کردیم از خویش بیگانه
 عطای احمدی فرما، چو ما کردیم مسلمانی
 ز جام فیض خود کن «خالد» درمانده را سیراب
 که او لب تشنه تیه است و تو دریای احسانی
 مهولانا خالد سهر له به یانی ۲۶ ی ذیحجه هی سالی ۱۲۲۴ ی کوچی مانگی
 ده چینه خانه قای شاه عبداللآ و له دوا نیوه روئی تهو روژهدا پیری ده ستگیری خوئی
 زیارهت ده کا (۱)

شاه عبداللآ ههر له سهره تای دیداردا بوئی ده رته که وی که مهولانا له ههر بارو
 بابه تیگه وه ناماده و شیاهو بو ته مه سوک و هرگرتن و فیربون و بارهینان بو ریباری
 نه خشبه ندی، جا ههر له بهر ته مه زور به ریژه وه سهرنجی دایه مهولاناو به خوشیه وه
 پیشوازی لی کردو مهولانای به (ذکر و فکر) داب و ده ستوری ته م ریپازه، ناسیاو کرد، به
 مهولانا ده لی ههر وه کو سالیکانی تر له خانه قادا سهره رای سهیر و سلوک و به شداری
 کردن له کووری خه تم و ته رک و ته سپاردهی موریدی، گوشه یه ک له کاره کانی روژانه ی
 خانه قا بگریته ته ستو، مهولانا به دلی خوئی ئاو هیئان بو خانه قاده گریته ته ستو و بو ماوه ی
 پینج مانگی ره به ق له که ره به یانیا نه وه تا نویژی شیوان، خه ریکی ئاو هیئان ده بی، له و

(۱) بروانه میژوی سوله یمانی لاپه ره ی ۲۲۵ و التعریف به مه ساجدی سوله یمانی لاپه ره ی ۴۸ و

میژوی ته صوف له کور دستاندا لاپه ره ی ۱۰۵.

ماوه یه دا هم مو روژیک چه ندین جار له کانی یه که وه که له خانه قاش دور بوه، به سه تل و مه شکه و گوزه و دیزه ئاوی بو خانه قا هیئاوه و به و جوژه ئاوی پیوستی دابین ده کرد.

جا هر کاتی له ئاو هیئاو ته و او ده بو، ده چو خه ریکی کارو بارو ته سپارده ی خوا دوزی خوئی ده بو له سوینگیه ی ریازه ت کیشان و خو له دارو به رد دان و جی به جی کردنی داب و ده ستوری ریازی ته ریه ت، دوا ی پینج مانگ گه یشته پله ی حوزورو موشاهه ده. جا دوا ی سال و نیویک مانه وه پله ی فه ناو به قای به ته و او ته ی گیره ات و به نه ردیوانی که مالدا سهر که وته سهر سهری و گه یشته دوندی خواناسی ئه وسا شاعه بدوللا ئیجازه ی ته ریه ت و ریئوینی له ریازی نه خشه ندی، قادری کوبره وی چه شتیه و سوهره وه ردی یه ی پی دا^(۱)

جا به ده سی خوئی خه لاتیکی ده رویشی دابه سهر شانیدا ئه مه ش ده قی ئیجازه نامه که: -

به ناوی خوا ی به خشه رو دلوقان و دل لاین، دوا ی سپاس و درود بو پیغه مبه ر و یارانی ئه و زاته منی هه ژاره و عه بدوللا ی نه خشه ندی موجه دید (د - خ) راده گه ینی که سهره ی زانایانی دین و هه لئزاردی دا خوازانی ریئ حه قولیه قین حه زره تی مه ولانا خالید، خوا ی به ر ز بی پاریری، بو به ده س هیئانی ریازی نه خشه ندی له کوردستانه وه، هاتوته لای ئه م هه ژاره و روژگاریک له خه لوه تدا خه ریکی زیکرو سهره ی سلوک و بیرکردنه وه له خواناسی و خوا دوزی بو، سپاس بو خوا به عنایه تی خوا ی پاک و بیخه وش و به یارمه تی ئه نفاسی پاکی پیرانی گه و ره ی ته ریه ت (د - خ) به نه ردیوان و په یژه ی ته ریه ت و شه ریعه ت دا سهر که وتوته سهر، سهری و به حوزورو یاد داشت و ته هذیبی لطایفی عالمی ئه مرو فه ناو به قاو بی خودی گه یشته وه نورو تیریژی نه ینی لطایفی عالمی خه لق و چوئی یه ت (که یفیئات) و حالاتی که به سهر هه یته تی ویژدانی سالیک له ریگای حه زره تی موجه دید ره حمه تی خوا ی له سهری، فه یض ئه به ن، دل و

(۱) بروانه کو واری کووری زانیاری کوردی ج ۱ به غا لاپه ره ی ۷۰۲ سالی ۱۹۷۲ زاینی.

دهرونی ئهوانی نورانی کردوه له کهمالی ریبازهوه گهیشتوته ته کمیل - ی ئهوه، جا ئهومان ئیجازه داو کردمانه خهلیفه و جی نیشی خوم، بو بارهینانی داخوا زانی حهق و حهقیقهت و بو ئهوانه ی ئه یانهوی به رجه ی قادری، چهشتی، کوبرهوی و سوهره وردی و نه خشه ندی دا برون، رابه ر و فیرکاری هه ر وه کو له م ریبازه دا باوه، دهستی ئه و دهستی منه و ئه وان جیگرو خهلیفه ی به راستی پیرانی دهستگیری منن. رهزای ئه وان رهزای منه و خیلافی ئه وان خیلافی منه و له سه ر زیکرو یادی خواو (توجه) و مراقبات و ئیتباعی سونه تی سه نیه ی ئیجتنا ب له بدیعه ت ره دی یه و سه برو تابشت هیئان و ته وه کول و ته سلیم و ره زاو کارو ئا کاری زانیاری و زانستی و ته فسیری قورئان و فه رموده و په ند دادان بو صوفیان و په ندی صوفیانه و ئیرشاد و ریبنویتی داخوازان، به رده و ام و خه ریک بی. (اللهم اجعله للمتقين اماماً، و صلی الله علی سیدنا محمد و علی آله و صحبه و سلم).

حه زه تی مه ولانا خالد دوا ی ئیجازه وه رگرتن به ره و کورده واری گه رایه وه، خوله فاو مریدان و مه نسوبانی خانه قا، تاده ره وه ی شار بو ریژدانان به ری یان کردو شاعه بدولاش تا دهره وه ی خانه قا به ری کردو دهستی له ئه ستوی مه ولانا کردو دوعای سه ر که و تنی له دین و دنیا بو کرد.

حه زه تی مه ولانا خالد شاره زوری له گه رانه وه دا له به نده ری مه سقه ت وه، بو شیراز و هه مدان و له سالی ۱۲۲۶ ی کوچی مانگی ده گاته شاری زانست و زانا په ره وری سنه و له حوجره ی مزگه وتی قه لعه بیگی لائه دا و له وی کوری زور له زانایان و هوژانفان بو وینه عه للامه ی ناو دار شیخ محه مه د قه سیم له مه ولانا خالد ده ئالین و ده چنه سه ر ریباری نه خشی^(۱)

مه ولانا دوا ی چه ن روژ له سنه وه به ره و شاره زور ده گه ویته وه و له ریگاو له شار و لکه ی سه رگیت و مالی محه مه د خانی برای لائه دا و چه ن روژ له وی ده میتته وه و هه ر له سالی ۱۲۲۶ کوچی و ریکه وتی ۱۸۱۱ زاینی ده چیتته وه شاری سوله یمانی و

(۱) پروانه میژوی سوله یمانی لاپه ره ی ۲۲۶).

پاش ماوه یه ک ده چیه زیاره تی گلکۆی حه زره تی شیخ سه یید عه بدولقادی گه یلانی غهوسی (ئه عظمه بازالله)، له به غا (قدس الله تعالی سرّه العزیز) مهولانا خالد رو ده کاته هه ر شارو ئاوایه ک خه لک بو زیاره ت و دیداری ئه و زاته پاکه هوروشمیان ده بردو به دل و داو ئافه رین و به خیر هاتنیان عه زر ده کرد.

وه کو میژو ده نوی: حه زره تی مهولانا خالد بو ماوه ی پینج مانگ له ته کیه ی حه زره تی شیخ عه بدولقادر گه یلانی (غهوسی ئه عظمه) ده میئینه وه و خه ریکی ریازه ت و عیباده ت کردن بو خوا ئه بی و له روحی پاکه ی ئه وزاته پاکه یارمه تی له خوا ئه خوازی و خوئی له و ریگایه وه زیاتر به خوا نیژیک ده کاته وه، ئه وسا ته شریفی موباره کی گه رایه وه بو سوله یمانی و کۆریکی بو ناساندنی ریازی نه خشه ندی و ئیرشادو توبه دا دانی خه لک پینک هینا.

به ره به ره کۆری زور له هه مو چینه کانی خه لک له مهولانا خالد ئالو بو نه مه نسوب و مریدی و ناو بانگی مهولانا ئه و ناوه ناوه ی پرو ته ژری کرد بو، هه ندی مه شایخی قادری که سه ر که وتنی مهولانا خالدیان به تی شکانی خویان ده زانی ده سیان کرد به چاو و را داخستن و به دژی حه زره تی مهولانا له به ره سه ودی و ده س تی وه ردانی دوژمنانی کوردو کوردستان ده سیان کرد به ئاژاوه نانه وه و تازار دانی مهولانا، بو وینه دژایه تی کردنی عه للامه شیخ ماری نویدی و هه روا دژایه تی کردنی زاناو هوزانی گه وره مه لا محمه د باله کی (۱)

- ته نانه ت نویدی له مه نزومه یه کدا ده لی:

وضعتہ ہدیۃ الطالبی تکفیرۃ لخالد الکذاب.

حه زره تی مهولانا بو ئه وه ی ئاو به ئاژاوه دا بکاو قره قره نه میئنی له سالی ۱۲۲۸ ی گۆچیدا له سوله یمانی یه وه چوه شاری به غا و له فیرگه ی ئیحسائییه که له دواییدا به

(۱) تاریخی علم الفلک فی العراق نوسراوی عه بباس عه زاوی به غدا ۱۹۵۸ ز په ره ی ۲۶۷ تا

۲۷۶۶ - بروانه ته سه وف له کوردستاندا لاپه ره ی ۱۰۶.

ته کیهی خالده ناودار بو دهسی کرد به دهرس و تنه وه و ئیرشاد کردن و توانی کوژی زور له هه موچینه کانی خه لک بولای خوئی رابکیشی، به یانیا فقی و مه لایی زور، له کوژی دهرس و تنه وهی قه لبه زه ی زانست و عیلمی ئه و هوزانه گه وه پاک و زانا و ئاکار چاکه، که لکیان وه ده گرت و زانست و زانیاری و خو و ئاکاری چاک و خودایی لی فی ده بون و ئوگری فی رگه ی هه زه تی مهولانا ده بون و ئیوارانیش ئه و یندارانی سه یرو سلوک له سه ر چاوه ی به ریژه وه ی فه یضی بنیش و مه عریفه ت و خوا ناسی ئه و زاته پاکه که لک و به ره که تی یان وه ده گرت و له فی رانکوئی مهولانا خالد زانست و خواناسی و دل و درون پاک و چاک و چاکه کردن و برایه تی و یه کیه تی و یه ک دل و یه ک گیانی فی ده بون، تا ئه و راده یه که کوژی له زانا گه وه کانی به غا بونه مرید و مه نسوبی هه زه تی مهولانا.

به لام ئه وانه ی به خیلان به پله ی دین و دینای مهولانا ئه بردگری هه سادته درو نیانی تاو ئه دا، ده سیان له دژایه تی کردنی مهولانا هه ل نه ده گرت بو وینه، عه للامه ی زانا شیخ ماری به رزنجی نو دتی به قسه و دنه دانی شه یتان و شو فاف و دوژمنانی کورد و کوردستان بو کز کردنی مهولانا خالد په راوینک له زه م و سوک کردنی مهولانا دا ده نوسی و بلاوی ده کاته وه، به م ناوه (تحریر الخطاب فی الرد علی الخالد الکذاب و نوسخه یه کی له سالی ۱۲۲۸ کوچی و ریکه وتی ۱۸۱۳ زاینی ده نی ریته لای سه عید پاشای والی به غدا و له و په راوه دا مهولانا خالد به کافر بون تاوانبار ده کری، سه عید پاشا مریدی مهولانا بو وه و زوری مهولانا خالد خو ش و یستوه و په راوه که ی نو دتی فری ئه دا و له وه لامیدا ده نوسی: (ئه گه ر مهولانا خالد مسولمان نه بی ئه ی کی مسولمانه؟) و راده سپیری که زانای زور گه وه رو ناودار عه للامه، مهولانا مه لایه حیا مزوری که له ۱۲۵۲ ی کوچی مانگی وه فاتی کرده، له بابته مهولانا خالده وه بکو لیته وه مهولانا مه لایه حیا دوای لیکو لیتنه وه ده فه رمی:

(مهولانا خالد له هه موکار و خو و کردار و ئاکار و ره فتاردا تایبعی شه رعی

حه نیفی ئیسلامه و له سه رییازی قادریشه (۱)

یه کئی له زانایانی گه وهی ئه و روژگاره به ناوی شیخ محمه د ئه مین عابدین موفتی شام کتیبکی له رهدی شیخ ماری نویدی و ناساندنی که سایه تی و گه وهی و زانایی و پله و پایه ی مه عنه وی مه ولانا خالد نویسه: به ناوی (سَلُّ الْحَسَامِ الْهِنْدِي لِئَنْصُرَةَ حَضْرَةَ مَوْلَانَا الشَّيْخِ خَالِدِ التَّقَشْبِنْدِيِّ) که کوری زور له زانایانی ئه و روژگاره له به غدا و شام و سوله یمانی ئافه رین یان له سه ر نویسه.

سه عید پاشا والی به غدا زور به دلسوزانه پشتیوانی له مه ولانا خالد کرد و ده ستوری دا که کوری له زانایانی به غدا و هلامی رهدی تومه ته کانی شیخ ماری نویدی بده نه وه، عه للامه شیخ محمه د ئه مین کوری محمه د صالح طه به قچه لی ۱۱۷۴ - ۱۲۳۲ موفتی حله، ئه م کاره ی گر ته ئه ستوو په راویکی به ناوی ئه لقه ول الصه واب له رهدی ماسومی یه، به ته حریر الخطاب له رهد و نه قضی ئیتهاماتی شیخ ماری نویدی نویسه و که وته به ردل و چاوی زانایانی به غدا و شام و ئافه رین یان له سه ر داناوه و هه روا کوری له زانایانی دیکه ش رهدیان له سه ر قسه کانی نویدی نویسه و له بابته ژیری و پاکی و چاکی و زانایی و خو و ئاکار جوانی مه ولانا خالد، ئه و په ری زمان پاراوی یان داوه. (۲)

مهولانا خالد و مه حمود پاشای بابان

له سه ر ده می ده سه لاتی داود پاشا والی به غدا، مه حمود پاشا بابان چوه به غدا و تکای له حه زه تی مه ولانا خالد کرد که بگه ریته وه سوله یمانی، مه ولانا خالد تکاکه ی

(۱) کوواری کوری زانیاری کوردی لاپه ره ی ۷۱۰ - ۷۱۱.

(۲) کوواری کوری زانیاری کوردی سالی ۱۹۷۳ زاینی ژماره / ۱ لاپه ره ی ۷۱۱ و ئه نواری قودسیه لاپه ره ی ۲۳۲ - ماموستا مه لاکه ریم موده ریس ئیمام شافعی روژگار، لای وایه ئه م گه رانه وه له ۱۲۳۱ یا ۱۲۳۲ بووه.

ئەوی قەبول کردو له سالی ۱۳۳۰ کۆچی گەرایهوه بو سولهیمانی نیشتمانی خوئی و مهحمود پاشا حاکمی سولهیمانی مزگهوت و خانه قاو باره گای له سولهیمانی بو مهولانا خالد دروست کردو خهرج و مهخاریجی مریدو مهنسوب و میواکانیشی بوگرته ئەستو، ههزرهتی مهولانا دهسی کرد به ئیرشاد کردن له سولهیمانی، خه لک دهسته دهسته له کوردستانی تورکیا و ئیران و عیراق رویان ده کرده خانهقای مهولانا خالدو زور به کولی دل تۆبهیان له سه دهستی ده کرد.

زانای گهوره شیخ ماری نویدی و کوری دیکه له نه یارانی مهولانا خالد له ئاخیدا په یان به هه لهی خویان برد، دهسیان کرد به عوزر هینانهوه و لهو بابتهوه نامهیان بو مهولانا خالد نوسی، مهولانا زور به دلآوایی و دل لاوینی یهوه وهلامی بو نویونهتهوه که هه کهس بیان خوینتهوه به گهورهیی و فهزیلهتی خووه خلاق و زانست و زانیاری ولی بردویی مهولانا خالد پهی دهبا، جوان بوئی ده ده کهوی کهچ مرو فیککی گهوره و گران بوه.

عهلامه نویدی که زانی دوژمنان راستیان لهو له بارهی مهولانا خالد - هوه لیون کردبو، په شیمان بووه و بو ئاشت بونهوه له گه له مهولانا خالد (مهلا حسین قازی ناودار به کوری مهلا جامی و سهید سمایل بهرزنجی نارده خزمهت مهولانا بو ئاشت بونهوه، ئەمیش له پشینه که پیشوازی کردو له نامهیه کدا که بو شیخ ماری نوسی، رای گه یاند: من العبد المسکین و الفقیر المستکین، الی سیدی السید معروف سامحه الله بفضله ... ثم الامر بارسال المکتوب، امتثلناه و هو احسن مطلوب، و نرید جوابه علی ابلغ اسلوب، و اما الابراء فهو یصدر منی لیلاً و نهاراً و افصحت به فی المحافل چهارا، کما قرع سمعکم مرارا، و اما حب الایام و ترک الخلاف فامریشناق الیه اهل الانصاف، فکیف بمن یدعی له قدم فی طریق التصوف و لو بالجفاف

ولا یخفی علیکم ان السبب الاصلی لهذه الوحشة انما هو ترک التردد و تقلید اقویل الناس فان صح ما بلغنی عنکم فعلیکم بالاعراض عن الکلمات المؤدیة الی الشک و الوسواس، فان احوال اهل الفقر و راء العقل و العلم لا یدرک بالقیاس و التي یضمن لک

هنا المسكين - ان ثبت قدمك، و ما طغى قلمك بعد اليوم - ان ترى نتائج لا يحمل اكثر السفير، و تزيد على حوصله التقرير و التحرير . - و من بعد هذا ما تدق صفاته و ما كتبه احظى لى و اجمل . والسلام عليكم و رحمة الله و بركاته^(۱). يانى نامه يه كه له بهندهى مسكين و بى نه وای به نیاز بو خاوهن فهزل و نه دهب و خيوى حه سب و نه سب سهروه رى ئيمه جه نابى سهيد مارف، به ويستنى به خشينى نه و له خواى دلاوا ... سه بارهت به نوسينى نامه فهر موبوت، نه مه باشتري پشنياره، ده كوشم كه نه وه به چا كترين شيوه بنوسم. نه وه ش كه له منت ويستبو نازادت بكه م، لام وايه بو نه وه ده بى بييسى كه له هه ر ده م و له هه ر شوينيكدا به ئاشكرا تو م به خشيوه و نازادت ده كم.

له بابته ئاشتى و سازداني دوستى، نه مه كارينكه، كه هه ر خاوهن ئينسافيك ئوگرى پييه تى، چ نه وهى خوى هه ر چهند به دروش بى به سوفى و خواناس بزاني، دياره ده شراني كه هوى بنه ر ه تى نه م ليك دابرا نه مان، گوى دانه، به قسه ي نه م و نه و. تكايه نه گه ر قسه ي تيكه لا و به دودلى و ته زى له وه سه وه سي كه سه بارهت به من ده رت بريوه راست بى. له به ر ده وام بون له سه ر نه وه خو ت رابگره، چونكا ره فتارى نه هلى فه قر له ولاى نه قل و زانسته و به قياس و به راورد، ده رك ناكري. به م بو چونه نه گه ر له سه ر به ليئى خو ت سوربى، دوا به دواى نه مه، به ر له قه له مت بگرى، نه تي نه يى له وه ده گرى كه هه لگرتنى نه وه له عوده ي نامه به ر، به ده ره، زمان له وتنى و قه له م له نوسينى بى وزه يه، شتاني ديكه ش هه ن كه وتنيان وردبونه وهى زياترى ده وى، دياره شتانيكيش هه ن نه وتنيان باشته ر. سه لام و ره حمهت و به ره كه تى خواله سه ر تو بى.

لام وايه جه نابى دوكتور خه ليقي ماموستاي پيشوى فه لسه فه ي زانكو ي ته وريز روژيك هه ر وه كو عه للامه نو ديى له قسه كاني خوى په شيمان ده بيته وه، چونكاي به لگه له باره ي مه ولانا خالده وه، قسه ي كرده.

(۱) شيخ معروف النودهى البرزنجى په ره ي ۵۳.

كلو ديوس جيمس ريچ CLAUDIUS JAMES RICH نوينهري كومپاني هيندي شهرقي له سهفه نامه كه ي خويدا كه چوته كوردستاني عيراق ده نوسى خه لك مهولانا خالديان له شيخ عه بدولقادر گه يلاني لاگه وره تر بوو زياتر له دوانزه هزار مهريدي هه يو پاشا له خزمهت مهولانا خالد به پيوه ده سهو نه زهر راده وه ستاو ئاوي قه ليا ناوي ئه وي ده گوري^(۱) خه لك به حه زه رتي مهولانا، ناويان ده برد و قسه ي ئه ويان وه كو قسه ي پيغه مبه ر لاگه وره و مدفه رك بووه، وه ك پيغهر ري زي بو داده نري و سه ر كرده كورده كان هه مو مريدي ئه ون، مه حمود پاشا له گه ل عه بدوللا پاشاي مامي و عوسمان و سوله يمانى براى چونه لاي شيخ خالد (عه بدوللا) پاشاو عوسمان و سوله يمان هه ر سيكيان سوينديان به قورئان خوارد، ئه گه ر له توركي يا له ئيرانه وه نامه يان بو هات له خزمهت مهولانا خالد هه لي پچرن، هه ر ئه وه خو ي ترسي ناسه ر دلي توركان و ره ژيمي ئيران و جا ئه وه بو، ده سيان له مهولانا وه شانده.

كلود يوس جيمس ريچ ده نوسى به لام ئه مرو هه ر ئه و كور دانه مهولانا خالد به كافرو زينديق ناو ده به نو قسه ي جو ر به جو ري له بابته كوفرو له دين وه رگه رانه وه ده نيته پارسه نكي، ئه وه ي بو ته هو ي هاتنه خواره وه ي پله و خو شه ويستي شيخ مردني منالي پاشا بابان بو، چو نكا، ئه و و تبوي كه مندالي پاشا له نه خوشي چا ده كه مه وه به لي تي شفای ئه وي دابو، له م ناوه دا قسه ي دي كه ش هه بو، ده يان وت: له نيوان پاشاو برا كانيدا دژايه تي ساز كرده، هه ندي تر لايان وابو كه شيخ ده ي ويست ديني تازه بي تي، ئه و ده ي ويست ناوي له دنيا دا به رزبكا ته وه و سه ر وه ري دنيا به ده سه وه بگري، قسه ي زور له وه زل تريان له بابته مهولانا وه ده وت كه بو قه بول كردن نابي.

(۱) ريچ له عراقدا سالي ۱۸۲۰ كلو ديوس جيمس ريچ ته رجه مه ي به ها ئه دين نوري سالي ۱۹۵۷ ز لا پهره ي ۳۲۶ و پهره ي ۱۵۷ ريچ ته رجه مه ي محمه د حه مه باقي چاپي ئيران ۱۹۹۲ ز - كورد، عه ره ب، تورك نوسراوي سيسيل، جي. ئيد موندز. پهره ي ۱۴ / ته رجه مه ي ئيبراهيم يونسي چاپي يه كه م تاران روزبه هان ۱۳۶۷.

داود پاشا و مهولانا خالد

به لآم داود پاشا زوري بروا به وهرع و زوهدو چاكي و پياو چاكي مهولانا هه بو، جاكاتي، كهوته بهر در دونگي خاوهن پله و پايه كاني حوكومه تي ره شي عوسماني، زور توندو پياوانه پشتيواني له مهولانا كرد، هو ي هه و بهد گوماني به له بهر هه بو كه حوكومه تي عوسماني، تي گه يبو كه رچه و ريبازي نه خشي (نه قشبه ندي) زور به تاو له ناوسنور و كه وشه ني ئيمپه راتوري توركي عوسماني، بلا و ده بيته وه و خه لك به دل ئوگري مهولانا خالد بون و له پهره گرتني هه و ريبازه مه ترسي نيشته سهر دلي ره شيان و له يه ك گرتن و يه ك كهوتني په يره واني مهولانا ورا په ريني خه لك بو ئازادي كورده واري هه ترسان، به لآم داود پاشا بهر و الهت پشتيواني مهولانا بو.

هه بي هه مهش بزائين كه ليكوله ري ناودار عه باس عه زاوي ده نوسي: سهر هه نجام له دهس زولم و زور ويژي داود پاشا له خه لكي كوردستان و سوله يماني مهولانا خالد ناچار بو له سالي ۱۲۳۶ ي كوچي مانگي ۲۵ / ۱۰ / ۱۸۲۰ ي زائيني بو جاري سيوه م له سوله يماني يه وه برواته وه به غا^(۱)

مهولانا و زانايان

هه زره تي مهولانا خالد دو اي دامه زران له ته كيه ي (خالديه) كه بو هه و ساز درا بو، كهوته بهر ريژداني والي به غا، وه زانايان و بيروه هه ران له ده وري مهولانا خه بونه وه كه له زانست و خواناسي هه وزاته كه لك و هه بگرن، هه لين: مه حمود پاشاي بابان چه ندين جار تكا كاري نارده لاي مهولانا كه بگه ريته وه بو سوله يماني به لآم مهولانا نه گه را يه وه بو سوله يماني، به لآم يه كيك له خه ليفه كاني خو ي كه ناوي (شيخ عه بدوللا - ي هيره وي) بو له خانه قاي سوله يماني له جيكا ي خو ي داينا.

(۱) كوواري كووي زانباري كوردي ج ۱ لاپه ره ي ۷۰۳.

ٺه لڳن: ٺم جاره سي مانگ له بهغا مايه وه وه ماوه دا ڪوري له خه ليفه ڪاني
خوي بو ٿير شاد ٺه نيڙ ٿه شار وگونده ڪاني ٺم لاو ٺه ولا، بو وينه شيخ ٺه حمه دهه وليڙي
که زانايه ڪي قسه زان و قسه ره وان و ٺه ديب و هوته رو عارف و خواناسي ڪي گوره و زه بهر
دهست بو، ناردی يه، ديمه شق تا خه ري ڪي ٿير شادو ري ٿوي ٿي خه لڪ بکا بو سه ر ري بازي
رچه ي نه خشبه ندي.

شيخ ٺه حمه دهه وليڙي له ماوه يه ڪي زور ڪم دا ڪوري زوري هينايه سه ر ري بازو
فيڙگه ي هه زرتي مهولانا خالد (قدس سره) - له و شار هه ده و روبه ري ٺه و شار هه سوڙو
ٺه وي ٿي و ساز بو که خه لڪ تڪايان له هه زرتي مهولانا ڪرد ته شريفي بجي ٿه شام و شيخ
ٺه حمه ديش نامه يه ڪي زور جوان و رازوه ي له و باب هه وه بو پيري دهستگير هه زرتي
مهولانا نوسي و تڪاي لي ڪرد که بيته ديمه شق و شام تا هه مو خه لڪ له نيڙي که وه به
زياره تي مهولانا بگهن.

چوني مهولانا بو شام

هه زرتي مهولانا سه ر ٺه نجام له سالي ۱۲۳۸ ي ڪوچي وبه رانه ري ۱۸۲۳
زايي له گه ل ڪوري زور له زانايان و عوره فاو خواناسان و ٺه وينداراني خوي دا هه ر
له ڪوستان: هه واري قه لآخاني و هه وش باراني هه و رمانه وه چوه شام، کاتي^(۱) هه والي
چوني مهولانا بو ديمه شق بلاو بو وه^(۲) خه لڪ به سوڙ و ٺه وينه وه تا چهن ڪيلوميٽري
دهره وه ي شار به ره و پيري هه زرتي مهولانا چون و هه زرتي مهولانا يان زور
به حورمهت و ريڙه وه هينايه شاري خويان، ويڙاوه ران و شاعيران و هوته راني زاناو

(۱) کاتي مهولانا خالد، له هه وار ده بي له هه وارمان، نامه و داخو ازي له خه لڪي شامه وه بو دي و له
سه ر ده عوه تي ٺه وان برياري چون بو شام ٺه دا.

(۲) هه ندي لايان وايه له ۱۲۴۲ ي مانگي و ۱۸۲۶ ز - مهولانا ته شريفي چوته ديمه شق - برواننه

ڪنڀي روهي مهولانا خالد په ره ي ۲۲ چاپي ۹۸۷ ز

ناوداری دیمه شق و زانایانیکی وه کو شیخ شاهین عه تار و شیخ محمه مد خانی و شیخ محمه مد جوملهی خه لوه تی دیمه شقی و زانایان و شاعیرانی دیکه یش قه سیده گه لیککی زور پرو غه رایان به ناوی به خیر هاتن و پیروز بایی و تنه وه عه زری مهولانا یان کرد، وا لیره دا بو نمونه چهن هونه به ک له سه ره تای قه سیده ی شیخ محمه مد جومله، ده گیرینه وه:

هونه:

أَضَحَّتْ دِمَشَقُ بِبَهْجَةٍ وَمَسْرَةٍ وَالنُّورُ وَالْأَشْرَاقُ مِنْهَا صَاعِدٌ
وَالطَّيْرُ غَنَّى وَالغُصُونُ رَوَاقِصُ تَهْتَزُ مِنْ طَرَبٍ وَهَنْ مَوَائِدِ
وَالْوَقْتُ طَابَ وَهَيَمَتْنَا أَهْلُ الصَّفَا وَالزُّهْرُ يَحْدَقُ وَالْعَنَا مُتْبَاعِدُ

مُدَّ حَلَّ بِالشَّامِ الشَّرِيفَةِ سَيِّدٍ وَعَلَيْهِ مِنْ حَلِيِّ الْكَمَالِ فَوَائِدُ

فَسَأَلْتُ عَنْهُ بَيْنَ أَرْبَابِ الْهُدَى قَالُوا: «ضِيَاءُ الدِّينِ هَذَا خَالِدٌ»
وَ هُوَ الْمُجَدِّدُ بَلْ هُوَ الدَّاعِي إِلَى سُبُلِ الرَّشَادِ فَنَعَمْ ذَاكَ الْمَاجِدُ
فَلَقِيْتُهُ فَوَجَدْتُهُ كَاللَّيْلِ فِي سَطَوَاتِهِ وَ هُوَ الْإِمَامُ الْوَاحِدُ

مهولانا له دیمه شق دا

حه زره تی مهولانا خالد له دیمه شق مایه وه وه ده سی کرد به فیرکردنی زانستی و زانین و نیشان دانی ریبازی خواناسی و ئیرشادی خه لک، بو چونه سهر ریبازو سهر ته ریکه تی نه خشی و فیرکردنی داب و ده ستوری ئه و ریبازه، له هه مان کاتیشدا له گهل زانایان و خوا ناسانی ئه وی خه ریکی لیکولینه وه و پیا چونه وه ی مه به سستی زانستی و مه به سستی دینی بو.

له دیمه شقه وه، چوه قودس و دوای زیاره تی شوینه پا که کانی ئه وی به ره و

دیمه شق گه رایه وه وه له سالی ۱۲۴۱ کوچی بو جاری دوهم چوه حیجاز، زانایان و گه وره پیاوانی حهره مهین که ئاوازه ی زانایی و بلیمه تی و به رزی و بلیندی پله ی عیرفان و خواناسی و فزل و که مال و تی گه یشتیوی و پیگه پشتوی مهولانا خالدیان بیستبو و زور به ئه وینه وه چاوه روانی دیداری ئه و زاته یان ده کرد، چونه زیاره تی و کوچیکی زور له سهر دهستی دا توبه یان کردو ته موسوکیان وه رگرت، سالیکن دوا ی ئه م برواره، مهولانا خالد وه صیهت نامه ی خوئی نوسی و کتیب خانه و په لانه ی خوئی وه قفی زانایانی ئه وی کرد، جا زانای له خوا ترس و به ته قوا شیخ سمایی ئه نارانی بو ریتویتی مسولمانان، کرده جی نشینی خوئی، به ئیشاره و ئامازه گه یشتنی مه رگی خوئی راگه یاندو وه صیه تی فه رمو که ته نیا ئه م رسته: - «هدا قبر الغریب خالد» - له سهر سه نگی مه زارم بنوسن.

زوری پی ناچی نه خوشی تاعون: (زگچون) له دیمه شق دا په یا ده بی، خه لکی زور توشی ئه و نه خوشی به ده بن و پیی ده مرن و دو کوری حه زره تی مهولانا ش ههر به و نه خوشی به ده مرن.

وه فاتی مهولانا خالد:

حهره تی مهولانا ش له شه وی ۱۲ زیقه عیده توشی نه خوشی تاعون ده بی و له روژی ههینی ۱۴ ی ئه و مانگه له سالی ۱۲۴۲ ی کوچی مانگی و ریکه وتی ۱۸۲۶ زاینی ههر به و نه خوشی به دوا ی دو روژ نه خوشی وه فاتی ده کا وله صالحیه: (حئی الأکراد) ی دیمه شق له شی پاکی ئه و زاته پا که ده نیژن، واژه ی: (مغرب) به حیسابی ئه بجه د ماده تاریخی وه فاتی ئه و زاته پا که یه و باره گا که ی ئیستاش جیگای رازو نیازی ئه و پندارو نه زه گه یه کی پیروژه و بو نیازانی ده چنه سهری و زیاره تی ده که نوله بهر خوا ده پارینه وه و روچی پاکی مهولانا خالد ده که نه تکا، کار و هوئی نیژیک بونه وه له خوا و جی به جی کردنی رازو نهیئی دل و دهرونیان. به لام خوالیخوشبو ئوستاد ئه مین زه کی نوسیو یه تی: (حهره تی مهولانا خالد له ۲۸ شه والی سالی ۱۲۴۶ ی مانگی به ره و لای خوا باری

کردوه (۱)

گويا له نيوان نوپژي شيوان و خهوتناندا گياني حهزرتي مهولانا بهره و لاي
مهله کوتي تهعلا بال ده گري و بو به ياني تهوشه وه، به به شدار بوني کوري زور له خه لکي
ديمه شق چه نازه که ي به خاک ده سپين (قدس الله تعالى اسرارہ العليه). جا ته وه يه له
بابهت ته م زاته پاکه وه ده بي بليين:

خوشا، آنان که با عزت زگيتي	بساط خویش برچيدند و رفتند
خوشا آنان که بر این صحنه خاک	چو خورشیدی درخشيدند و رفتند

به راستي مهولانا خالد خاوهن شان و شکو و به عيره ته وه، وه ک روز دنياي ئيسلام
و عيرفان و کوردواري نوراني و روناک کردو پياوانه و مرويانه بهره و لاي خوا بارگه ي
تيکناوه، به لي تازيران، به ريزان دنيا و ايه:

زمين گرگشاده کند راز	نماید سرانجام و آغاز
کنارش پر از تاجداران بود	بَرش پر ز خون سواران بود
پر از مرد دانا بود دامنش	پر از ماه رخ چاک پيراهنش

سيغه ته جوانه کاني مهولانا خالد:

مهولانا خالد زاتيک بووه پر به ره کهت، داراي هه مو خو و ئاکاريکي په سه ندو
جوان و خودايي، قه د بليندو ته ندام ريک، روخوش، خوش خو، جوامير، ده هنده و
دلاوا، ساداتي زور خوش ويستوه و ريزي زوري بو مه لافه قی يان داناوه، جلکي
خاويئي له بهر ده کردو پاک و خاوين و دل و درون چاک و بي گزي و فزي بو، راست و دل
بژون و ئازاو نيشتمان ويست و خو به کهم زان و زانا و وردو ليکوله ربو، هزي له پاک و
خاويئي و بيهداشت ده کرد، کلاوي فيسي له سه ر ده ناو عه صاي به ده سه وه ده گرت.

(۱) مشاهير الکوردستان ج ۱ لاپه ره ي ۱۹۲.

زانای گه وری ناو دار ته بو سه نا مه حمود - ی ئالوسی زاده، خاوه نی ته فسیری رُوخ المَعانی له یه کی له کتیبه کانیدا به ناوی (الْفَيْضُ الْوَارِدُ عَلَيَّ رَوْضَةَ مَهَوْلَانَا خَالِدُ لَهُ بَابَةُ حَهْرَه تِي مَهَوْلَانَاوه نوسویه تی: ئەم مانگی چارده پرگرشه گرشه و ئەم زانا به وزه یه، شه و زه نگی نه زانی و جه هلی به زانستی خوئی روناک کردو ته ووه و ژه نگی نه زانی به زانیاری خوئی سرپوه ته ووه و په رده ی ره شی به نوری عیلمی خوئی لاداوه، زور واتای ره قی نه رم کردوه و واتای قسه ی کورتی ده رخستوه و شوبه ی له سهر لابرده ووه زور مه سه له ی له هیله ک داوه و خه وش ی گر توه و زور مه به سستی وردو ردی به یان کردوه که زور خوش و له زار سوک و شیرن و به تام و ناسک و پته و و واتا خوشن.

«إِنَّ هَذَا الْبَدْرَ الْمَنِيرَ، وَالْعَالِمَ النَّحْرِيرَ، أزالَ ظُلْمَةَ الشَّكِّ بِأَسْرِهِ» وَ مَحَا غِيَابَهُ بِأَنْوَارِ سِرِّهِ، فَكَمِّ مِنْ مُشْكَلِ حَلِّهِ، وَ مُجْمَلِ فَضْلِهِ، وَ شُبْهَةِ إِذْهَبِهَا وَ مَبَاحِثِ هَدْبِهَا وَ مَسَائِلِ حَرَرِهَا، وَ مَطَالِبِ قَرَرِهَا مَعَ عَدُوِّيَّةِ بَيَانِ وَ حَلَاوَةِ بَيَانِ وَ لَطَافَةِ مَعَانٍ وَ رِصَافَةِ مَبَانٍ ...»^(۱)

هه ر ئەم نوسه ره پایه بهرزو زانایه له نوسراوه یه کی دیکه ی خویدا به ناوی (غرائب الاقتراب) له زیمه نی قسه کردن له بابته ماموستا کانی خوئی سه باره ت به مهولانا خالد ده نوسی:

«وَقَرَأْتُ مَسْأَلَةَ الصِّفَاتِ مِنْ كِتَابِ خِيَالِي، عَلَيَّ حَضْرَةَ مَنْ لَا يَصِلُ إِلَى حَقِيقَةِ فَضَائِلِهِ خِيَالِي، مَوْلَانَا ضِيَاءُ الدِّينِ الشَّيْخِ خَالِدِ النَّقْشِبَنْدِيِّ؛ وَ هُوَ صَاحِبُ الْإِحْوَالِ الْبَاهِرَةِ، وَ الْكِرَامَاتِ الظَّاهِرَةِ، وَ الْإِنْفَاسِ الظَّاهِرَةِ، الَّذِي تَوَاتَرَ حَدِيثُ جَلَالَتِهِ، وَ أَجْمَعَ الْمُنْصِفُونَ عَلَيَّ وَ لَائِيَّتِهِ، وَ عَمَّتْ بَرَكَاتُهُ الْحَاضِرِ وَ الْبَادِي، وَ انْتَشَرَتْ فِي كُلِّ وَادٍ وَ نَادٍ، إِمْتَدَّتْ فِي الْمَقَامَاتِ وَ الْإِحْوَالِ بَاعُهُ، وَ عَمُرَتْ بِالْفَضْلِ وَ الْأَفْصَالِ رِبَاعُهُ، كَانَ حَرِيصًا عَلَيَّ سَلُوكِي طَرِيقِ أَهْلِ السُّنَّةِ وَ الْجَمَاعَةِ، لَا يَصْرِفُ مِنْ أَوْقَاتِهِ سَاعَةً، فِي غَيْرِ حَلِّ دَقِيقَةٍ عِلْمٍ أَوْ طَاعَةٍ،

(۱) غیاهب: جه می غیهب - ه و به واتای تاریکی یه، صافه: پته وی، نه زم و ته رتیب.

حَسَنَ السَّمْتِ وَالسَّيْرَةِ، نَيْرَ الْقَلْبِ وَالسَّرِيرَةِ، إِنَّ تَوَجُّهُ إِلَى قَلْبِ مُرِيدٍ مَلَأَهُ نُورًا، أَوْ رَبَطَ عَلَى
اِكْرَامِ مُعْدِمِ أَفْعَمٍ واديه بايدى آياديه مَسْرُورًا...»^(۱)

شین گبرانی زانایان و شاعیران بو مهولانا خالد

زانایان و هوژانقانان بو مردنی حهزرتی مهولانا خالد شاره روزی، نه خشبه ندی
زوریان هونراوه له شینی تهوزاته دا هوندوته وه بو وینه سه رنج بده نه تم قه صیده، که
عهلامه ی ناودار شیخ محمه مد ته مین عابدين موفتی، بو شینی حهزرتی مهولانا خالد
دایناوه که سه ره تاکه ی به مجوره یه:

اَيُّ رُكْنٍ مِنَ الشَّرِيعَةِ مَالًا	فَرَايِنَاهُ قَدْ اَمَالَ الْجَبَالَ
مُنْذُ رُزْنَانَا بِاَوْحَادِ الْعَصْرِ عِلْمًا	وَبَهَاءٍ وَبِهَجَّةٍ وَكَمَالًا
وَاجْتِهَادًا وَطَاعَةً وَصَفَاءً	وَسَخَاءً وَعِزَّةً وَنَوَالًا
هُوَ بَحْرُ الْعُلُومِ شَرْقًا وَغَرْبًا	وَيَمِينًا وَقِبْلَةً وَشِمَالًا
هُوَ قُطْبٌ عَلَيْهِ دَارَتْ رَحَى الْعِرِّ	فَانِ، وَهُوَ الْفَرِيدُ قَالًا وَحَالًا
وَلِعُقْمَانَ ذِي الْحَيَاءِ وَذِي النَّوَى	رَيْبِنِ صَحَّ اِنْتِسَابُهُ اِجْلَالًا
وَ بِهِ اِزْدَانٌ دِينِنَا وَطَرِيقُ الْاَلِ	نَقْشِبِنْدِي زَادَ مِنْهُ جَمَالًا ^(۲)

(۱) حاضر: شانشین، بادی: دهشت نشین، نادى: ته نجومه ن، باع: باوهش، که نار، داوین، عمرت: ثاوه دان بو وه، پر نیعمهت بو، رباع: جهمی ربع به واتای خانو: حالت و سه ر و بارو دوخ. - سریره: دل و نیهت، مُعْدِم: ژارونه دار، أَفْعَم: ته ژى کرد.

(۲) آیدى جهمی یه ده، به واتای دهسه، آیدى جهمی جهمه و به واتای نیعمه ته، مَالًا ته لفه که ی بو ئیتلاقه و مَال به واتای کووربونه وه و ئوگر بونه، (امال) کووری کرد، ویرانی کرد، چه ماندی یه وه، خواری کرد، رُزْنَانَا: مهینه تاوی بوین، له چا و گه ی (رزه) ه. - به واتای دهر دو رهنج و مهینه ته، بهاء: روناکى، نَوَال: به خشین: دارت: گهرا، سهیرانی کرد، رَحَى: تاش، چه رخ.

شاعیرئ دیکهش له میژوی وهفاتی ههزره تی مهولانا دا فهرمویه تی:

هونه

ما یقول العبدُ: أرخ (خالد قطب توفی:)

که بهرانبه ره له گه ل سالی ۱۲۴۲ کوچی مانگی که مهولانا خالد له و میژوه دا. بارگهی به ره و لای خوا تیکناوه. (۱)

خاو خیزانی ههزره تی مهولانا خالد.

مهولانا چوار کوری بهم ناوانه بوه - ۱ - بهاء الدین محمد ۲ - شمس الدین عبدالرحمن ۳ - شهاب الدین ۴ - نجم الدین.

هه ره وه کو کلودیوس جیمس ریچ ده نوسی: چوار ژنیشی هه بوه وه خه لک مهولانا خالدیان له ههزره تی شیخ عهبدولقادر گه یلانی کورد (غوٹ الاعظم قدس الله اسرارهم العلیه) پی گه وره تر بوه، مهولانا خالد کچیکیشی به ناوی (فاطمه بوه، کوری یه که م و دوهمی چهن روژ بهر له وهفاتی مهولانا مردون و سیوه مه که یشی چهن روژ دوا ی وهفاتی مهولانا به بیماری تا عون (۲) مردوه.

نه جمه دین له کاتی وهفاتی مهولانا دا یه ک سالانه بوه که له دواییدا گه وره بوه و لای (شیخ محمد صاحب) توبه ی کردوه و چوته سهر ریبازی نه خشی و سهر نه نجام له سالی ۱۲۷۰ ی کوچی مانگی کوچی دوا یی کردوه.

فاطمه خاتونیش له سالی ۱۲۴۱ ی کوچی له دایک بوه و له سوینگه ی شیوا ی و لیها تویی و ژیری و زرهنگی و ئه وین به خویندن دوا ی گه یشتن به ته مه نی خویندن دهس ده کا به خویندن و نوسین و تا پله ی پیگه یشتن و که مال به دوا ی ئامانجی خویدا ئه روا.

(۱) تاریخی مه شاهیری کورد ئوستاد بابامه ردوخ روحانی (قدس سره)

(۲) (وبا): (زگچون)

مهولانا خالد کاتي له مهدينه موئه وهره بووه، هم پارچه هوتنه فهرموه:

هوتنه:

وه شه و دال نه کهم وه شه و دال نه کهم
تا کهی خوټم چون قهیس وه شه و دال نه کهم
بازوی دهر ویشیم پر خرخال نه کهم
پوټ شاکي جه لوټنگ شا دهسمال نه کهم
چه نی دهیری یان مال به چوټ نه کهم
ته حصیل، روزی به که شکوټ نه کهم
فه نییم به خاک سه حرای بهر نه کهم
به کانی و سیلاو دیدم تهر نه کهم
بیخ ریشهی نه خل زه و قم پهی نه کهم
چار گوشه ی جیهان به سکه ن تهن نه کهم
په ری به خت و بم خاک وه سهر نه کهم
یامهن هوو پهی سهد سکه ندهر نه کهم
جه قه و م و عه شرهت خوټم بیزار نه کهم
عهزم وه شهی کابل و قه نده هار نه کهم
(خالد) بی! ره فیق، روژ وه شه و نه کهم
چون قاف تاوان، تهرک، خهو، نه کهم^(۱)

(۱) یادی مهردان ج ۱ پهره ی ۶۲۲ چاپی ۱۹۷۹ چاپخانه ی کوټری زانیاری کورد.

حه زره تی مهولانا خالد نه خشبه ندی شاره زوری:

- دهریای غیرفان و زاناو شاعیریکی به هیزو جوامیریکی فاضل و گه وره و نورانی و هوزانفان بو، به عه ره بی، فارسی، کوردی کتیب و دیوانی هه یه، به و ته مه نه که مه وه به و هه مه وه که ندو کو سپ و کاره وه، شوینه وارو نوسراوه یه کی روز و به که لکی هه یه، بو وینه:
- ۱ - کتیبیک له بابته ئیراده ی جوزئی به ناوی (عقدِ جوهری) له سهر فهرق له نیوان ماتریدی و ئه شعریدا، که زانای ناودار شیخ ئیبراهیم فه صیغ الله بن محمد ئه سعه ده ری له ژیر ناوی (احسن المقال) له شهرحی رساله ی خلق الاعمال دا شهرحی لی کرده و هه روا عه بدولحه مید همدی کوری حاجی عومه ر خه ریوتی له ژیر ناوی (السیط العبقری فی شرح العقد الجوهری) شهرحی کرده، که له سالی ۱۳۰۰ له ئه سته مبول له چاپ دراوه، هه روا ئه م رساله له لایهن زانای فازل عبدالله بن شیخ محمد ئه مین بیتواتی به ناوی (المنحة الوهبیه فی شرح الارادة الجزئیة) شهرح کراره که له به غا له ۱۳۴۷ کوچی مانگی له چاپ دراوه.
- ۲ - کو به له سهر (جمع الفوائد فی جامع الأصول و جمع الزوائد) له فهرموده ی پیغمه ردا نوسراوی شیخ محمد کوری سوله یمانی مه غربی.
- ۳ - کو به له سه رخه یالی عه بدولحه کیم خه یالی له بابته ئه قیده وه وله ئه سته نبول له سالی ۱۳۰۷ ی کوچی له چاپ دراوه.
- ۴ - کو به له سهر (نهایه ی شیخ ره مه لی) له زانستی فیه هدا له ریبازی ئیمام شافعی دا (د - خ).

(۱) نوکته: شیخ ئیبراهیم فه صیغ الله بن محمد ئه سعه ده ری نوسراوه یه کی زور و به که لکی هه یه و له سالی ۱۲۳۶ کوچی و ریکه وتی ۱۸۲۰ ی زاینی. له به غا له دایک بوه و له ۱۳۰۰ کوچی و ریکه وتی ۱۸۸۲ ی زاینی وه فاتی کرده و بو ئاگاداری زیاتر له بابته شهرحی حالی ئه وزاته بروانه کتیبی تاریخ الادب العربی له عیراقدا نوسراوی عه باس عه زاوی ج ۲ لاپه ره ی ۵۸ و ۵۹.

- ۵ - په راویک له عبادت دا
- ۶ - شهر حیک له سهر (اطباق الذهب) له بابت ویزاوه ری و ئه ده به وه که جارالله زمه خشه ری به فارسی نویسیه تی.
- ۷ - شهر حیک له سهر مه قاماتی حهریری به فارسی که ناته و اوه.
- ۸ - په راویک به ناوی فرائد الفوائد له شهر حی حدیسی جبریل له ئه قیده دا که به فارسی نویسیه تی.
- ۹ - فوائد الضیائیه، که بریه تی یه له کو به گه لی له سهر کو به ی لیکوله ری ناودار عه بدولحه کیم سه یاله کوتی له سهر کو به ی، عه بدولغه فوری لاری که ئه ویش له سهر شهر حی جامی یه، له سهر کافیه ی کوری حاجب - ی شاره زوری.
- ۱۰ - کتیبی جلاء الاکدار والسیف البتار فی الصلاة علی النبی المختار که له بابت ته هلی به دره.
- ۱۱ - کتیبی له اثبات جواز رابطه له تصوف دا که له سالی ۱۸۹۰ زو ۱۸۹۲ له شاری قازان - ی شوره وی له چاپدراوه و هه روا چاپی سهنگی ئه وه، به شهر حیکه وه به پی حروفی موعجه مه له سالی ۱۳۲۱ کوچی دایناوه که به (جالیه الاکدار و السیف البتار فی الصلاة علی النبی المختار)یش ناو براوه و به تورکی له سالی ۱۲۸۴ کوچی بلاو کراوه ته وه.
- شیاوی زانینه له معجم المطبوعات دا ئه م کتیبه له ژیر ناوی الرساله الخالديه فی رابطه النقشبندیه، به ناوی جیاجیا: شیخ خالد به غدایی نه خشبه ندی، النقشبندیه، الشیخ خالد الکوردی و العثماني، شیخ خالد به غدایی له چاپدراوه که مه بهستی هه مویان حه زه تی مه ولانا خالد، نه خشبه ندی یه،^(۱)
- ۱۲ - رساله یه ک له داب و ده ستوری زیکر دا که له گه ل (کتیبی بغیه الواجد فی

(۱) پروانه معجم المطبوعات لاپه ره ی ۸۱۳ و ۱۸۶۵ و کوواری گرشه ی کوردستان ژماره ی ۳ سالی دوه م چاپی ۱۹۸۱ ز.

مکتوبات) چه زره تي مهولانا خالد، ناو براوه.

۱۳ - رساله يه ک له داب و ده ستوري مورید له گه ل مورشیدی خویدا که له کو بهی کتیبی حدیقه الندیة له نادابی ته ریهی نه خشبه ندیة و البهجة الخالديه دا له سالی ۱۳۱۳ چاپ کراوه.

۱۴ - رساله يه ک له (ریگا) دا، که له میسر له سالی ۱۲۶۲ له چاپ دراوه و له سالی ۱۲۵۷ حاجی شریف نه حمه د، کوری عه لی کردویه ته تورکی.

۱۵ - مه جموعه ی موکاته باتی مهولانا به عه ره بی و فارسی که به ناوی (بغیة الواجد فی مکتوبات) مهولانا خالد که له لایهن (محمد نه سعد صاحب) دوا ی هه له گیری و ریگ کردن له سالی ۱۳۲۴ له دیمه شق له چاپ دراوه.

۱۶ - وه صیه ت نامه ی مهولانا خالد، له سالی ۱۲۸۴ له نهسته مبول له چاپ دراوه و له (بغیة الواجد) ی شدا دوباره له چاپ دراوه ته وه.

۱۷ - شهر حیک له سهر (عه قایدی عه ضودی).

۱۸ - دیوانی نه شعاری مهولانا خالد به کوردی، فارسی و عه ره بی که له سالی ۱۲۶۰ ی کوچی و ریکه وتی ۱۸۴۴ زاینی له نهسته مبول له چاپ دراوه.

۱۹ - ته تمه ی ته علیقات له زانستی مه نق دا.

۲۰ - شهر حی به فارسی له سهر فهرموده ی بروا ئیسلام و ئیحسانه وه.

نه وکتیبانه ی که له باره ی مهولانا خالد وه نوسراون:

له باره ی گه وره بی و زانایی و خواناسی مهولانا کتیبی زور نوسراوه که گرینگترین یان به م جورهن: -

- ۱) سل الحسام الهندی لنصرة مهولانا خالد نه خشبه ی نوسراوی محمد نه مین کوری سهد عومه رناودار به (ابن عابدین) که له سالی ۱۳۰۱ له دیمه شق له چاپ دراوه
- ۲) اصفی الموارد له سلسالی نه حوالی مهولانا خالد دا، نوسراوی شیخ عوسمان

بن سندواڤلی نه جدی که له سالی ۱۳۱۳ کۆچی له میسر چاپ کراوه، ئەم کتیبه له لایهن شیخ ئەبو به کر کوری شیخ مهجد، ئەحسائی به ناوی (نه شری و هردی) له ئەخباری مهولانا خالد نه خشبهندی کوردی، کورت کراوه تهوه. له و کتیبه دا شیعی زور جوان و پیروانای ههیه وه کو:

ایا منزل الاکرا د بورکت منزلا
لنا فیه اعمار المعارف تشرق
سعدت فیما صحبت الاحدیقه
بها زهر التحقیق بالدرس مورق
تا ئەو جیگایه که ئەلی:

ولکنهم قوم کرام فصبهم سعید و ان بالبعد والصدذوقوا. (۱)
۳) الفیض الوارد علی روضة مرثیه مهولانا خالد نوسراوی ئەبو سهنا مهحمود
آلوسی چاپی که ستهلیه ی سالی ۱۲۷۸ کۆچی.

۴) حه دیکه ی ندیه له ریبازی نه خشبهنی و به هجه ی خالديه نوسراوی عهلالمه
محهمه د کوری سوله یمان، کوری مراد، کوری ئەو ره حمان عوبهیدی به غایی حه نه فی
نه خشبهندی له خهلیفه کانی مهولانا خالده که شهرحی حالی مهولانای به درێژی تیا باس
کردوه، ئەم کتیبه له کۆبه ی (ئه صفی الموارد) چاپ کراوه.

۵) مهجدی تالد له مهناقبی مهولانا خالد به قهله می ئیبراهیم فه صیح حه دیده ری
کوردی به غایی که له سالی ۱۲۹۲ ی کۆچی له ئەسته مبول له چاپ دراوه.

۶) الاساور العسجدیه فی الماثر الخالديه) نوسراوی شیخ حوسین کوری
ئه حمه دی به صری ده سوری.

۷) نه شر الوردی باخبار مهولانا خالد نه خشبهندی کوردی نوسراوی ئەبو به کر
کوردی محهمه د حه نه فی ئیحسائی که له (مدیریت) ئەوقافی به غا به ژماره ی ۱۴۸۲۶
ههیه.

۸) القول الصائب برّد ماسمی بتحریر الخطاب نوسراوی محمد ئەمین موفتی حله.

(۱) کتیبی ژیناوه ری رانایانی کورد له جیهانی ئیسلامه تی نوسراوی دوکتور (شه پۆل).

- (٩) السهم الصائب لمن سمى الصالح بالمبتدع الكتاب نوسراوى محمد ثمين سويدى به غايى.
- (١٠) البهجة السنية فى آداب الطريق العلية الخالديه نوسراوى عه بدوللا خانى چاپى ١٣٠٣ كوچى.
- (١١) حصول الانس فى انتقال حضرة مهولانا خالد الى حضرة القدس نوسراوى سه يد سمايلى غه زى عامرى موفتى شافعى له ديمه شق، شام.
- (١٢) رياض المشتاقين فى مناقب مهولانا خالد ضياء الدين نوسراوى مه لا حامد بياره، شاره زورى كه نوسخه لى له خانه قاي بياره هه به.
- (١٣) مسلمى الواجدو مثير التواجد فى تشطير مرثية) مهولانا خالد نوسراوى شيخ داود كورى سوله يمان، كورى جرجيس كه نوسخه لى له وه وقافى به غا به ژماره ٥٧٦٥ هه به.
- (١٤) بغية الواجد فى مكتوبات حضرة مهولانا خالد نوسراوى شيخ ته سعه د صاحب زاده كه له ١٣٣٤ لى كوچى ريكه وتى ١٩٢٤ لى زابنى له ديمه شق چاپ كراوه.
- (١٥) الفيوضات الخالديه نوسراوى شيخ محمد ته سعه د صاحب زاده كه له گه ل (نور الهدايه والعرفان) له چاپ دراوه.
- (١٦) نور الهدايه والعرفان فى سر الرابطة و التوجه و ختم خواجه گان نوسراوى محمد ته سعه د صاحب زاده چاپى ١٣١١ لى كوچى عيلمى قاهره.
- (١٧) جمع القلائد و مجمع الشوارد فى فرائد حضرة مهولانا خالد نوسراوى محمد ته سعه د صاحب زاده.
- (١٨) الرحمة الهابطة فى ذكر اسم الذات و الرابطة نوسراوى شيخ حوسين كورى ته حمه د ده سورى، خاوه نى كتيبى الاساور العسجديه فى الماثر الخالديه.
- (١٩) الحدائق الوردية نوسراوى عه بدولحه ميد كورى خانى خالدى نه خشبه ندى.
- (٢٠) السعادة الابدین فيما جاء فى النقشبنديه چاپى ١٣١٣ كوچى ميصر.
- (٢١) الانوار القدسيه فى مناقب السادة النقشبنديه نوسراوى محمد كورى محمد

الرخاوی چاپی میصر سالی ۱۳۴۴ کوچی.

گهلی خاوهن هونهر و ناوداری تریش له باسی سیره تی پیروژ و ره وشتی بهرزی مهولانا دا ته ئلیفیان کردوو، وه ک سهید عوبه دیدیلای حهیدهری و شیخ ئه حمه دی ته رابوسی ئه رواوی و شیخ ئیسماعیلی کوری عهلیی دوره کی و حاجی شوکری ئه فهندی رومی ئه سته مولی و کهسانی تریش.

ههروه ها باسی سیره تی مهولانا و خو و ره وشتی له گهلی کتیبی تریشا هاتوو که به وینهی سهر به خو ته رخان نه کراون بو باسی ئه و یانی کتر یا مه به ستیکی له باره ی مهولانا وه تیا به، وه ک (جامع الکرامات) ی شیخ یوسفی کوری ئیسماعیلی نه بهانی و الاعلام) ی خهیره دینی زه ره کلی، موعجه مولموئه لفین ره زاکه حاله، التعریف بمساجد السلیمانیه و مدارسها الدینه: شیخ مه حمه دی قزلجی به غدا (۱۹۳۸ ز) په ره ی ۳۲ و (خلاصه تاریخ الكرد و کردستان) و (مشاهیر الكرد و کردستان) و تاریخی مه شاهیر نوسراوی ئوستاد بابا مهردوخ روحانی و کتیبی ژیناوه ری زانایانی کورد له جیهانی ئیسلامه تی، نوسراوی دوکتور محه مه د صالح ئیبراهیمی. - (تاریخ السلیمانیه و انحائها) ی مه حمه دی ئه مین زه کی و (الاکراد فی بهدینان) ی ئه نوه مائی و (مفتی زه هاوی) ی شیخ مه حمه دی خال و گهلی کتیبی تر جگه له مانه، هه روا کتیبی (سل الحسام الهندی، فی نصره مولانا خالد النقشبندی) که مه حمه دی ئه مینی ئینو عابیدین دایناوه، که خو ی یه کی بو وه له مه نسو به کانی مهولانا.

خوالیخوش بو: ئه مین زه کی سالی وه فاتی مهولانا خالدی به ۲۸ شه والی سالی ۱۲۴۶ داناوه. مه شاهیری کورد کوردستان په ره ی ۱۹۲ ج ۱. - ئه مین زه کی یه کی له سیاست زانان و میژو نوسانی گه وره ی کورده و زوری کتیب نوسیوه و له ۱۲۳۶ - ۱۸۲۰ له به غدا له دایک بو وه و له ۱۳۰۰ - ۱۸۸۲ وه فاتی کردوه (۱)

(۱) بروانه تاریخی ئه ده بی عه ره بی له عیرا قدا: عه بیاس عه زاوی ج ۲ په ره ی ۵۹ تا ۵۸. دیوانی مهولانا خالد نه قشبه ندی که به هو ی محه مه د مه حمود تاله بانی قادری چاپ کراوه. په ره ی ۵۷.

ههروه کو رامن گه یاند کتیبی زور له بابته مهولانا وه نوسراوه یاباسیکی مهولانا خالدی تیایه، مهولانا خالد به سهر زبانی کوردی، فارسی، عه ره بی و تورکی زور به دهسه لات بووه و به زمانانه شیعی و تووه و دیوانی شاعر کانش له هسه مبول له لایه ن سولتان عه بدولحه مید - وه له چاپ دراوه و نوسخه ی له کتیبخانه ی مه جلیس له مه دیدانی به هارستان تاران هه یه. برواننه سالنامه ی دانش چاپی ۱۳۴۹ ی تاران پهره ی ۷۸ به قه له می دوکتور (شه پوډل) و مه جموعه مه قالانی کو نگره ی زانکوی ته وریز ته هل و به یت له گوسته ره ی ته ده بی فارسی ج ۱ چاپی به هاری ۱۳۷۳ به قه له می دوکتور (شه پوډل). مهولانا خالد به م هونه ی دا جوان دهر ده که وی که نیشتمان خوشه ویست بووه که له سه فهر بولای شای نه خشه بند له ریگادا فهر مویه تی:

خالد اگریستی دیوانه و صحرانورد - توکجا و کابل و غزنین و خاک قندهار.

سینه سوزان، دل فروزان، کوچه کوچه، در بدر

کس مباد! همچو من، آواره ی یار و دیار

(بکره جو) ئی شد ز چشم روان از خون دل

عاقبت کردم دو داغ فراق سر چنار^(۱)

خون شد دلم نسیم صبا غمگسار شو

بر دشت (شهرزور) دمی رهگذار شو

تاری ز چین طره اش از لطف باز کن

گو (سرچنار) راکه تو رشک تار شو

غم بر دلم نشست چو گردون ز داغ هجر

ای چشمه سار چشم، تو هم (سرچنار) شو

(۱) به کره جو چومیکه له کوردستانی با شوری - سرچنار کوستانیکه نزدیک سوله یمانی و هوتیل

سهر چنار و کارگه ی سیمه نتویش له ویه.

پيڪاريست ڪار جهان و جهانيان
بگريز (خالد) از همه و مرد ڪار شو
ڪتبي زيناوه بري زاناياني ڪورد له جيهاني ئيسلامه تي به قه له مي دوكتور محمه د
صالح ئيراهيمي چاپي ۱۳۶۴ تاران.

منسوبان و مريدان مولانا

- ۱ - علامه ملا يحيي مزوري عمادي مشهور به سلطان العلماء ۲ - شيخ الاسلام مكي زاده مصطفى عاصم افندي استانبول ۳ - سيد محمد اسعد مفتي حله ۴ - سيد محمود شهاب الدين آلوسي زاده بغدادی مولف تفسير روح المعاني ۵ - سيد محمد اسعد صدرالدين حيدري مفتي حنفيه بغداد ۶ - سيد ابراهيم فصيح حيدري ۷ - سيد عثمان سند نجدی ۸ - سيد خليل سمين نقيب اشرف و سادات طرابلس ۹ - سيد محمد طاهر افندي حسيني مفتي قدس ۱۰ - شيخ ابوالخير دياربكري ۱۱ - شيخ عمر مجتهد دمشقي ۱۲ - شيخ محمد بن سليمان مولف كتاب الحديقه النديه ۱۳ - سيد محمد امين ابن العابدین مفتي دمشق ۱۴ - عمر افندي غزي مفتي شافعيه شام ۱۵ - علامه شيخ عبدالله داغستاني ۱۶ - علامه شيخ عبدالرحمن روزبه يانی (روزبهانی) ۱۷ - سيد عبدالعزيز افندي نقيب اشرف بغداد ۱۸ - عبدالله پاشا حاكم عكا ۱۹ - نجيب پاشا والي شام ۲۰ - داود پاشا والي بغداد ۲۱ - محمه د افندي مفتي معرفة النعمان ۲۲ - سيد عبدالله حيدري ماوراني مدرس در بغداد ۲۳ - شيخ شامل داغستاني ۲۴ - سيد علي برزنجي قاضي سليمانيه ۲۵ - رسول زكي مدرس ۲۶ - سيد محمد امين سويدي مدرس له حله ۲۷ - شيخ ملا طاهر جزيري ۲۸ - ملا اسعد افندي جلي کويي ۲۹ - سيد عبدالقادر جزيري ۳۰ - ملا محمد اربلي (هه وليري) ۳۱ - ملا عبدالله آمدی.

خلفای مولانا:

- ١ - شیخ اسمعیل آنارانی، مامور ارشاد له دمشق و جانشین مولانا له وی
- ٢ - شیخ عثمان سراج‌الدین مامور ارشاد له کردستان عراق ٣ - حاج ملا عبدالله جلی کوی
- ٤ - شیخ محمد فراقی ٥ - حضرت سید عبدالله نه‌ری شاه شمزین ٦ - حضرت سید طه کوری سید عبدالله نه‌ری شاه شمزین ٧ - شیخ اسمعیل شروانی ٨ - شیخ محمود صاحب برای مولانا ٩ - شیخ احمد خطیب هولیری ١٠ - شیخ محمد خانی شامی
- ١١ - شیخ محمد صادق مامور ارشاد له مصر ١٢ - شیخ عبدالله فردی مامور ارشاد له بیت‌المقدس ١٣ - عبدالله افندی حیدری ماورانی مفتی حنفیه بغداد ١٤ - شیخ الشیوخ شیخ عبدالغفور کاشتری ١٥ - ملائه حمه‌د کوله ساره‌ای مشهور به مولانا له خاندان کمانگر ١٦ - سید جواد سیاهپوش ادیب و شاعر بغداد ١٧ - شیخ ملا محمد مجذوب عمادی ١٨ - شیخ اسمعیل بصری ١٩ - شیخ احمد قسطنونی ٢٠ - شیخ ملا هدایت‌الله اربلی ٢١ - شیخ محمد عقره‌ای مامور ارشاد در جزیره و بوتان ٢٢ - تاج‌العلماء شیخ خالد جزیری مامور ارشاد له دیار بکر ٢٣ - شیخ عبدالفتاح عقره‌ای ٢٤ - شیخ محمد ناصح افصح‌العلماء ٢٥ - شیخ محمد جدید بغدادی ٢٦ - شیخ عبدالله ارزنجانی مکی مامور ارشاد له مکه مکرمه ٢٧ - شیخ خالد کرد مامور ارشاد له مدینه منوره ٢٨ - شیخ احمد عربوزی مامور ارشاد، له از میر ٢٩ - شیخ عبدالغفور کردی کرکوک متصدی امامت و امور خانقاه مولانا له بغداد ٣٠ - شیخ حسین خطاط قوزانی ٣١ - شیخ محمد بغدادی امام جماعت هم‌میشه‌یی خانقاه مولانا ٣٢ - سید عبدالله افغانی هراتی ٣٣ - شیخ محمد هراتی ٣٤ - سید احمد سردار سرگلو کرکوک ٣٥ - شیخ احمد ضیاء‌الدین گومشخانی ٣٦ - سید عبدالغفور مشاهدی بغدادی ٣٧ - شیخ محمود بن عمر مامور

ارشاد له عمادیه. (۱)

مهولانا خالدو هه ژار

موتهر جیمی قانون له عیلمی تیب: شاعیری ناو داری کورد خوالی خوشبو مام
هه ژار له په سه ندی مهولانا خالدو سه یید عه بدوللا و سه یید تاها پیرانی نه هری شه مزینی
شاهانی شه مزین به شاعر به زمانی کوردی ده لی:

که سه ده سه یی هه مو مه ستانه خالید نه مامی باغی کورد ستانه خالید
فیدات بم نیشتمان بو شاره زورت رونا که، شام و ته سه مبول به نورت
مه به ست له ته سه مبول شیخانی شه مزینه که خه لیفه و ته مین حوزوری مهولانا
خالید بون هه رو کوده لی:

به عه بدوللا و تاها پیری شه مزین له داوای دین نه ماندو بون، نه شه مزین
شه می دل بون و زهینی مه حفه لی دین وه تن: هه ر شادی تو و دو کوره ت دین
- قو تبول عارفین مه لیک غازی شاهی شه مزین چه زه ته تی سه یید شیخ عوبه ییدیلای
نه هری شه مزینی و چه زه تی شیخ عبدالسلام بارزانی خه لیفه ی خه لیفه ی مهولانا خالد
بون و شیخ مه ته ر بارزانی خه لیفه ی تاج العارفین ته بو لوه فای کورد بووه بروانه
قه لائد الجواهیرو بهجة الاسرار شطونوفی.

مهولانا خالید قوبول عارفین زیاته دین که له سالی ۱۲۲۰ ی مانگی ده چیه چه ج و
زیاره تی مه که و مه دینه، له موسل و شامه وه ده رواو له گه رانه وه ش دا، له سه ریگا، له

(۱) تاریخ مشاهیر کرد و سالنامه نور دانش و مجموعه مقالات زانکوی ته وریز ج - ۱ -
کونگره ی ته هلی بهیت له گوسته ره ی ته ده بی فارسی سالی ۱۳۷۳ له باره ی مهولانا خالد وه به قه له می
دوکتور شه پۆل و ژنیا وه ری زانابان له جیهانی ئیسلامه تی یا که نجینه ی فره هه نگ و زانین چاپی ۱۳۶۴
تاران - چاپخانه ی مه هاره ت.

نه هری (نایری) میوانی سه یید عه بدوللا نه هری شاهی شه مزین ده بی و مه بهستی چوونی خوئی بو دیهلی له گهل سه یید عه بدوللا نه هری ده خاته بهر و توویژ، له سه رتاوه سه یید پیی ده لی: شیوا نیبه تو به و هه مووه عیلم و زانین و که ماله وه، بجیته لای شاعه بدوللا دیهلوی نه خسه بندی، به لام مهولانا خالید، سه یید عه بدوللا رازی ده کاو سه ییدیش عهرزی ده کا جائه گهر وایه منیش له گهل تو، دیم، مهولانا پیی ده لی تو خه ریکی ته دریس به، هه رخوم دهروم که به داخه وه، واتای هم و توویژانه ونه، یا نه یاران و نیان کردوه، لیژه دا، ده بی زیاتر بکولدریته وه، چونکا هه ندی قسه ی شار دراوه و حوب و بوغز هه یه، له وه ده چی سه فهره که، هوئی دینی و نیشتمانی هه بویی، جا مهولانا هم شیعره بو سه یید عه بدوللا ده خوینیته وه:

ادیب من جلیس من شود در حلقه رندان

به کوشش گر رسانم ناله مستانه خود را،^(۱)

گه وره یی و عه زه مه تی مهولانا خالید:

بوگه وره یی و عه زه مه تی مهولانا خالید ته مه به سه که زیاتر له ۲۶ کتیب به وینه ی سه ر به خو له بابه ت چاکی، پاکی، که شف، که رامات، پله و پایه ی زانیاری و کومه لایه تی و عیلمی مهولانا خالید نوسراوه، سه ره رای ته وانه زیاتر له ۳۰ کتیب نوسراون که باسیکی ته رخا کراره بو باس کردن له عیلم و زانیایی و ژیری و دل و دهر و ن پاکی و چاکی مهولانا خالید، ته ویش که سانیکی وه ک عه للامه سه یید مه حمود ئالوسی خیوی ته فسیری روح المعانی.

(۱) پرواننه شهرحی حالی (راپه رینی) هه زره تی مه لیک غازی شیخ عوبه دیدیلا نه هری شاهی شه مزین (د - خ) په ره ی ۱۴ و ۱۵ که تاماده ی چاپه، نوسراوی دوکتور محهمه د صالح ئیبراهیمی (شه پوئل) مو ته رجیمی قورئان به زمانی کوردی چاپی ۱۳۷۶.

مهولانا خالد زیارت تر له ۲۰ نوسراوهی عیلمی و ته حقیقی و دینی هه یه، سه ره رای دیوانی شیعر به کوردی و فارسی و عه ره بی که له ۱۲۶۰ ی مانگی و ۸۴۴ ی زاینی له ته ستامبول له چاپ دراوه.

مهولانا خالد هه ره وه کو له کتیبه کاندانا نوسراون زیارت له چوار سه ده کس ته مین حوزوو خه لیفه ی ئیرشادی هه بووه، وه ک بنه ماله ی ساداتی نه هری و شیخانی بیاره (د - خ) که خه لیفه ی مهولانا خالد بون، - مهولانا خالد ته م زاته پاکه ته و زاته بو ئیرشادو زینوینی موسولمانان له زوربه ی شاره کانی دنیای ئیسلامی ته و سه رده مه دا خه لیفه ی هه بووه، له ته سه مبول، دیمه شق، مه که و مه دینه، له قودس و...

نوکتته: له کتیبدا نوسراوه: مهولانا خالد میکائیلی شاره زوری نه خشه بندی (ره) له نه وه کانی شیخ پیر میکائیلی ده ودانی یه که دی یه که له نزیک چه می سیروان که پیر میکائیل له (۷۳۸) ی مانگی له ده ودان نیشته جی ده بی، (داده سارا) ی کچی خوئی له سولتان سه یید ئیسحاقی عه له وی ماره ده کاو حه زره تی سه یید ته حمه د عه له وی شه هید (بابا یادگار) کوری ته و (داده سارا) یه، جا ته گه ر و ابی زنجره ی ساداتی پیر خزری له ته ک ساداتی به رزنجی عه له وی یه ک ده گرنه وه، که عه للامه حه کیم مه وله وی کورد: (تاوه گه وزی: مه عدوم) له بهر پیشینه ی ته م پیوهندی یه و ته م باوه ره له قه سیده ی ته رو پاروی کوردی خوئی به (بابا یادگار) ته وه سولی کردوه، هه رچه ند هه ندی که س له و شیعره دا له (یادگار) واتای ته وری یه ی لی ده گرن یانی (وه بیر هیته ره وه) به لام راست وایه، ته ئویل نه کری (۱)

مهولانا خالد به هینانی ریبازی نه خشه بندی له دیهلی یه وه بو کوردستان له ۱۷۷۹ - ۱۸۲۶ ی زاینی و (۱۲۲۶) ی مانگیدا، جگه له وه که زوری له پهیره وانی شافعی مه زهه ب که زوربه ی خه لکی کورده واری له سه ره ته و ریبازه ن. ناوچه ی

(۱) دیوانی حه کیم مه وله وی کورد په ره ی ۲۸۸ - ۲۸۹) ئوفستی چاپی ۱۳۶۷ یب هه تاوی،

جوغرافيايي و ناوچه‌ی عه‌له‌وی یه‌کانی توند ره‌ویشی خسته بن‌تین و ته‌وژمی ریبازی نه‌خشی خوئی، ده‌لین: شیخ‌حسه‌ن چوړی: مه‌لا‌ئه‌بو به‌کر موسه‌نیف له‌سه‌ده‌ی پانزه‌له‌سالی ۱۰۱۴ یا ۹۹۹ و ۹۹۴ وه‌فاتی کردوه و خاتو جیهان‌کچ‌ه‌زره‌تی شیخ‌پیر میکائیلی ده‌ودانی ماره‌کردوه (شه‌پوئل).^(۱)

□ له‌ئاخریدا ده‌مه‌وی به‌میوانانی به‌رزو به‌ریژ به‌تایه‌ت به‌لاوان و گه‌نجان بلیم: مردنی هه‌ر زانایی، شاعیری، نوسه‌ری، بیره‌وه‌ر و هونه‌روه‌ری^(۲) په‌یام و قسه‌یه‌کی روناک و ئاشکرایه بو‌هه‌مومان، به‌تایه‌ت بو‌لاوانی ده‌س و قه‌له‌م جوان و ره‌نگین، (به‌رپرسین و) به‌رپرسن بو‌دوا روژی نیشتمان بو‌خزمه‌ت کردن به‌زمان و فه‌ره‌نگ، چونکا فه‌ره‌نگ دایکی هه‌مو پیشکه‌وتنیکه، جا بو‌ئه‌وه) تا شیاوای به‌رپرسی خویان باشتر ئه‌نجام بده‌ن و زمان و فه‌ره‌نگی ره‌سه‌ن و ریشه‌داری ولات چاکتر له‌هی‌رشی نامو‌پیارین، ئه‌و زاناکوچ‌کردوانه ده‌لین: ئیمه‌به‌ره‌و لای خوا بارگه‌مان

(۱) بنه‌ماله‌ی زانیاران په‌ره‌ی ۵۱۹ چاپخانه‌ی شه‌فیق به‌غدا ۱۹۸۴ ر.

(۲) خوا فه‌ر موبه‌تی (... و من یؤت الحکمة فقد اوتی خیراً کثیراً - به‌قه‌ره‌ ئایه‌تی ۲۶۹ یانی: به‌هه‌رکه‌سیک زانست و زانین و حکمه‌ت درابی خیر و به‌ره‌که‌تی زوری پی‌دراوه، نه‌ک خیری مو‌تله‌ق چونکا به‌خته‌وه‌ری مو‌تله‌ق ته‌نیا به‌زانست و زانین نیه، به‌لکو زانست خوئی ته‌نیا یه‌کی له‌هوسکانی گرینگی به‌خته‌وه‌ری به‌هه‌روه‌ک قورئان له‌ئایه‌تی - ۱۱ - سوره‌ی موحاده‌له‌ده‌فرمی (... یَرْفَعُ اللهُ الَّذِینَ آمَنُوا مِنْکُمْ وَالَّذِینَ اٰتَوْا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ) ئه‌وانه‌ی زانست و زانیاریان پی‌دراوه، خوا پله‌و پایه‌یان ده‌باته‌سه‌ری، شاعیریش ده‌لی:

لَا تَبْکِهٖ فَاَلِیَوْمَ بَدْءُ حَیَاتِهٖ اِنَّ الْاَدِیْبَ حَیَاتُهٗ بِمَمَاتِهٖ

دیاره‌به‌م پی‌یه‌ئینسانی زاناو هونه‌روه‌رو خاوه‌ن زانست و حکمه‌ت و ئه‌دیب نامرن ئه‌و جوړه‌مرویانه‌زانیان له‌مه‌رگیان دایه‌و یه‌کجار له‌دایک ده‌بن و بو‌هه‌میشه‌زیندون، نامرن ئه‌وانه‌وا له‌دلی میلیه‌ت دا ئه‌ژین - هه‌رچه‌ند کورد له‌جیرانه‌کانی فی‌ربووه، زیندو کوژی، مردو په‌ره‌ست بی.

ٽيڪناوهو بهرپرسی خوڻمان به ٿهندازهي وزه ٿه نجام داوهو ٿيستا نوڻبهی ٿيوهيه که به که لڪ وهرگرتن به شيوهيه کی جوان و شياو، له زمان و فهرهنگي بهرزو ته رزی خوڻمالي و ٿيسلامي، پرو چر خوڻتان ته يار بکهن و تي بگهن و پي بگهن و دواروڙي باشر بوڻ خوڻتان و بوڻ بهري داهاتو ساز بدهن و ريگايان بوڻ خوش بگهن، دياره خوڻته يار کردن ته نيا له واتاي زانين و کارو ٿاڪاري چاڪ و دين و دانيش و عيلم، چاڪ مهيسهر دهبي و ده گونجي و ده خونجي که مرو باش خوڻ ته يار بکاو ڙيانئ مرو فاني بوڻ خوڻي و نه ته وه که ي داين بکاو بيان هيٿته دي، ده ي باٿمه يش چاو له که ساني و ه ک مهولانا خالد بکه ين، که به و ته مه نه که مه وه، ٿه وه مووه پيت و به ره که ته ي به عيلم و زانين و دين داوهو له نيو کور و کومه لدا ٿه ونه سهر بهرزو سهر بليندو ناودار بووه که به نوسخه ي جامععه و نوسخه ي نايغه له کتبان دا ناوي پيروزي براوه و ٿه وه مووه کتبان ه که له به را ناومان بردن له په سندی چاکی و پاکی و زاناي ٿه وزاته دا، نوسراوه و ٿه وه مووه زاناو داناو پياو چاڪانه ٿه مين حوزورو ٿه ويندارو خه ليفه ي ريباري مدفهرکی ٿه وه زاته پر جم و جول و بروزه خو و ٿاڪار چاڪ و پاڪ و بيخه وشه، زانين و هونه ر په ره وه ره بون

باغ سبز علم را بس ميوه هاست بهترش خدمت به مخلوق خداست

(رضوان الله عليهم اجمعين).

ده بي به مجوزه بي

ده لين: خواناسي و غيرفان

غيرفان: به نيوي فيرگه يه ک مرو ف سازو ٿازادي هينهر بي و مرو ف له که وشه ني بيرکورتی، نه خوینده واری، هه ڙاری، ديلي و يه خسير بوني مرو ف به دهستي مرو ف رزگار بکا، ٿينسان و اباريٿي که بکوشي تاکه ندو کوسب له سهر ريگاي ڙيان لباو دهره تان به مارزو سته مکار نه دا سواری ملي هه ڙاران و که م دهسه لاتان بي و که لکی ناشياويان ليوه رگري، به لکو دوستي خوشه ويستي به رامبهري، يه کيه تي و يه کبون و

دلسوزی بویه کتر له نیو بهر هی مروف دا سازبدا جاره نگر بی هه ر بوی شیخ نه بولحسه ن خه ره قانی ریگای نه داوه که سولتان مه حمود به قیل یا به زور سه ری پیی دانه وینی، ده لین: سولتان مه حمود به شیخ حه سه ن خه ره قانی وت: یا شیخ قورئان ده لی: (یا ایها الذین آمنوا اطیعوا الله و اطیعوا الرسول و اولی الامر منکم) نه هی بوچ؟ تو له من ئیتاعه ت ناکه ی، شیخ له وه لامیدا وتی: نه ونه له عیاده تی خوا دا نوقم و غه رقم ناپه رژی مه سه ره رسول تا بگا به تو و... شیخ به م وه لاما ده سی ناوه به روی سته مکار تا توانی و ملی پیی دانه نه وینی دیاره عبیر فان نه سه نه لی و دیاره تائستاش که س به دوی خوی نه و تو وه تر شه!

په راویزه کان:

۱ - شاره زور: (زاموا) یا قوت حه مه وی له بابه ت شاره زوره وه ده نوی: ده شتیکی پان و به رینه له هه ری می چیا (کوردستان) له نیوان شاری هه ولیرو هه مدان دایه که زوری بنی زو خاک نه وه ی (قه لایه کی تیا) سازداوه، شاره + زور یانی شارینک که زور - ی بنی زو خاک نه وه (شاره) و قه لای نه ویی) سازداوه، خه لکی شاره وه زور کوردن، ناوچه ی شاره زور له سه رده می خیلافه تی عه بیاسیان دا زور مه شه ور بووه له زانکو و فی رگه و فی رانکو و به غا و شام و میسرو ... فو قه های شاره زور ناودار بون و ئیستایش کتیبی نه وان سه رچاوه ن و به ده رس ده و ترینه وه. شاره زور ئیستا به سه رزه وی یه ک ده و تری که به شی با شوری خو ر هه لاتی نه وی، شی و دو لی (تانجه رو) له ئوستانی سلیمانی: کوردستانی سه ر به عبیر اق ساز ده دا، نه و ده شته پان و په رینه له باشوری (عه ربه ت) ه وه که به خشداری سه ربه سلیمانی یه، تافه رمانداری هه له بجه (هه له بجه ی سو تا و هیرو شیمای کوردستان) به رده و امه و ریشته کیو گه لی تایبه ت له خو ر هه لآت و خو ر او او ده وری نه و ده شته (جوان و ره نگین و به هه شت وینه) یان داوه، له ناوچه ی شاره زور زانایان و خواناسانی زور زانا و گه وره، پیی گه یشتون، وه ک: مه ولانا خالد شاره زوری که به نو سخته ی نایغه و نو سخته ی جامعیه ناوداره، یا (ابن الحاجب شاره زوری، ابن الصلاح کردی شاره زوری،

۲ تاریخی ۰

باوکی ۰

ابوالقاسم احمد شاره زوری، قاضی الخافقین شاره زوری، قاضی بهاءالدين ابوالحسن شاره زوری، ابواحمد شاره زوری، ابن الشهرزوری، ابوبکر شارانی شاره زوری، شیخ احمد شاره زوری، احمد شاره زوری عمادالدين، شیخ برهانالدين ابراهیم ابوالعرفان شاره زوری شارانی، قاضی تاجالدين ابو طاهریحی شاره زوری، جمال کُردی شاره زوری، حجةالدين قاضی عبدالقاهر شاره زوری، حسن شاره زوری ابو عبدالله، حسن شاره زوی قاضی ابوعلی، حسین شاه زوری ابو عبدالله، علامه مهلا خدری نالی شاره زوری، زینالدين عبدالرحمن کُردی شاره زوری، علامه سلیمان او رامی شاره زوری، شبابالدين عمر شاره زوری، شمسالدين ابوالحسن شاره زوری، علامه شمسالدين محمدشاه زوری، صلاحالدين عبدالرحمن شاره زوری ابوالقاسم، قاضی ظهیرالدين مبارک شاره زوری، عبدالرحمن شاره زوری شافعی، عبدالقادر قادری عبدالانی شاره زوری، عبدالله شاره زوری ابوالقاسم، عبدالله شاره زوری ابو محمد، عبداللطیف شاره زوری قاضی ابوالحسن، شیخ علی تهفندی شاره زوری، علی بدیهی شاره زوری، عومر تهفندی شاره زوری، قاسیم شاره زوری ابواحمد، قاسیم شاره زوری ابوالفضایل، مهلاقاسم گورانی شاره زوری، قاضی الخافقین شاره زوری، کمالالدين محمد شاره زوری قاضی القضاة، مبارک شاره زوری مُقری شیخ القراء، محمد افندی شاه زوری، سیدمحمد برزنجی شاره زوری مدنی، شیخ محمدسورانی شاره زوری، شیخ محمد شاره زوری، محمد شاره زوری ابوالمحاسن، قاضی القضاة محمد شاره زوری محیالدين، محمد فرضی شاره زوری ابو مظفر، شیخ محمد قاری شاره زوری، محمد کرد افندی شاره زوری، قاضی محیالدين شاره زوری، مظفر شاره زوری ابو منصور، قاضی نجمالدين شاره زوری، یمنی افندی شاره زوری، شیخ حسن کُردی شاره زوری، سه رچاوه: ژیناوه ری زانایانی کورد له جیهانی ئیسلامه تی یاگه نجینه یی فه ره ننگ و زانست (نوسراوی دوکتور محمد صالح ابراهیمی (شه پوئل) موته رجیمی قورئان به زمانی کوردی چاپی ۱۳۷۶ چاپی ۱۳۶۴ تاران مه هارهت و تاریخ مه شاهیر کرد، ئوستاد بابامردوخ روحنی شیواج ۱ و ۲ چاپی ۱۳۶۴ و ۱۳۶۶ -

مونا جات نامە ی مەولانا خالید (قدس سره)

یا حە ی یا قە یوم یا فەرد ئەعزەم
بینای بەندە گان بەندی خانە ی غەم
یا فەراز نەدی نە تاق ئەعزەم
رە فەت بەخش تەخت نە پا بە کە یهان
نە عەرەز، نە جیسم، نە روح نە جەو هەر
ژە ئەسرار غەیب واقیف و خاموش
ژە غەیب موبەررا، ژە ئالایش پاک
نە شتە بەخش جام بادە ی سەر مەستی
تە رکیب دە هە نەدی ئەعزانا ئەندام
نە مایە نەدی سویح نە ئەوج دە یجور
دەوران دە هە نەدی باد بێ سکون
زاهیر کونە نەدی وجود ژە عە دەم
ئولفەت دە هە نەدی ئاتەش چەنی ئاب
رە زامەن ژە خەیر، باخەوەر ژە شەر
شە هە نشای ئیقلم لاهوت و ناسوت
گە دا وە سولتان، شاه وە گە دا کەر
خە لاس کونە نەدی یوسف ژە زیندان
ئە نیس یە عقوب وە بە تۆل ئە حزان
ئا گەر پە ی خە لیل وە گولستان کەر
هە م ژە سەر ئە ندیب رە هە نوامی ئادەم
رە هە بەر موسا وە ناری شە جەر
ئیسکە نەدر، جادەر، وە تەخت دارا
ئیعجاز بە یزا عیبی موعجیزە ی شە بان
بە خشیایە نەدی تەخت وە ساحیو جاهان
میشکات فە ییاز بە زمی لارە ییبی

یا فەرد ئەعزەم، یا فەرد ئەعزەم
یا شە وە نەدی نالە ی سو بحدەم
یا فەراز نەدی چەرخ موعەز زەم
یا بانئ بنیان قوسورو ئە یوان
بی نیاز ژ غەیر بێ خاب و بێ خود
بینای بێ دیدە، شە وای بێ گۆش
بێ هە متا، بێ مە سیل، بێ شە ریک، بێ پاک
نە قشە بە نە لە و ح، سە حیفە ی هەستی
نیزام دە هە نەدی ئەرواح نە ئە جسام
با هیری خورشید، تە لعت بەخش نور
بە رپا کونە نەدی خەیمە ی بیستون
تە ئلیف دە هە نەدی چار عونسور، وە هە م
فروزە نەدی بەرق ژە سینە ی سە حاب
نە قاش نقوش هە یولای میحوەر
فەرمان دە هە نەدی جە مە مە لە کوت
رۆژ رە سان وە شو، شە و و رۆژ ئاوەر
رە هان نەدی نوح ژ گئیژ توفان
هە م راز یوسف نە جا ه کە نعان
ژە شەر فیرعون موسا نە جات دەر
مە ئە مە یونس ژە گئیژاوی غە م
وە دە م مە سیح مۆردە زیندە کەر
گە و هەر بیرون کەر ژە سە نگ خارا
کەرە م کەر وە لوتف موسا ئین عیمران
رو بایە نەدی تاج ژە فەرق شاهان
میفتاحول ئە بواب خە زانە ی غە ییبی

کۆزانی فەرهنگی زمانی کوردی شه پۆل ۸۲

گیرهندهی به ههشت ئیره م ژه شه داد
که وکه بهی فیره ون، غه ر ق ده ریا که ر
جاده ههندهی جه م نه موغاک خاک
نیگون کونه ندهی چه تر فیره یدون
به پادارندهی جه شن فیره یدون
پهی خه سه وه شیرین ژه ئه ر مهن ئاوه ر
جام جه م ژه ده ست جه مشید به رئاوه ر
به ره هم زه نهندهی سپای سه لم و تور
مه شاته توغرای زلف دیز له یل
ئاره ندهی وه هار، به رندهی خه زان
نه قاش سیمای گولناری گولان
سه فاده ههندهی سینهی ده رۆیشان
مسکینان نه واز، غه ریان شاد که ر
قیبه ی عاشقان نه که عبه و دیر
مه بده و مه لجه کولل کائینات
په ری بیگه سان تۆنی فیره یدره س
هم جه مه ساجید هم جه بو تخانان
یا ره ب وه سیفات زول جه لالی ویت
وه موقه ره بان باره گای عیززه ت
وه عه رش کورسی، وه له وح و قه له م
وه ده فته رداران دیوان لاهوت
وه سوژ ئاده م بو دیده ی نه مین
وه خه لاسی نوح ژه تۆف تۆفان
به سه دای هاپرون، وه قورب موسا
به ویردی یونس، وه سه بری ئه یوب
وه راسی هود، وه دۆسی ئیدریس
وه ئاوازه ی زیکر ئه ره ی زه که ریا
وه ئیخلاص پاک سه ید موختار

به ریاده ده ههندهی قه وم هودو عاد
وه په شه ی زه عیف نه مرود فه نا که ر
به رئاوه ندهی مار نه دۆش زوحاک
خوسره و غولتان که ر نه گیجاو هون
کاو (کیو) تیشی فیره اد نه پای بیستون
په ی شیرین فیره اد وه بیستون به ر
که له ی که یکاوس وه توتیا که ر
به ریاد ده ههندهی ئه ساسه ی ته یلور
ره ههنه مای مه جنون نه سارای دوجه یل
ره نگ ئامیزی که ر گولناری گولان
نه وای نه غمه و ناله ی بولیولان
شه فا ده ههندهی ره نج دل ریشان
به ئه بیان ژه به ند میحنته ئازاد که ر
گه ردش ده ههندهی چه رخ سه بک سیر
سزاوار جه مد، مه وسوف سیفات
بالا ده س تۆنن کار، وه ده ستی که س
موئمین و کافر جه مدت مووانان
وه زات بیچۆن لایه زال ویت
وه په رده داران سه ریر وه حده ت
وه مه لائیکان خاس موخته ره م
وه زیکرو ته وحید جه رگه ی مه له کوت
ئه و رو جه به هه شت که وت نه روی زه مین
وه شادی خه لیل، به نه عتی قورئان
به پاکی مه ریهم، وه ته قوای عیسا
وه حوسن یوسف، وه زاری یه عقوب
وه نه غمه ی داود، وه ناله ی جرجیس
ئه و روژ نه جه وف شه جه ر شه ق کریا
وه زۆر بازوی جه یده ری که پار

کۆزانی فەرھەنگی زمانی کوردی شەپۆل ٨١

وہ حەلق تەشەنە سەید مەزلوم
وہ سەدق و سەفای سەدق ئە کرەم
وہ بێ گوناهی و مەزلومی عوسمان
وہ سوحوف و زەبور، تەورات و ئینجیل
وہ ئەسحاب خاب ئالودە ی غار
وہ قوتب ئەخیار وە غەوس ئەعزەم
وہ بەیتول مەعمور، مەسجیدول ئەقسا
وہ شیخ بەسری، وە شیخ با یەزید
وہ چار دەرویش مولک هیندوستان
وہ ئەسحاب بەدر، کولل شەھیدان
وہ شەو بیداران عیادەت خانە
بە خاک نشینان زاویە ی پەستی
وہ قەلەندەران مەست مە یخانە
وہ یەھیا هۆی ئەبدالان بەر
وہ شەوق رەندان سەر مەست مەدھوش
وہ دوردکەشان بەزمی ئیرادەت
وہ سیا پۆشان سەر حەلقە ی ماتەم
وہ قەدەح کیشان جورعە ی صەبوچی
وہ بانگ حەجاج پە ی ئاب زەمزەم
وہ تەئسیر صەوت قاری قورئان
وہ سەحەر خیزی ساکنان دەیر
وہ سەفای سینە ی سوفیان سوف
وہ سەر گەشتە کان وادی حەیران
وہ سەر گەردانی کەلپۆس وە پیلان
وہ کۆھنە پۆشان کونج قەناعەت
وہ رەقس و سەماع وە جەھ ئەھل حال
وہ حیکمەت زانان سیر ئیلاھی
وہ تۆبە کاران ژە گەشت و بیەردە

وہ ئەرواح پاک ئەئیمە ی مەعسوم
وہ دین دروستی فاروق ئەعزەم
وہ شەھیدی ئەو شەھیدەن قورئان
وہ ئایە ی قورئان ئاوردە ی جبریل
ئەیمەن بین جە شەر شەرارە ی کوفار
بە ریحالول غەیب ئەوتاد عالم
وہ یەسریب زەمین وە ئەرز ی بەتخا
وہ سولتان جونەید، شیخ ئەبوسەئید
وہ هەفت ئەودالان خاسە ی کوردستان
وہ گشت مەریدان، جەمەع ئەزیزان
وہ حەق ئاشناو بە خەلق بێگنە
بە جورعە نوشان بادە ی سەر مەستی
مە کیشان ژە دل نەعرە ی مەستانە
وہ نالە ی پیران هەر صو هەر سەحەر
وہ جام بادە ی پیری مە ی فرۆش
وہ گۆشە گیران کونج مەناعەت
هوناو ئەسرین مەزیزان ژ چەم
وہ تۆبە کاران تۆبە ی نەصوحی
وہ تەواف حەرەم کەعبە ی موحەررەم
وہ سیدق ئەزان پەنج نەوبەت زانان
وہ دوغای پیران عاقیەت بە خەیر
وہ زیکر شیخان دائیمول وقوف
نەرأ حەق دائیم وە گیان فشانی
وہ وادی عەشق و ئیل و ئیل مە گیلان
وہ نیمە شەوان مواچان حاجەت
مەوینان وە چەم جەمین و یسأل
ژە ئەسرا غەیب مەدەن گەواھی
وہ پیران فانی دنیا یە ی بەردە

... شه پۆل ٨٢

کۆزانی فەرهنگی زمانی کوردی
 وه عه‌دل شاهان ره عییهت په‌روه‌ر که‌س ژه سه‌وداشان نه‌وینی زه‌ره‌ر
 وه سه‌یل شه‌س‌رین شه‌بر نه‌وه‌به‌هار وه شو‌عه‌لی ده‌رون به‌رق شه‌ره‌به‌ر
 وه سه‌ره‌ئاویزی به‌ره‌زایه‌ هه‌ردان وه له‌رزهی شه‌ندام تو‌یل نه‌گول وه‌ردان
 سو‌یند به‌ سه‌رشو‌پری گوله (به‌ ره‌زا) ی هه‌ردان به‌ له‌رزهی شه‌ندامی نه‌ونه‌هالان
 که‌ سه‌ر له‌م گول و شه‌و گول شه‌ساون.

وه گونای ره‌نگین گولان وه‌هار وه ناله‌ی چه‌زین بولبولانی زار
 وه ئازادی سه‌رو، وه شنۆی به‌رزان وه نزول مه‌وج سینهی قه‌له‌وزان
 وه داغ سینهی سیاهی گولان بیابانیانه‌ وینه‌ی شه‌بدلان

زیاره‌تگایه‌ک به‌ناوی (شه‌بدالان) هه‌یه‌له‌ کیوی (شه‌بدالان) ی لای (ژاوه‌رو)
 به‌شی مه‌به‌ندی کامیاران له‌ نیوان گوندی: (سه‌رچی) و (دولاب) دایه.

- شه‌بدال: به‌ قسه‌ی محی‌دینی عه‌ره‌بی: (قوتب یا غه‌وس) له‌ هه‌ر ده‌وره‌یه‌ کدا
 (مه‌زنی‌ک) که‌ مه‌زن‌ترینی سه‌روکی هۆزه‌و له‌ دوا‌ی شه‌ویش له‌ باب‌ه‌ت پله‌و پایه‌وه
 دوو که‌سه‌ به‌ناوی (ئیمام) و چاره‌که‌سه‌یش به‌ناوی (شه‌وتاد) و چله‌که‌سه‌یش به‌ناوی
 (نوجه‌با) و چه‌فتا که‌سه‌یش به‌ناوی (شه‌بدال) و سه‌سه‌ت که‌سه‌یش به‌ناوی (نوجه‌با)
 شه‌بی بین، شه‌م دابه‌ش کردنه‌ش، بو‌دیاری کردنی پله‌و پایه‌ی شه‌شخاسه‌ له‌ناو مه‌کو‌و
 ته‌شکیلاتی حیزب‌دایه.

دوکتور یه‌حیا قه‌ریب له‌ کو‌به‌ی (تحفه‌العراقین) دا نووسیه‌تی: چه‌وت
 مه‌زان، مه‌ردانی خوا، چه‌وت پۆلن: شه‌قتاب، شه‌بدال، شه‌خیار، شه‌وتاد، غه‌وس،
 نوجه‌با و نوجه‌با. مه‌به‌ست له‌ چه‌وت شه‌بدال‌یش زیاره‌تگه‌یه‌کی خواناسه‌ که‌ له‌ کیوی
 ناودار به‌ (شه‌بدال) - له‌ مه‌به‌ندی ژاوه‌رو دایه.

هه‌ر وه‌ک مه‌ولانا خالید له‌م شه‌یره‌دا له‌باب‌ه‌ت چه‌زهره‌تی شه‌یخ عه‌بدولقادر
 گه‌یلانی (گه‌یلانی لای کرماشان) فه‌رمویه‌تی:

وه قوتبول شه‌خیار، وه غه‌وس شه‌عه‌زم وه ریح‌الول‌غه‌یب شه‌وتاد شه‌عه‌زم

بو‌شه‌م قسانه‌ ب‌رواننه‌ کو‌به‌ی غه‌زالی‌نامه، په‌ره‌ی ١١٠، نووسراوی جه‌لال‌ه‌دین
 هومایی، چاپی ئوفسیتی مه‌رویی، سالی ١٣٤٢ی هه‌تاوی و گولزاری شه‌ده‌بی
 لو‌رستان، نووسراوی غه‌زه‌نه‌فه‌ری شه‌مه‌رائی، چاپی هاوینی ١٣٦٤ هه‌تاوی،
 په‌ره‌ی ٢٥٥ تا ٢٥٢ و کتیبی موسامه‌ره‌ی کو‌ری عه‌ره‌بی و مونا‌جاتهای جاویدانی
 شه‌ده‌بی کوردی، به‌ شه‌ه‌تیمامی کاک محمه‌د سولتانی، چاپی ١٣٦٢ هه‌تاوی، په‌ره‌ی

کۆزانی فەرهنگی زمانی کوردی..... شه پۆل ۸۵

۷۷ تا ۷۶.

وه ره‌نج فەرهاد نه پای بیستون	وه وه‌فای له‌یلی نه عه‌شقی مه‌جنون
سه‌فای سوبحانی وه‌ که‌س مه‌نمانان	وه‌ غه‌مه‌ی جادوی سورمه‌ سای جانان
مه‌نمانان جه‌بین جه‌یه‌ان ئافه‌رین	وه‌ جیلوه‌ی بینای شوخ‌گول جه‌بین
بووه‌خشن گوناهان عه‌بدی روسیاه	یا شاوه‌ ده‌رگات نه‌جاته‌ن ره‌جا
ته‌فته‌ی ناییره‌ی نار نیرانم	سه‌رتاپا غه‌ریق لوجه‌ی عیسیانم
تا ته‌وانام بی ته‌قسیریم که‌رده‌ن	شه‌رت ته‌مر توون وه‌ جام ناوه‌رده‌ن
نادانیم که‌رده‌ن تو ویت مه‌زانی	هه‌ر کارم که‌رده‌ن وه‌نا فەرمانی
ره‌زاره‌زا تووین، ئهل حوکمویلا	ئه‌ز ئاده‌می هه‌ر گاه بووه‌خشین گوناه
(أَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ اَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ	به‌ی ئیمجار ژه‌ لوتف بپوشمی گوناه
رَبِّي نَجِّنِي مِنْ عَذَابِ النَّارِ)	جورمه‌م بی هه‌ده‌ن، گوناه بی ژمار
ژه (لَا تَقْتُلُوا مِنْ رَحْمَةِ اللّٰهِ)	نه‌که‌رین مه‌حروم به‌نده‌ی روسیاه
(يا غافر الذَّنْبِ اغْفِرْ لِي وَاِرْحَمْ)	باب عیسیانم کو کوبیه‌ن جه‌م
ژه ره‌حه‌تی ویت مه‌که‌رمی مه‌حروم	منی نیازمه‌نده‌می (یا حی القيوم)

حه‌زره‌تی مه‌ولانا خالید شاره‌زوری، زیاتر له‌ ۱۹ کتیب و په‌راوه‌ی نووسیوه‌و له‌ناو زانایاندا به‌ نوسخه‌ی نابغه‌ ناسراوه‌و زیاتر له‌ ۷۰ خه‌لیفه‌ی ئیرشادی هه‌بووه‌و ژیه‌نی شه‌ریفی خو‌ی له‌ ریگای خزمه‌ت به‌ فەرهنگ و زانسته‌ و خزمه‌ت به‌ دینی پاک و بیخه‌وشی ئیسلام و ئیرشاد و ری‌نیشان‌دانی خه‌لک رابواردوو.

حه‌زره‌تی مه‌ولانا خالید شاره‌زوری له‌ سالی ۱۱۹۳ی مانگی و ریکه‌وتی ۱۷۷۳ی زایینی له‌ دایک بووه‌و له‌ سالی ۱۲۴۲ی مانگی، و ریکه‌وتی ۱۸۲۶ی زایینی بارگه‌ی به‌ره‌و لای خوا تیکناوه‌. بو زیاتر ناسینی هه‌زره‌تی مه‌ولانا خالید پروانه‌ کتیبی گه‌نجینه‌ی فەرهنگ و زانسته‌، چاپی گولانی ۱۳۶۴ی هه‌تاوی، چاپخانه‌ی مه‌هاره‌ت له‌ تاران.

كرديستان الشرقية (ايران) .. ترجمة تفسير القرآن الكريم بالكرديّة

لأول مرة في كردستان ايران قام البروفيسور - محمد صالح ابراهيمي (وهو استاذ جامعي) بتفسير القرآن الكريم باللغة الكرديّة كما راجع التفسير مجموعة من علماء كردستان وقد ساعدت وزارة الثقافة والارشاد الايرانية على طبع هذا التفسير.

ويعتبر عمل الدكتور ابراهيمي رافداً جديداً للغة الكرديّة التي لا تدرّس في كردستان ومصدراً لأبناء كردستان المحرومين من المصادر والكتب الكرديّة إلا ما ندر.

27 نداء الحق نجاب لندرك

بانگس هه ق - السنة الرابعة - العدد ١٤ - ١٥

٢٧ / سبتمبر ١٩٩٥م

Dr.Saleh Ebrahimi

□ روژی ۱۵ ی ۱۳۷۵/۷/ کاک محهمه ره زایی (مهینهت) له شاری سنه ی کوردستانه وه، نامه یه کی لیتوسیوم، ئەم بره هۆنراوه یشی تیدا بوو، ئەمه یش ئەو شاعر و هۆنراوانه:

له بو دیداری مامۆستا شه پۆل	میشک و دل پیکۆ شه یاندا شه پۆل
یه کدانه مودیر چوار فەرمانبەر	به یاری پینوس نوسرایه دهفتهر
یاخوا هەر بژیت گه وره م، سه وره رم	ئه دیب ئەدهب دۆس هه ژار په وره رم
یاخوا هەر بژیت سه وره رم گه وره رم	زانای کۆل نه ده ر ئەم خول و ده وره رم
شعیری (مهینه تی) ئیدی بوو ته واو	بو پیاوی حه ق بیژ ده کا چاوه چار.

— له کاتنگای دلمه وه له دوستی زانا و فمر هه نګ په روه رو
 دلسۆزم جه نایی مامۆستا مه لا محه مه ن سألح — ئیبرا هیمی
 محه مه دی (شه پۆل) زۆر سپاس ده که م ، که بۆ لسه
 چاپ دانی ئەم دیوانه له هه ر بارو بابه تیکه وه یارمه تی
 داوم ، ئەمه ش ئەو دوعا به خیره ی مامۆستا سه یـد
 کامیل شا ئیمامی زه نیلی : (ئاوات) که بۆ وه لا می
 مامۆستا (شه پۆل) به شاعر دایناوه :
 شه پۆل به نامه ت (ئاوات) ژیاوه
 گریڤ چه ند سائە ی دللی کرا وه
 شه پۆلی ژین بو ، یا پێژنه ی باران
 یا شنه و کزه ی مه یله که ی یاران ؟
 یا بۆنی خووشی گۆلی به هـاران
 نه سیم هیئاو یه له کوهساران
 بارانی ئەو سأل به ئەمری باری
 هه موره حمه ت بو بو کورده واری
 نه پزنی ئەو ده سته ی نامه ی نوسیوه
 (ئاوات) سه ر به رزه که لیت پرسیه .

په ره ی ۲۵۳ دیوانی (ئاوات) سه یید کامیل ئیمامی زه نیلی چاپی ۱۳۶۵ مه هاره ت تاران.

Dr.Saleh Ebrahimi

محمد صالح ابراهیمی

مولانا خالد نقشبندی شهرزوری (قدس سره)

قطب الطریقه و ترجمان الحقیقه، عالم ربانی و پیرو روحانی، سلسله طریقه‌ی نقشبندی، و مستد نشین کمال عز و ارجمندی، مجدد قرن سیزدهم، ضیاءالدین ابوالبها مولانا خالد ذی الجناحین شهرزوری نقشبندی، وجود ارزنده‌ای بوده است، سرشار از زیور علم و عرفان که در مناطق کردنشین چون آفتاب تابانی درخشید و در اندک مدتی با پرتو انوار خود بخش زیادی از بلاد اسلامی را روشنی بخشید. مولانا خالد از علمای بزرگ اهل سنت و جماعت می‌باشد، که فخرالعارفین و زین السالکین است، در کمالات صوری و معنوی واحد، که ارادت خاص به ائمه اطهار علیهم السلام داشته و قصیده معروف ایشان در هنگام زیارت مرقد مطهر حضرت رضا(ع) که با این مصراع شروع می‌شود: "این بارگاه کیست که از عرش برتر است" بسی مشهور است.^۲

دانشمندان و سخنوران شام و علمای سایر بلاد اسلامی کتابها و ستایشنامه های زیادی درباره شخصیت و فضل و کمال سیرت و شرح حال و دین و دانش این دانشمند ربانی نوشته‌اند و حضرت ایشان را به نام نوسخه جامعیه و نوسخه نابیغه یاد کرده‌اند. و حتی مرثیه‌های بیشماری را درباره وفات حضرت مولانا خالد سروده و گفته‌اند.^۳

مولانا خالد در بغداد، قدس، سوریه، ترکیه عثمانی دارای خانقاه و دستگاه تبلیغی بوده است و خود از کردان سلیمانیه است، که همواره آستانش ملجاء فقیران و پیوسته محفلش مجمع امیران بوده به همت سخاوت، معروف و به طاعت و عبادت موصوف، سلاسل بسیار دیده و طریقه نقشبندیه گزیده.^۴

۱- سالنامه نور دانش چاپ تهران ۱۹۷۰ م و سال ۱۳۴۹ هجری صفحه ۷۸ و تاریخ مشاهر کرد ج ۱ چاپ سردش تهران ۱۳۶۴ صفحه ۲۹۶
تالیف استاد بابامردوخ روحانی، شیوا.

۲- گنجینه فرهنگ و دانش صفحه ۷۲ چاپ تهران سال ۱۳۶۴ به زبان کردی تالیف محمد صالح ابراهیمی و سالنامه نور دانش سال ۱۳۴۹ صفحه ۷۸ و ۷۹ چاپ تهران و تذکره ریاض العارفین صفحه ۴۴۷. ۳- نور دانش منبع سابق الذکر.

۴- شیخ اسمد صاحب چاپ ۱۹۲۴ م، دمشق و تاریخ سلیمانیه صفحه ۲۲۵ و الانوار القدسیه صفحه ۲۲۵ و الاکراد فی بهدیتان صفحه ۷۷.

مولانا خالد از طایفه جاف و یک مرشد کامل

به تمام معنی روحانی و مجلس او گرم و پر برکت و جذاب و مرکز وحدت قلوب افراد مختلف از هر طبقه و نژاد و ملیت بوده و یک شاعر لاهوتی بسیار تیز هوش و تیزبین و حساس و لطیفه گو و حاضر جواب و دانشمند و فصیح و بلیغ و سخنور بوده است. دهها کتاب به زبان عربی و کوردی^۱ امثال کتابهایی که در پاورقی به بعضی از آنها اشاره می‌گردد بطور مستقل و یا در خلال آنها مطلب درباره او نوشته‌اند.

حضرت مولانا خالد در زبان عربی، کردی و فارسی و تورکی متبحر بوده و قصاید زیادی به هر چهار زبان گفته است و بیش از ۱۹ تالیف در علوم مختلف اسلامی به زبان عربی دارد و از دیوان او و پند و انترزهایش چنین استنباط و ادراک می‌شود که مقام و منزلت او در عالم خود معادل با سعدی و حافظ شیرازی بوده است.^۲

۱- ۵. امثال الاعلام زرکلی، معجم المؤلفین رضا کحاله، ریاض العارفین، یادی مه ردان تالیف اتاد ملا عبدالکریم مدرس امام شافع زمان، سل الحسام الهندی نصره مولانا خالد نقشبندی، هدیه العارفین، غرائب الاعترا ب، الفيض الوارد علی روضة مولانا خالد، تاریخ کرد و کردستان من اقدام المصور التاريخيه حتى الآن: محمد امين زكي ترجمه محمد علی عونی چاپ قاهره ۱۹۶۱ صفحه ۳۳۷، تاریخ السليمانية و انعامها، معجم المطبوعات، مشاهیر الکرد و الکردستان، دانشمندان کرد، تاریخ مشاهیر کرد، الادارة الجزئية، التعريف بالمساجد تالیف محمد قزلی مفتی اعظم بغداد، جلد ۳ و ۶ مجله کلاوشر، الشیخ معروف نودی، نوسراوی مفتی زهلوی به کوردی، اصفی الموارد فی سلسال احوال امام مولانا خالد، الفيض الوارد علی مرثیه مولانا خالد تالیف علامه سید محمد آلوسی، المجد التالذ فی مناقب مولانا خالد، الاساور المسجديه فی المائثر الخالديه، الحديفة النديه و البهجة الخالديه، النشر الوردی باخبار مولانا خالد نقشبندی کوردی، القول الصواب، السهم الصائب، حصول الانس فی الانتقال، ریاض المشتاتین فی مناقب مولانا خالد ضیاءالدین، مثلی الواجد و مثیر التواجد فی مرثیه مولانا خالد، جمع القلائد، الرحمة الهابطة، نورالهدایه و العرفان، عنوان المجد، قاموس الاعلام، المسک الاذفر، السعادة الابدیه، الحدائق الوردیه، منتخبات تواریخ دمشق، مقامات سعدیه، قافله، مشاهیر شرق، مطالع الصعود، تئیر القلوب، التراث الروحی، ایضاح المکنون، فهرس التفهرس الکتانی، رحله ریج فی العراق، و الروض الازهر و ... یا بطور مستقل راجع به مولانا خالد تالیف شده و یا در خلال آنها مطالب درباره او نوشته شده است. مولانا خالد در (۱۱۹۰ - ۱۲۴۲ هجری قمری = ۱۷۷۶ - ۱۸۲۷ م زرکلی ۱۱۹۳ - ۱۲۴۲ هجری قمری = ۱۷۷۹ - ۱۸۲۷ م کحاله) متولد و در گذشته است و در حی الاکراد دمشق مدفون گردیده و مطاف مریدان و منویان است، تاریخ سلیمانیه چاپ ۱۲۴۶ هجری محمد امین زکی.

۲- ۱- قطب العارفین ضیاءالدین مولانا خالد، پدر مولانا خالد نامش احمد حسینی از احفاد پیر میکائیلی جاف و مادرش فاطمه خاتون بانوئی سیده از نسل سید محمد زاهد مشهور به "پیر خضر شاهوئی" است معجم المؤلفین تالیف عمر رضا کحاله چاپ بیروت صفحه ۹۵ و اعلام زرکلی صفحه ۲۹۴ چاپ ۶ سال ۱۹۸۴ م، ج ۲.

تحصیلات مولانا خالد:
در آغاز نزد مولانا احمد پدرش و سپس نزد دانشمندان چون عبدالکریم برزنجی و برادر او سید عبدالرحیم و ملا صالح تره ماری و شیخ عبدالله خریانی و ملا محمود غزایی و علامه عبدالرحیم زیارتی (زیاری) که هر کدام ستاره درخشانی در آسمان علم و ادب بوده‌اند، بهره علمی می‌گیرد، مدتی هم از محضر علامه بزرگ ملامحمد بن آدم باله کانی تلمذ می‌کند، و آنگاه در محضر سایر دانشمندان کردستان به تحصیل علوم و معارف اسلامی، به حکمت و کلام که در آن زمان متداول بوده مشغول گردیده است و پس از مدتی به سنه (سنتدج) نزد رئیس العلما علامه محمد قسیم سنندجی رفته و نزد او پایان نامه علوم و معارف اسلامی را گرفته و به درجه اجازه‌نامه افتا و اجتهاد در فقه و اصول، امام شافعی (رض) نایل آمده است، سپس به سلیمانیه بازگشته و مشغول تدریس و افتا گردیده است.^۱

مسافرت‌های مولانا خالد:

قطب العارفین ضیاءالدین مولانا خالد در سال ۱۲۲۰ هجری قمری، به منظور انجام مراسم حج از راه موصل و شام عازم مکه مکرمه گردید و پس از مراجعت از راه نهری مهمان سید عبدالله نهری شاه شمزین می‌شود و موضوع مسافرت خود را به دهلی با سید عبدالله نهری در میان می‌گذارد، سید به او می‌گوید با آنهمه علم و دانش صحیح نیست که نزد شاه عبدالله دهلوی نقشبندی بروید، ولی مولانا خالد سید را اقناع می‌کند که آن سفر را به انجام برساند و این تک بیت را برایش می‌خواند:

ادیب من جلیس من شود در حلقه زندان به کوشش گر رسانم ناله مستانه خود را^۲

۱- سالنامه نور دانش منبع سابق الذکر، گنجینه فرهنگ و دانش و تاریخ مشاهیر کرد و اعلام زرکلی، ج ۲، ج ۱، سال ۱۹۶۴م، صفحه ۲۹۴ و معجم المؤلفین عمر رضا کحاله چاپ بیروت صفحه ۹۵.

۲- شرح حال حضرت شیخ عبدالله ملک غازی شاه شمزین (رض) تألیف محمد صالح ابراهیمی، صفحه ۱۴ و ۱۵ که آماده چاپ است.

پس از آن سید عبدالله نه‌ری شاه شمزین می‌گوید: اگر اینطور است من نیز در این سفر همراه تو خواهم بود، اما مولانا خالد به او می‌گوید شما در اینجا تدریس بکنید بهتر است تا من برمی‌گردم در اینجا باید بیشتر تحقیق شود چون عده‌ای حب و بغض نشان داده‌اند. آنگاه مولانا خالد از راه کردستان به تهران و مشهد و هرات و قندهار به حضور شاه عبدالله (دهلی - جهان آباد) در هندوستان می‌رود و پس از اینکه اجازه ارشاد می‌گیرد اشتیاق به میهن پیدا کرده و در یک قصیده چنین گوید:

خالد! گر نیستی دیوانه و صحرانورد
تو کجا و کابل و غزنین و خاک قندهار
مترجم قانون در طب، شاعر نامدار و محقق بزرگوار: مرحوم عبدالرحمن شرفکندی (هزار) در اوصاف مولانا خالد و سید عبدالله و سید طه نه‌ری به زبان کردی چنین گوید:

که سه رده سته‌ی هم مو مه ستانه خالید
نه مامی باغی کوردستانه خالید
فیدا تم نیشتمان بو شاره زورت
رونا که، شام و نه سته میول به نورت
به عه بدوللاه و تاها پیری شه مزین
له داوای دین نه ماندو بون، نه شه مزین
شهو می دل بون و زینی مه حفه لی دین
وه ته ن هه رشاد بی تو وا دو کوره ت دین^۱

مولانا خالد هنگام مراجعت به وطن در سر راه توقف کوتاهی در سنندج نموده و دانشمند نامی شیخ محمد قسیم سنندجی استاد سابق خود و عده دیگر از دانشمندان و علما به سلک منسوبان و مریدانش در می‌آیند، آنگاه به سلیمانیه برمی‌گردد و افراد بیشماری منجمله علامه روزگار ملایحی مزوری به او می‌پیوندند و طریقه او را انتخاب

۱- سیله‌ی نه خشه ندی، دانه ز ره همان میساح قازی په ره‌ی، ۳۱ تا ۳۰، چاپی ۱۳۶۹ بلاوه‌ی نیتیشارانی سه لاهه دین نه بویی.

می‌کنند. در اثر تحریک دشمنان اسلام و دشمنان وحدت و مواخات علامه نودیی و علامه ملا محمدبن آدم با مولانا خالد شروع به مخالفت می‌کنند که پس از اندکی علامه نودیی پشیمان می‌گردد و گریه می‌کند که چرا با آن دانشمند و عارف ربانی مخالفت کرده است ناچار با عده‌ای از مخالفین مولانا جمع می‌شوند و پی به اشتباهات خود می‌برند و به عذر خواهی می‌پردازند و نامه‌هایی را مبنی بر اعتذار به مولانا می‌نویسند و مولانا با سعه صدر و فروتنی و بزرگ منشی بایشان پاسخ می‌گوید: همچنانکه امام فخر رازی که سخت مخالف شیخ اشراق شیخ شهاب الدین سهروردی بوده که پس از مرگ شیخ اشراق که کتاب (تلویحات) تالیف شیخ اشراق را مطالعه می‌کند سخت متأثر و به گریه می‌افتد که چرا با آن فیلسوف بزرگ مخالفت کرده است.^۲

مکتوبات مولانا خالد

مولانا خالد نوشته علمی و فلسفی و دینی و اخلاقی و پند و حکم و تالیفات و تعلیقات بسیار ارزنده و مفیدی دارد و بیش از ۱۹ جلد کتاب نوشته است از آن جمله دیوان اشعار او به زبان کردی، فارسی و عربی است که در استانبول در سال ۱۲۶۰ هجری به چاپ رسیده است. و اینک برای تبرک و تیمن چند شعر ایشان در پسند حضرت رسول (ص) به زبان فارسی و کردی قرائت می‌گردد:

سرور عالم! من دلداده حیران توام	واله و سرگشته سودای هجران توام
شاه بخت قاب قوسینی تو، من کمتر گدا	کی بود یارای آن گویم که مهمان توام
دیگران بهر طواف کعبه می‌آیند و من	کوبه کو افتاده کوه و بیابان توام
دوش در خوابم نهادند افسر شاهی به سر	گوئیا پا می‌نهد بر فرق، دربان توام ^۳

۱- سالنامه نور دانش و گنجینه فرهنگ و دانش منابع سابق الذکر و اعلام زرکلی، ج ۲، چاپ ۶، سال ۱۹۶۴ م، صفحه ۲۹۴ و معجم المؤلفین کماله.

۲- دانشمندان کرد... صفحه ۷۲، چاپ ۱۳۶۴، تهران به زبان کردی تالیف محمد صالح ابراهیمی (شه‌پول).

۳- تحفه ناصری در تاریخ و جغرافیای کوردستان، تالیف میرزا شکرالله سنندجی (فخرالکتاب مقابله و تصحیح، حواشی و تعلیقات به انضمام پنج مقاله درباره قبائل کرد از دکتر حشمت‌الله طیبی ص ۶۵، چاپ امیرکبیر، سال ۱۳۶۶ خورشیدی و تاریخ مشاهیر کرد استاد بابامردوخ روحانی.

Dr.Saleh Ebrahimi

همانطور که قبلاً ذکر شد مولانا خالد شاعری توانا بوده، قریحه و افکار و ذوق سرشار و ابتکار مضامین دلکش و شعر عرفانی جالب توجه و رونق بخش عالم ادبیات است. به زبان عربی و کردی و فارسی شعر سروده دیوان فارسی مولانا در استانبول به دستور سلطان عبدالحمید به سال ۱۲۶۰ هجری به چاپ رسیده و اخیراً در ایران "شهر سندج" نیز تجدید چاپ شده از جمله است.

حضرت مولانا بغداد می‌رود و پس از مدتی بار دیگر به سال ۱۲۳۰ هجری بنا به تقاضای محمود پاشای بابان حاکم سلیمانیه به وطن خود برمی‌گردد. محمود پاشا مسجد و

تاریخ ۷/۲/۱۳۸۱
شماره ۱۸
پیوست

جناب آقای
سزگار خانم
محمد صالح ابراهیمی

با اهداء سلام به استحضار می‌رساند مقاله

شعر ارسالی جناب عالی تحت عنوان مولانا خالد تفسیری شماره روزی

به دبیرخانه کنگره واصل شد بدیهی است پس از بررسی و اظهار نظر

نهایی کمیته علمی، مراتب به نحو مقتضی به اطلاع خواهد

رسید.

دکتر محمد مهدی پور
دبیر کنگره ولایت و اهل بیت
دانشگاه تبریز

Dr.Saleh Ebrahimi

خانقاهی را در سلیمانیه برای وی و مریدانش بنا می‌نهد و کلیه مخارج خانقاه را نیز به عهده می‌گیرد. مولانا ارشاد خود را در سلیمانیه دوباره شروع می‌کند، مردم گروه گروه و دسته دسته از کردستان ایران و عراق و ترکیه به خانقاه وی روی می‌آورند و با شوق و علاقه به او تمسک می‌کنند.

مولانا به سال ۱۲۳۶ هجری برای بار سوم به بغداد می‌رود و یکی از خلفای خود را به نام شیخ عبدالله هروری در خانقاه سلیمانیه^۱ را به جای خود می‌گمارد. مدت اقامت مولانا در بغداد این بار سه ماه طول میکشد، در این مدت جمعی از خلفای خود را به شهرها و بلاد عمده اطراف و اکناف گسیل می‌دارد که به ارشاد پردازند و طالبان را با طریقه نقشبندی آشنا سازند. از جمله شیخ احمد خطیب اربلی (هه ولیری) را که دانشمندی ادیب و شاعر و عارفی وارسته بود مامور کرد که به دمشق برود و در آنجا به انجام وظیفه و ارشاد مشغول شود.^۲

شیخ احمد در اندک مدتی عده زیادی را با مکتب مولانا آشنا نمود و در این شهر و اطراف آن شور و هیجان عجیبی راه انداخت، تا آنجا که مردم مشتاقانه خواهان دیدار مولانا شدند و از شیخ احمد خواستند که ضمن نامه‌ای، مولانا را به شام دعوت کند، تا همه طبقات بتوانند محضر او را درک کنند. شیخ احمد لاجرم بر اثر پافشاری آنان موضوع را طی مراسله‌ای به مرشد خود گزارش داد. مولانا دعوت او را پذیرفت و به سال ۱۲۳۸ هجری با عده کثیری از علما و عرفا و دیگر کسانی که مایل به همراهی او بودند، بغداد را به قصد شام پشت سر گذاشت. پس از وصول به دمشق، طبقات مختلف مردم که در نهایت اشتیاق انتظار آمدن او را داشتند، تا چند کیلومتری خارج از شهر به استقبال شتافته، مولانا را با اجلال و تجلیل هر چه بیشتر به شهر خود وارد کردند. ادبا و شعرای فاضل و معروف دمشق از قبیل شیخ شاهین عطار و شیخ محمد خانی و شیخ محمد جمله خلوتی دمشقی و دیگران قصاید غزایی به نام خیر مقدم و تهنیت ورود مولانا، انشا و انشاد کرده‌اند، و اینک چند بیتی از آغاز قصیده شیخ محمد جمله را در اینجا ذکر می‌کنیم:

۱- دیوان خطی مولانا خالد موجود در کتابخانه اینجانب، ص ۱۰۸. ۲- سالنامه نور دانش و تاریخ مشاهیر کرد مطبع سابق الذکر.

Dr.Saleh Ebrahimi

اصحت دمشق بهجة و مسرة
والطير غنى و الغصون رواقص
والوقت طاب وهيمنت اهل الصفا
مذحل بالشام الشريفة سيد
فسالت عنه بين ارباب الهدى
و هو المجدد بل هو الداعى الى
فلقيته فوجدته كالليث فى
والنور و الاشراف منها صاعد
تهتز من طرب و هن موائد
والزهر يحرق والعنا متباعد
و عليه من حلى الكمال فرائد
قالوا: ضياء الدين هذا خالد
سبل الرشاد فنعم ذاك الماجد
سطواته و هو الامام الواحد

موائد: جمع مائده، به معنى لرزان و رقص كنان.

مولانا در دمشق ماندگار شد و به تعليم آداب طريقه و ارشاد مردم همت گماشت، با اين حال اوقاتی را نیز به مباحثه با علما و فضلاى آنجا و مطالعه و تحقيق در مسائل علمى و دينى مصروف مى ساخت.

از دمشق مسافرتى چند روزه به قدس شريف انجام داد و پس از زيارت امكنه مقدسه آنجا به دمشق مراجعت كرد و سنه ۱۲۴۱ هجرى براى بار دوم به حجاز رفت. علما و خواص حرمين شريفين كه آوازه فضل و كمال و علو مقام عرفانى او را كم و بيش شنیده بودند، و مشتاقانه انتظار ملاقاتش را داشتند، مقدم او را گرامى شمردند و عده زيادى در خدمتش تمسك كردند. يكسال پس از اين تاريخ مولانا بدون مقدمه وصيت نامه خود را نوشت و كتابخانه اش را وقف علمای آنجا ساخت. عالم متقى شيخ اسمعيل آنارانى را جهت ارشاد مسلمانان، جانشين خود تعيين كرد، و با اشاره و ايما از فرارسيدن مرگ خود خبر داد و توصيه كرد كه بر سنگ مزار وى چيزى به غير از اين جمله ننويسند: "هذا قبر الغريب خالد".

چيزى نمى گذرد، مرض طاعون در دمشق شيوع پيدا مى كند و جمع كثيرى دچار اين مرض شده، مى ميرند، از جمله دو پسر مولانا نيز به همين مرض حيات را بدرود مى گویند. خود مولانا در شب ۱۲ ذيقعدة سال ۱۲۴۲ هجرى به اين بيمارى مبتلى مى شود و در شب جمعه ۱۴ ذيقعدة همين سال بين نماز مغرب و عشاء روح بزرگ وى به عالم ملكوت پرواز

می‌کند. فردای آن شب با شرکت جمع کثیری از اهالی دمشق مراسم تشییع جنازه به عمل می‌آید و آن وجود مقدس در دل خاک به ودیعه سپرده می‌شود، قدس الله تعالی اسراه العلیه.

ادبا و شعرا در مرگ مولانا مراثی زیادی سروده‌اند، از جمله قصیده‌ای است از علامه متاخرین شیخ محمد امین عابدین مفتی که آغاز آن چنین است:

ای رکن من الشریعة مالا	فرایناه قد امال الجبالا
مدرزتنا باوحد العصر علما	و بهاء و بهجة و کمالا
و اجتهادا و طاعة و صفاء	و سخاء و عفة و نوالا
هو بحر العلوم شرقا و غربا	و یمینا و قبلة و شمالا
هو قطب علیه درات رحی العر	فان، و هو الفرید قالا و حالا
ولعثمان ذی الحیاء و ذی النو	رین صح انتسابه اجلالا
و به از دان دیتنا و طریق ال	نقشبندی زاد منه جمالا ^۱

و دیگری ضمن ابیاتی در تاریخ وفات مولانا خالد گفت است: مایقول العبد ارخ "خالد قطب توفی" که برابر است با سال ۱۲۴۲ هجری قمری.

منسوبان و مریدان مولانا

۱ - علامه ملا یحیی مزوری عمادی مشهور به سلطان العلماء ۲ - شیخ الاسلام مکی زاده مصطفی عاصم افندی استانبول ۳ - سید محمد اسعد مفتی حله ۴ - سید محمود شهاب الدین آلوسی زاده بغدادی مولف تفسیر روح المعانی ۵ - سید محمد اسعد صدر الدین حیدری مفتی حنفیه بغداد ۶ - سید ابراهیم فصیح حیدری ۷ - سید عثمان سندی نجدی ۸ - سید خلیل سمین نقیب اشراف و سادات طرابلس ۹ - سید محمد طاهر افندی حسینی

۱- ایدی: جمع ید، به معنی دست؛ ایدی: جمع الجمع و به معنی نمتهای بیشتر استعمال می‌شود؛ مالا: الف آن اطلاق است و ماله به معنی گراید و خم شد؛ امال: خم کرد، ویران کرد. رزلنا: مصیبت زده شدیم، از مصدر رزه به معنی مصیبت. بهاء: روشنی. نوال: بخشش وجود، چرخید، گردش کرد. رحی: آسا، چرخ، تاریخ مشاخر کرد استاد بابامردوخ.

مفتی قدس ۱۰ - شیخ ابوالخیر دیاربکری ۱۱ - شیخ عمر مجتهد دمشقی ۱۲ - شیخ محمد بن سلیمان مولف کتاب الحدیقه‌التدییه ۱۳ - سید محمد امین ابن العابدین مفتی دمشق ۱۴ - عمر افندی غزی مفتی شافعیه شام ۱۵ - علامه شیخ عبدالله داغستانی ۱۶ - علامه شیخ عبدالرحمن روژیہ یانی (روز بهانی) ۱۷ - سید عبدالعزیز افندی نقیب اشرف بغداد ۱۸ - عبدالله پاشا حاکم عکا ۱۹ - نجیب پاشا والی شام ۲۰ - داود پاشا والی بغداد ۲۱ - محمد افندی مفتی معرفه‌النعمان ۲۲ - سید عبدالله حیدری ماورانی مدرس در بغداد ۲۳ - شیخ شامل داغستانی ۱۴ - سید علی برزنجی قاضی سلیمانیه ۲۵ - رسول زکی مدرس ۲۶ - سید محمد امین سویدی مدرس در حله ۲۷ - شیخ ملا طاهر جزیری ۲۸ - ملا اسعد افندی جل کوی ۲۹ - سید عبدالقادر جزایری ۳۰ - ملا محمد اربلی (هه ولیری) ۳۱ - ملا عبدالله آمدی.

خلفای مولانا

۱ - شیخ اسمعیل آنارانی، مامور ارشاد در دمشق و جانشین مولانا در آنجا ۲ - شیخ عثمان سراج الدین مامور ارشاد در کردستان عراق ۳ - حاج ملا عبدالله جلی کوی ۴ - شیخ محمد فراقی ۵ - حضرت سید عبدالله نهری شاه شمزین که در ۱۲۲۹ در بغداد چهره کشیده ۶ - حضرت سید طه فرزند سید عبدالله نهری شاه شمزین ۷ - شیخ اسمعیل شروانی ۸ - شیخ محمود صاحب برادر خود مولانا ۹ - شیخ احمد خطیب هولیری ۱۰ - شیخ محمد خانی شامی ۱۱ - شیخ محمد صادق مامور ارشاد در مصر ۱۲ - شیخ عبدالله فردی مامور ارشاد در بیت المقدس ۱۳ - عبیدالله افندی حیدری ماورانی مفتی حنفیه بغداد ۱۴ - شیخ الشیوخ شیخ عبدالغفور کاشتری ۱۵ - ملا احم کوله ساره‌ای مشهور به مولانا از خاندان کمانگر ۱۶ - سید جواد سیاهپوش ادیب و شاعر بغدا ۱۷ - شیخ ملا محمد مجذوب عمادی ۱۸ - شیخ اسمعیل بصری ۱۹ - شیخ احمد قسطمونی ۲۰ - شیخ ملا هدایت الله اربلی ۲۱ - شیخ محمد عقراهی مامور ارشاد در جزیر و بوتان ۲۲ - تاج العلما شیخ خالد جزیری مامور ارشاد در دیاربکر ۲۳ - شیخ عبدالفتاح عقراهی ۲۴ - شیخ محمد ناصح افصح العلما ۲۵ -

- شیخ محمد جدید بغدادی ۲۶ - شیخ عبدالله ارزنجانی مکی مامور ارشاد در مکه مکرمه
۲۷ - شیخ خالد کرد مامور ارشاد در مدینه منوره ۲۸ - شیخ احمد عربوزی مامور ارشاد در
ازمیر ۲۹ - شیخ عبدالغفور کردی کرکوک متصدی امامت و امور خانقاه مولانا در بغداد ۳۰
- شیخ حسین خطاط قوزانی ۳۱ - شیخ محمد بغدادی امام جماعت همیشگی خانقاه مولانا
۳۲ - سید عبدالله افغانی هراتی ۳۳ - شیخ محمد هراتی ۳۴ - سید احمد سردار سرگلو
کرکوک ۳۵ - شیخ احمد ضیاءالدین گومشخانی ۳۶ - سید عبدالغفور مشاهدی بغدادی ۳۷ -
شیخ محمود بن عمر مامور ارشاد در عمادیه. ۱. چاپ در شهر تبریز به نیت چاپخانه ۱۳۴۳.

صفحه ۱۴

چهارشنبه ۱۹ اسفند ۱۳۷۷

۲۲ ذی‌قعدة ۱۴۱۹ - شماره ۵۷۲۸ - سال بیستم

جمهوری اسلامی

تقدیر جمعی از نمایندگان استان کردستان از

مترجم قرآن کریم به زبان کردی

بخش خبری: جمعی از نمایندگان
گردزبان مجلس شورای اسلامی ضمن نامه‌ای
از محقق علوم قرآن جناب استاد، دکتر
محمد صالح ابراهیمی (شه پوئل) مترجم قرآن
کریم به زبان کردی تقدیر و تشکر کردند.
در نامه این عده از ترجمه قرآن به کردی
به عنوان تلاشی سترگ و عظیم یاد شده و
این اقدام ناشی از روحیه سرشار از عشق به
خدا و ایمان به کلام جانبخش الهی دانسته
شده است.

این نامه را نمایندگان مردم پیرانشهر و
سردشت، مهاباد، سنندج، دیواندره،
کامیاران، قروه، سقز و بانه، پاوه و جوانرود و
ایلام امضاء کرده‌اند.
لازم به ذکر است ترجمه قرآن کریم به
زبان کردی سورانی توسط استاد ابراهیمی از
علمای اهل سنت کردستان چند سال پیش
انجام پذیرفته و با استقبال قابل توجه
گردزبانان سراسر جهان مواجه شده است.

۱- تاریخ مفاخر کرد و سالنامه نور دانش و کردان دانشمند منابع سابق الذکر، نه قائله گونماری دانشگاه تبریز، مجموعه مقالات
در گستره ادبی فارسی ص ۱۴ تا ۱۳۷ چاپ ۱۳۷۳ خورشیدی.